

การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อนครามจังหวัดสกลนคร

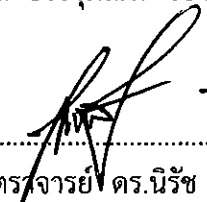
ศิลปนิพนธ์เสนอคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์
ธันวาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

FASHION DESIGN OF WORKING WOMEN FROM COTTON MUDMEE DYE INDIGO
IN SAKON NAKHON

Art Thesis Submitted to the Faculty of Architecture of Naresuan University
In Partial Fulfillment of Requirements for the
Bachelor of Fine and Applied Arts Degree in Product and Package Design
December 2017
Copyright 2017 by Naresuan University

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาศิลปนิพนธ์ เรื่อง “การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร” ของ นางสาววิมลสิริ แก้ววิเชียร เห็นสมควรรับเป็น ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

..... ประธานที่ปรึกษาศิลปนิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุตสังข์)

..... กรรมการสอบศิลปนิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์ พิระสันต์)

..... กรรมการสอบศิลปนิพนธ์
(ดร.เจนยุธ ศรีธีร)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันต์ จันทร์สมศักดิ์)
คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
ธันวาคม 2560

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณา ของรองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุดสังข์ ประธานที่ปรึกษาศิลปนิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่ามาเป็นทีปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำศิลปนิพนธ์ฉบับนี้และขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบศิลปนิพนธ์ อันประกอบไปด้วย ดร.เจนยุทธ ศรีหิรัญ และรองศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์ พิระสันต์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องพร้อมทั้งช่วยเสนอแนะทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างขั้นตอนการดำเนินการวิจัยศิลปนิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่า

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัวของผู้วิจัยที่คอยให้กำลังใจให้การสนับสนุนในด้านทุนทรัพย์ ความช่วยเหลือต่างๆเพื่อสร้างสรรค์งานวิจัย และสละเวลาอันมีค่าตัดเย็บชิ้นงานให้ออกมาตรงตามแนวคิดการออกแบบได้ดีที่สุดเสมอมา

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากศิลปนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบเครื่องแต่งกายและผู้ที่เกี่ยวข้องบ้างไม่มากก็น้อย

วิมลสิริ แก้ววิเชียร

ชื่อเรื่อง	การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม จังหวัดสกลนคร
ผู้วิจัย	นางสาววิมลสิริ แก้ววิเชียร
ประธานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุดสังข์
ประเภทสารนิพนธ์	ศิลปนิพนธ์ ศป.บ. สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ มหาวิทยาลัยเรศวร, พ.ศ. 2560
คำสำคัญ	เครื่องแต่งกาย, สตรีวัยทำงาน, ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร และเพื่อออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนครและอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านอุตสาหกรรมการถักทอผ้าไทย วิธีดำเนินการวิจัยคือ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายสำหรับการออกแบบและศึกษาเอกสารรวบรวมข้อมูลแนวคิดที่ตนสนใจและวิเคราะห์รูปแบบข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งกระบวนการออกแบบผลงาน โดยมุ่งเน้นทางด้านการออกแบบโครงสร้างของเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานให้มีความหลากหลาย ทันสมัยแปลกใหม่ รวมถึงการสอดแทรกแนวโน้มแฟชั่นเข้าไปประยุกต์ใช้ เพื่อจะขจัดแนวคิดของกลุ่มคนที่มีแนวคิดว่าคุณที่สวมใส่ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนครที่จะต้องเหมาะกับคนที่มีอายุมากหรือกลุ่มคนทำงานราชการเท่านั้น จึงเกิดมาเป็นโครงการวิจัยการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้หญิงยุคปัจจุบันที่มีความสนใจด้านแฟชั่น จากการวิจัยครั้งนี้ ได้รูปแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจำนวน 1 คอลเล็คชั่น ผ้าที่นำมาใช้ลวดลายแบบดั้งเดิม มีลักษณะลวดลายที่กระจายเต็มผืนผ้าไล่สีอ่อนเข้มตรงปลายผ้า ผสมผสานกับแนวคิดการนำลักษณะของชุดชาวภูไทในจังหวัดสกลนครบางส่วนมาออกแบบ เช่น ลักษณะชุดที่มีริมขอบผ้า และการมัดผ้าสไบหรือผ้าผูกเอว มาออกแบบเป็นเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงาน โดยริมขอบผ้าจะใช้ลูกไม้ลูกขาว เพื่อความทันสมัยให้ลูกไม้สามารถกลมกลืนไม่ดูโดดเด่นจนมากเกินไป ลักษณะการมัดผ้าสไบหรือผ้าผูกเอวนั้น ใช้ผ้าแก้วสีขาวโปร่ง เพื่อให้มีความพลิ้วไหวสามารถมัดง่าย และชุดของชาวภูไทส่วนใหญ่จะมีพู่แดงตรงที่ม้วนก้ามหมี่ ได้ดึงมาออกแบบโดยใช้พู่สีขาวแต่งปลายขอบเพื่อให้งานไปในทิศทางเดียวกัน ร่วมกับตัดเย็บเพื่อสร้างรายละเอียดให้รูปแบบโครงสร้างของเครื่องแต่งกายสตรีให้มีความโดดเด่นหลากหลายและทันสมัยน่าสวมใส่มากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้หญิงยุคปัจจุบันที่มีความสนใจด้านแฟชั่น สามารถสวมใส่ได้คล่องตัวในการทำงานช่วงกลางวันจนกระทั่งปาร์ตี้สังสรรค์ช่วงยามค่ำคืน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของงานวิจัย.....	2
ขอบเขตงานวิจัย.....	2
วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร.....	6
1.1 ความรู้ทั่วไปของผ้าทอพื้นบ้าน.....	6
1.2 การพัฒนาของผ้าทอพื้นบ้าน.....	8
1.3 ประวัติความเป็นมาของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร.....	11
2. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย.....	20
2.1 ความหมายและความสำคัญของเครื่องแต่งกาย.....	20
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์.....	23
2.3 หลักการออกแบบเครื่องแต่งกาย.....	25
2.4 องค์ประกอบหลักการออกแบบ.....	43
3. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแฟชั่น.....	48
3.1 ความหมายและความเข้าใจเกี่ยวกับแฟชั่น.....	48
3.2 รูปโฉมของแฟชั่น.....	49
3.3 เจาะเทรนด์โลกปี 2017.....	50
3.4 แนวโน้มแฟชั่นในอนาคต.....	60
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	63
ตอนที่ 1 การกำหนดกลุ่มเป้าหมายสำหรับการออกแบบ.....	63
ตอนที่ 2 ศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูล.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 3 การออกแบบและสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ ย้อมครามจังหวัดสกลนคร.....	64
ตอนที่ 4 สรุปผลการศึกษาและวิเคราะห์การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงาน จากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร.....	66
4 ผลการวิจัย.....	67
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทำแบบสอบถาม.....	67
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้าย มัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร.....	70
ตอนที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้าย มัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร.....	71
5 บทสรุป.....	92
สรุปผลการวิจัย.....	92
อภิปรายผลการวิจัย.....	93
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	94
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.....	98
ภาคผนวก ข.....	102
ภาคผนวก ค.....	106
ประวัติผู้วิจัย.....	109

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

1 แสดงลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 30 คน.....	68
2 แสดงค่าความถี่ ร้อยละ และความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 30 คน.....	69

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 แสดงตัวอย่างเส้นฝ้ายย้อมคราม.....	12
2 แสดงกรรมวิธีการย้อมคราม.....	14
3 แสดงลักษณะเส้นที่ใช้ในการออกแบบ.....	27
4 แสดงตัวอย่างใช้เส้นในการออกแบบ.....	28
5 แสดงตัวอย่างชุดลายแนวตั้ง.....	29
6 แสดงตัวอย่างชุดลายแนวนอน.....	30
7 แสดงตัวอย่างชุดลายแนวทแยง.....	30
8 แสดงตัวอย่างชุดลายแนวโค้ง.....	31
9 แสดงตัวอย่างอธิบายเทรนด์โลก 2017.....	50
10 แสดงตัวอย่างอธิบาย DEMOGRAPHIC BLUR.....	52
11 แสดงแนวความคิดด้านสี DEMOGRAPHIC BLUR.....	53
12 แสดงตัวอย่างอธิบาย BOUNDARY BLUR.....	54
13 แสดงแนวความคิดด้านสี BOUNDARY BLUR.....	55
14 แสดงตัวอย่างอธิบาย REALITY BLUR.....	56
15 แสดงแนวความคิดด้านสี REALITY BLUR.....	58
16 แสดงตัวอย่างอธิบาย NATURE BLUR.....	59
17 แสดงแนวความคิดด้านสี NATURE BLUR.....	60
18 แผนผังแสดงขั้นตอนการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงาน.....	65
19 แสดงรูป SCENARIO.....	71
20 แสดงรูป SCENARIO แนวคิดที่ 1.....	72
21 แสดงรูปแบบร่างจาก SCENARIO แนวคิดที่ 1.....	72
22 แสดงรูป SCENARIO แนวคิดที่ 2.....	73
23 แสดงรูปแบบร่างจาก SCENARIO แนวคิดที่ 2.....	73
24 แสดงรูป SCENARIO แนวคิดที่ 3.....	74
25 แสดงรูปแบบร่างจาก SCENARIO แนวคิดที่ 3.....	74
26 แสดงรูปแบบร่างนำแนวคิดที่ 3 มาพัฒนาต่อ 5 ชุด.....	75

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
27 แสดงรูปแบบร่าง Flat Pattern Drawing หน้าและหลังชุดที่1.....	76
28 แสดงรูปแบบตัดเย็บจำลอง ชุดที่1.....	77
29 แสดงรูปแบบร่าง Flat Pattern Drawing หน้าและหลังชุดที่2.....	78
30 แสดงรูปแบบตัดเย็บจำลอง ชุดที่2.....	79
31 แสดงรูปแบบร่าง Flat Pattern Drawing หน้าและหลังชุดที่3.....	80
32 แสดงรูปแบบตัดเย็บจำลอง ชุดที่3.....	81
33 แสดงรูปแบบร่าง Flat Pattern Drawing หน้าและหลังชุดที่4.....	82
34 แสดงรูปแบบตัดเย็บจำลอง ชุดที่4.....	83
35 แสดงรูปแบบร่าง Flat Pattern Drawing หน้าและหลังชุดที่5.....	84
36 แสดงรูปแบบตัดเย็บจำลอง ชุดที่5.....	85
37 แสดงรูปพัฒนาแบบร่างหน้าและหลังชุดที่1 กระโปรงผ่าด้านหน้า.....	86
38 แสดงรูปพัฒนาแบบร่างหน้าและหลังชุดที่1 เสื้อตัวใน.....	87
39 แสดงรูปพัฒนาแบบร่างหน้าและหลังชุดที่1 เสื้อคลุมตัวนอก.....	87
40 แสดงรูปพัฒนาแบบร่างหน้าและหลังชุดที่2 ชุดกระโปรงผูกสายข้าง.....	88
41 แสดงรูปพัฒนาแบบร่างหน้าและหลังชุดที่3 เสื้อเชิ้ต.....	89
42 แสดงรูปพัฒนาแบบร่างหน้าและหลังชุดที่3 เสื้อคลุมตัวยาว.....	90
43 แสดงรูปพัฒนาแบบร่างหน้าและหลังชุดที่3 กางเกงขายาว.....	91
44 แสดงรูปขั้นตอนการทอลายผ้า.....	103
45 แสดงรูปอธิบายงานการออกแบบ.....	104
46 แสดงรูปจัดแสดงงาน.....	104
47 แสดงรูปการถ่ายแบบแฟชั่นชุด.....	105
48 แสดงรูปข้อมูล powerpoint นำเสนอวิจัยสอบครั้งที่1.....	107
49 แสดงรูปข้อมูลเพิ่ม powerpoint นำเสนอวิจัยสอบครั้งที่2.....	108
50 แสดงรูปข้อมูลเพิ่ม powerpoint นำเสนอวิจัยสอบครั้งที่3.....	109

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การแต่งกายเป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ ถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ในยุคก่อนสมัยมนุษย์ต้องการเพียงแค่เครื่องนุ่งห่มปกคลุมร่างกายเพื่อความอบอุ่น แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปเครื่องนุ่งห่มหรือเครื่องแต่งกายมีความสวยงามมากยิ่งขึ้น เป็นเครื่องบ่งบอกถึงควมมีวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันการแต่งกายเป็นการบ่งบอกสถานภาพทางสังคม เครื่องแต่งกายเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับผู้สวมใส่ บ่งบอกถึงรสนิยม บุคลิกภาพ และบทบาทหน้าที่การงาน หากเราแต่งกายอย่างมีศิลปะ ถูกต้อง เหมาะสมกับตัวเรา และสถานการณ์ ก็จะช่วยเสริมสร้างให้เราเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี นอกจากนั้นการแต่งกายที่ดีจะช่วยสร้างความประทับใจให้เกิดแก่ผู้พบเห็น เพราะการแต่งกายที่ดีนั้นเป็นสิ่งที่แรกที่จะสร้างความพอใจ ความสนใจ ความน่าเชื่อถือ ความศรัทธาและความไว้วางใจได้

เมื่อก้าวถึงผ้าทองานฝีมือไทยหลายคนอาจจะรู้จักแค่ผ้าไหม แต่ในแถบภาคอีสานนั้นที่จังหวัดสกลนครยังมีผ้าทอที่ขึ้นชื่ออยู่เรียกว่า “ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร” เป็นการผสมผสานระหว่างการทำผ้ามัดหมี่กับการย้อมครามผ้าเข้าด้วยกัน มัดหมี่คือการทำลายของเส้นด้าย ถ้าไม่มัดหมี่มันก็จะไม่เกิดเป็นลาย เส้นด้ายที่นำมามัดหมี่นั้นเป็นเส้นใยธรรมชาติที่ได้จากพืช โดยการนำส่วนที่ห่อหุ้มเมล็ดฝ้าย เรียกว่าปุยฝ้าย มีลักษณะเป็นเส้นใยเส้นเล็กๆ นำมาปั่นเป็นเส้นด้าย มัดเส้นด้ายให้เกิดลายที่ต้องการ และย้อมน้ำคราม น้ำครามนั้นได้มาจากต้นครามที่มีลักษณะเป็นไม้พุ่มเล็ก เมื่อนำต้นไปแช่น้ำและถูกอากาศจะเปลี่ยนเป็นสีคราม ใช้ได้ทั้งย้อมสีและเป็นยารักษาโรค สีครามเป็นเส้นหนึ่งของสีน้ำเงิน ที่จะไม่เจดสีอื่นมาเป็นสีที่ไม่เคยตกเทรนด์ มาตั้งแต่สมัยก่อนรวมอยู่ในวิถีของมนุษย์ การย้อมครามถือว่าเป็นภูมิปัญญาที่มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ได้รับฉายาว่าเป็นราชาแห่งสีย้อม “The king of dye” โดยการย้อมครามนั้นเป็นเทรนด์ ECO Product ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมาก การย้อมสีครามเป็นการย้อมเย็น (Indigo era tinctoria) โดยอาศัยกระบวนการหมัก (Fermented vat dye technique) ที่ไม่ใช้ความร้อนไม่ใช้สารเคมี ผ้าย้อมครามมีคุณสมบัติการป้องกันรังสียูวี ดูดความชื้นได้ดี ทนต่อการซักรีด ทนต่อการกดและด้า ระบายความร้อนได้มาก สีย้อมติดทนนาน เส้นของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนครไม่ใช่แค่ผ้าผืนหนึ่ง แต่คือประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนทีสกลนคร เป็นของมีค่าที่รุ่นพ่อรุ่นแม่ทิ้งไว้ให้ภูมิปัญญาผ้าทอพื้นเมืองที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานานร้อยๆปี

กลุ่มผู้หญิงวัยทำงานในช่วงอายุ 25-35 ปี ผู้หญิงวัยทำงานเป็นกลุ่มที่เน้นการตลาดสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากจำนวนผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านมีมากขึ้น อีกทั้งเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการซื้อสูงสามารถตัดสินใจซื้อด้วยตนเอง จากข้อมูลในอดีต พบว่าผู้หญิงมีบทบาทเต็มทีในการดูแลบ้านในขณะที่ช่วงทศวรรษที่1970 เหตุการณ์เริ่มเปลี่ยนแปลงไปผู้หญิงมีบทบาทเต็มทีในการดูแลครอบครัวรวมทั้ง2หน้าที่ในเวลาเดียวกัน ผู้หญิงวัยทำงานในประเทศไทยส่วนมากมีพฤติกรรมการใช้จ่ายใช้สอยเกี่ยวกับเสื้อผ้าเป็นจำนวนมากกว่าผู้ชาย โดยมีพฤติกรรมการซื้อมากขึ้นเป็นลำดับเมื่อจบการศึกษาและเพิ่มความถี่ในการซื้อมากขึ้นในปีถัดไป ผู้หญิงวัยทำงานมักจะต้องการเครื่องแต่งกายที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความคิดสร้างสรรค์ มีความคล่องแคล่วในตัว

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเล็งเห็นสถานการณ์ทางสังคมในปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความเจริญเติบโตของสังคม การศึกษา เทคโนโลยี ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ภูมิปัญญาไทยด้านอุตสาหกรรมการถักทอผ้าฝ้ายเลื่อนหายไปตามกาลเวลา ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดที่จะนำผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนครผ้าทอของไทย และแรงบันดาลใจจากชุดชาวภูไทในจังหวัดสกลนครบางส่วน เช่น ลักษณะชุดที่มีริมนขอบผ้า และการมัดผ้าสไบหรือผ้าผูกเอว มาออกแบบเป็นเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานให้ชุดความทันสมัยช่วยเสริมบุคลิกให้แก่ผู้สวมใส่ สามารถสวมใส่เป็นได้ทั้งชุดทำงานในช่วงกลางวันจนกระทั่งเป็นชุดงานปาร์ตี้สังสรรค์ยามค่ำคืน เพิ่มมูลค่าของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจากของเดิมที่มีอยู่ในท้องตลาด และอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการถักทอผ้าไทยส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่หันมาสวมใส่เครื่องแต่งกายผ้าทอไทยมากขึ้น

จุดมุ่งหมายของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร และอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านอุตสาหกรรมการถักทอผ้าไทย

ขอบเขตงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยและศึกษาการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีที่นำภูมิปัญญาผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนครมาออกแบบเพื่อเพิ่มมูลค่า และสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันโดย โดยสำรวจด้วยเครื่องมือแบบสอบถามบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ประวัติความเป็นมาของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร

1.2 แนวคิดและกระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่
ย้อมครามจังหวัดสกลนคร

1.3 รูปแบบและเทคนิคการตัดเย็บเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อม
ครามจังหวัดสกลนคร

3. ขอบเขตด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผลิตภัณฑ์ที่ทำการศึกษได้แก่ การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรี
วัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร เพื่อเพิ่มมูลค่าและสามารถนำมาใช้ในชีวิต
ประจำวัน โดยผู้วิจัยเลือกออกแบบเครื่องแต่งกาย จำนวน 1 ชุด (Collection) ดังนี้

2.1 ชุดทางการ (Business Formal)	1	โครงสร้าง
2.2 ชุดทำงานลำลอง (Casual Business)	2	โครงสร้าง
2.3 ชุดลำลอง (Casual)	1	โครงสร้าง
2.4 ชุดงานเลี้ยง (Business Party)	1	โครงสร้าง
รวม	5	โครงสร้าง

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยเรื่องนี้มีความเกี่ยวข้องกับลำดับช่วงเวลา การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัย
ทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร ระยะเวลา 4 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน -
เดือนธันวาคม 2560

5. ขอบเขตด้านประชากร

ออกแบบให้สำหรับสตรีวัยทำงานอายุ 25-35 ปี รายได้ 30,000 บาท/เดือนขึ้นไป
อาชีพพนักงานบริษัทองค์กรหรือธุรกิจส่วนตัว และที่ในองค์กรหรือบริษัทที่สามารถแต่งกายแบบกึ่ง
ทางการในการทำงานได้ วิธีการดำเนินชีวิตมีความสนใจด้านแฟชั่น ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมือง มี
สถานภาพทางการศึกษาที่อยู่ในระดับสูง มีสไตล์การแต่งตัวที่มีเอกลักษณ์และชื่นชอบเครื่องแต่งกาย
ประเภทผ้าทอพื้นเมือง

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อเป็น การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานโดยใช้วัสดุจากผ้าฝ้าย
มัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน สะดวกต่อการสวมใส่ใน
ชีวิตประจำวัน โดยมีขั้นตอนการวิจัยที่แสดงได้ดังนี้

1. ศึกษาภูมิปัญญาการทำผ้าฝ้ายย้อมครามและคุณสมบัติการป้องกันรังสียูวี

1.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลประวัติที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาการทำผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม
จังหวัดสกลนคร

1.2 ศึกษาคุณสมบัติการป้องกันรังสียูวีของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนครจากงานวิจัย

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องแต่งกาย

2. ออกแบบพัฒนาเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงาน

2.1 รวบรวมข้อมูลทางการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงาน

2.2 ศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบของการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงาน

2.3 กำหนดแนวคิดของการออกแบบและนำเสนอแบบร่าง

2.4 ออกแบบชุดเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงาน

2.5 สรุปผลการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การออกแบบเครื่องแต่งกาย (Fashion Design) หมายถึง การออกแบบรูปทรงเครื่องแต่งกายที่นำผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนครผ้าทอของไทย และแรงบันดาลใจจากชุดชาวภูไทในจังหวัดสกลนครบางส่วน เช่น ลักษณะชุดที่มีริมหอบผ้า และการมัดผ้าสไบหรือผ้าผูกเอวมาปรับเปลี่ยนออกแบบให้ชุดความทันสมัย ช่วยเสริมบุคลิกให้แก่ผู้สวมใส่ เพิ่มมูลค่าของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจากของเดิมที่มีอยู่ในท้องตลาด และอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการถักทอผ้าไทยส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่หันมาสวมใส่เครื่องแต่งกายผ้าทอไทยมากขึ้น

สตรีวัยทำงาน (Working Women) หมายถึง เพศหญิง เชื้อชาติไทย อายุ 25-35 ปี รายได้ 30,000 บาท/เดือนขึ้นไป ทำงานพนักงานบริษัทองค์กรหรือธุรกิจส่วนตัว สนใจด้านแฟชั่น ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมือง มีสถานภาพทางการศึกษาที่อยู่ในระดับสูง ทำงานในองค์กรหรือบริษัทที่สามารถแต่งกายแบบกึ่งทางการในการทำงานได้ มีสไตล์การแต่งตัวที่มีเอกลักษณ์และชื่นชอบเครื่องแต่งกายประเภทผ้าทอพื้นเมือง

ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร หมายถึง การนำเส้นฝ้ายมามัดให้เกิดลาย และย้อมด้วยสีครามธรรมชาติที่ไม่ใช้ความร้อนไม่ใช้สารเคมี ผ้าอาจทอด้วยมือหรือเครื่องจักร ซึ่งจังหวัดสกลนครมีชื่อเสียงอย่างมากด้านการย้อมครามที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวภูไทกว่าร้อยปี จนได้รับเครื่องหมายจีไอ หรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีสีบรอดภูมิปัญญากันมาจากรุ่นสู่รุ่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการออกแบบเครื่องกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลในด้านต่างๆ ที่จะเป็นแนวทางและมีผลต่อการออกแบบ โดยการรวบรวมข้อมูลและทำการวิจัย วิเคราะห์ อภิปราย เพื่อทบทสรุปในแต่ละหัวข้อ ก่อนที่จะนำไปสู่ขั้นตอนการออกแบบและแบบร่าง โดยแบ่งเนื้อหารายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร
 - 1.1 ความรู้ทั่วไปของผ้าทอพื้นบ้าน
 - 1.2 การพัฒนาของผ้าทอพื้นบ้าน
 - 1.3 ประวัติความเป็นมาของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร
2. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย
 - 2.1 ความหมายและความสำคัญของเครื่องแต่งกาย
 - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์
 - 2.3 หลักการออกแบบเครื่องแต่งกาย
 - 2.4 องค์ประกอบหลักการออกแบบ
3. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแฟชั่น
 - 3.1 ความหมายและความเข้าใจเกี่ยวกับแฟชั่น
 - 3.2 รูปแบบของแฟชั่น
 - 3.3 เจาะเทรนด์โลกปี 2017
 - 3.4 แนวโน้มแฟชั่นในอนาคต
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร

1.1 ความรู้ทั่วไปของผ้าทอพื้นบ้าน

ปัจจุบันการทอผ้าพื้นบ้านกระจายไปทั่วทุกภาคแต่ก็เป็นเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ รูปแบบของผ้าจะแตกต่างกันไปตามคตินิยมความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ของเชื้อชาติและกลุ่มชน เช่น กลุ่มชนพื้นเมืองล้านนาทางภาคเหนือ นิยมทอผ้าฝ้ายและผ้าไหมที่มีลวดลายด้วยวิธีการยก และจกเป็นส่วนใหญ่แต่ถ้ากลุ่มชนคนไทยเชื้อสายไทครั่ง ไทพวน และไทยวน และลาวอีสานนิยมทอผ้าด้วยวิธีจกและมัดหมี่ คนพื้นเมืองในภาคใต้นิยมทอผ้ายกเป็นต้น การจัดประเภทของผ้าทอพื้นบ้านในประเทศไทยอาจแบ่งได้ 2 ลักษณะคือการแบ่งประเภทตามวัสดุที่ใช้และการแบ่งประเภท ตามวัสดุที่ใช้และการแบ่งประเภทตามวิธีการทอที่แบ่งตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ได้แก่ฝ้ายและไหม

ฝ้าย เป็นพืชที่ปลูกทั่วไปในทุกภาคของประเทศไทยเป็นพืชเขตร้อนชอบดินปนทราย และอากาศโปร่ง ไม่ชอบที่ร่ม เส้นใยของฝ้ายจะดูดความชื้นได้ง่ายและเมื่อดูดความชื้นแล้วจะระเหยเป็นไอน้ำดังนั้นเมื่อสวมใส่เสื้อผ้าที่ทำด้วยผ้าฝ้ายจะมีความรู้สึกเย็นสบาย

ไหม เส้นใยไหมได้จากตัวไหมซึ่งส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงไหมกันใน ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางตัวไหมมีลักษณะคล้ายหนอนเมื่อแก่ตัวจะขีดใยหุ้มตัวของมันเอง เรียกว่า รังไหม รังไหมนี้จะนำมาสาวเป็นเส้นไหมแล้วจึงนำไปฟอกด้วยการต้มด้วยด่างและนำมาทอเพื่อให้ได้เส้นใยไหมหลังจากนั้นจึงนำมาย้อมสีและนำไปทอเป็นผืนผ้าตามที่ต้องการ เส้นไหมมีคุณสมบัติ สนิมมัน และยืดหยุ่นได้การทอผ้าพื้นบ้านพื้นเมืองหลายแห่งยังคงทอลวดลายสัญลักษณ์ดั้งเดิม โดยเฉพาะในชุมชนที่มีเชื้อสายชาติพันธุ์ บางกลุ่มที่กระจายตัวกันอยู่ในภาคต่างๆของประเทศไทย ศิลปะการทอผ้าของกลุ่มชนนับว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มหากแบ่งผ้าพื้นเมืองเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนสามารถแบ่งได้ดังนี้

ภาคเหนือ การทอผ้าในภาคเหนือหรือที่เรียกว่าแถบล้านนาได้แก่ จังหวัดเชียงราย พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะกลุ่มชาวไทยโยนกหรือไทยยวนและชาวไทยลื้ออันเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมของล้านนาไทย เป็นกลุ่มที่มีความเชื่อเรื่องการตั้งถิ่นฐานในสภาพแวดล้อมที่เป็นภูเขาและมีทางน้ำไหล ผู้หญิงไทยยวนและไทยลื้อในปัจจุบันยังรักษาวัฒนธรรมการทอผ้าที่มีรูปแบบและลวดลายสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะการทอชิ้นตีนจกผ้าขิด และผ้าที่ใช้เทคนิค “เกาะ” เป็นต้นนอกจากชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่อาศัยอยู่ในแถบภาคเหนือบริเวณล้านนาไทยเช่น ลื้อ ลัวะกะเหรี่ยง ไทยใหญ่ มอญ และไทยภูเขาเผ่าต่างๆเช่น แม้ว มูเซอ อีเก้อ เย้า ลีซอ เป็นต้น ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ ต่างก็มีวัฒนธรรมการทอผ้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นผ้าฝ้ายและตกแต่งเป็นลวดลายสัญลักษณ์ที่แสดงเอกลักษณ์เผ่าพันธุ์ตนเองทั้งสิ้น

ภาคกลาง การทอผ้าในภาคกลางแบ่งได้เป็นภาคกลางตอนบน ได้แก่ จังหวัดพิจิตร พิษณุโลก อุตรดิตถ์และสุโขทัย ภาคกลางตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี ชัยนาท สุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี มีกลุ่มไทยวนและไทลาวอพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ทั่วทั้งภาค กลุ่มชนไทลาวนั้นมีหลายเผ่า เช่น พวน โข่ง ผู้ไท ครั่ง ฯลฯ ซึ่งอพยพไปตั้งถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในไทย กลุ่มชนเหล่านี้ยังรักษาวัฒนธรรมและเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นไว้โดยเฉพาะวัฒนธรรมการทอผ้าของผู้หญิงที่ใช้เทคนิคการทำตีนจกและขิด เพื่อตกแต่งเป็นลวดลายบนผ้าที่ใช้ใช้ในเทศกาลต่างๆหรือใช้ทำที่นอน หมอน ผ้าห่ม ผ้าเช็ดหน้า ผ้าขาวม้า ฯลฯ แม้ว่าในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก กลุ่มคนเหล่านี้ยังมีการทอผ้าเป็นอาชีพเสริม

ภาคอีสาน การทอผ้าในภาคอีสานนั้นกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวเป็นกลุ่มชนกลุ่มใหญ่ของภาคอีสานที่มีการกระจายกันอยู่ตามจังหวัดต่างๆ และมีวัฒนธรรมการทอผ้าอันเป็นประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาเกือบทุกชุมชนแต่ละกลุ่มแต่ละเผ่าก็จะมีลักษณะ และลวดลายการทอผ้าที่เป็นของตัวเองอย่างชัดเจนโดยเฉพาะผ้ามัดหมี่ ผ้าขิด และผ้าไหมหางกระรอก นอกจากกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวแล้วยังมีชนกลุ่มอื่นๆ เช่น ข่า กระโซ่กะเลิง ส่วย และเขมรสูงโดยเฉพาะคนไทยเชื้อสายเขมรกระจายอยู่ในบริเวณจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์และบุรีรัมย์และมีประเพณีการทอผ้าที่สวยงามสืบทอดกันมาช้านาน โดยเฉพาะในจังหวัดสุรินทร์มีหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงหลายบ้านทอผ้าชนิดต่างๆเช่น ผ้าปุมแบบเขมร ผ้าหมี่โหด ผ้าอัมปรม ผ้าลายสาकु เป็นต้น

ภาคใต้ การทอผ้าในภาคใต้มีแหล่งทอผ้าที่มีชื่อเสียงหลายแห่งโดยเฉพาะแหล่งทอผ้ายกดินเงินดินทอง สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลจากชาวมุสลิม ชาวอาหรับที่มาค้าขายตั้งแต่สมัยโบราณ ต่อมาผ้ายกยกทองได้กลายเป็นที่นิยมในหมู่ชนชั้นสูงของอาณาจักรไทยในภาคกลาง บรรดาพ่อค้าเมือง และข้าราชการหัวเมืองภาคใต้จึงต่างสนับสนุนให้ลูกหลาน และชาวบ้านทอกันอย่างเป็นล่ำเป็นสันโดยเฉพาะที่เมืองนครศรีธรรมราช เมืองสงขลา และที่ตำบลพุมเรียงอำเภอไชยาจังหวัดสุราษฎร์ธานีล้วนเคยเป็นแหล่งทอผ้ายกที่มีชื่อเสียงมากในอดีตเป็นที่กล่าวขวัญถึงและนิยมกันมากในหมู่ขุนนางสมัยอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์

การทอผ้าพื้นเมืองทั้ง 4 ภาค ยังคงสืบสานการทอผ้าด้วยลวดลายสัญลักษณ์ดั้งเดิม ดังจะเห็นได้จากชุมชนที่มีเชื้อสายชาติพันธุ์ศิลปะการทอผ้าของกลุ่มชนเหล่านี้จึงนับว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มอยู่จนถึงทุกวันนี้ อีกทั้งยังแสดงออกถึงภูมิปัญญา ความเชื่อ ที่เป็นรากฐานทางวัฒนธรรม ดังนั้นผ้าทอพื้นบ้านได้ขึ้นชื่อว่าผ้าไทยจึงมีความผูกพันกับวิถีของคนไทยทั้งประเทศในฐานะมรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทย บทบาทหน้าที่ของชุมชนในฐานะส่วนหนึ่งของผู้สืบสานศิลปวัฒนธรรม และมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนดั้งเดิม คือหัวใจสำคัญในการอนุรักษ์ผ้าไทย เพื่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าศิลปวัฒนธรรมของชุมชน

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการทอผ้า นับเป็นงานศิลปะพื้นบ้านที่คนไทยผูกพันเกี่ยวข้องมาเป็นเวลายาวนาน นักวิชาการบางท่านกล่าวว่างานทอผ้าเป็นงานหัตถกรรมของไทยอย่างหนึ่งที่อาศัยแรงงานฝีมือประดิษฐ์คิดค้น ทั้งยังเป็นผลสืบเนื่องจากการสั่งสมประสบการณ์และอุดมการณ์พื้นฐานในการดำรงชีวิตศิลปะการทอผ้าจึงเป็นสิ่งที่มีความคุณค่าการทอผ้าพื้นบ้านของไทยนั้นมีการกระจายอยู่ทั่วไปรูปแบบของผ้าแต่ละกลุ่มชนจะมีความแตกต่างกันไปตามคตินิยมความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชนในแต่ละท้องถิ่นของประเทศมีทั้งผ้าพื้นสีเรียบๆ และผ้าที่มีลวดลายอันเนื่องมาจากกรรมวิธีที่ประณีต

การทอผ้าพื้นบ้านเป็นศิลปะหัตถกรรมที่มีความประสานสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์ การตั้งถิ่นฐานเชื้อชาติตลอดจนถึงระบบความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณีศาสนา และวัฒนธรรมอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตของแต่ละกลุ่มชนเพราะสิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบและเป็นข้อกำหนดในการเลือกใช้วัสดุการออกแบบลวดลายและสีสันทอผ้าทอลวดลายและสีสันทที่ปรากฏอยู่บนผืนผ้า นั้นเป็นกรรมวิธีในเชิงศิลปะที่ละเอียดอ่อน (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2530, หน้า 85)

ศิลปะผ้าทอมีประวัติอันยาวนานและมีความมั่งคั่งปรากฏอยู่หลากหลาย อีกทั้งยังมีการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีการผลิตผ้าทอมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งรูปแบบลวดลาย และกรรมวิธีในการผลิตแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นอันมีรูปแบบเฉพาะของเชื้อชาติ สิ่งสำคัญการสอดแทรกภูมิปัญญาแห่งงานศิลปะผสมผสานความประณีตบรรจง แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของท้องถิ่นที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าผ้าทอพื้นบ้านจึง เป็นศิลปะแห่งภูมิปัญญาที่แสดงออกถึงความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปะ และวัฒนธรรมรวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนแสดงผ่านทางลวดลายเส้นสีของผ้าที่สอดแทรกความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีอันรากฐานทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เปรียบเสมือนการบันทึกเรื่องราวต่างๆลงบนผืนผ้า อีกทั้งเพื่อแสดงออกถึงความ เป็นเผ่าพันธุ์ของตน

1.2 การพัฒนาของผ้าทอพื้นบ้าน

ผ้าทอพื้นบ้าน ศิลปะแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอันมีความผูกพันเชื่อมโยงวิถีชีวิตความเชื่อ และพิธีกรรมของไทย ศาสตร์และศิลป์การทอผ้าได้รับการถ่ายทอดและสืบสานต่อกันมารุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน การทอผ้าในหลายท้องถิ่นยังคงรักษารูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ผ้าทอจึงเป็นมรดกทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาในอดีตอันเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตปัจจุบัน

ผ้าทอพื้นบ้านเป็นผลงานของความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปะ และวัฒนธรรมรวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคน จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่าดินแดนที่เป็นราชอาณาจักรไทยมีการทอผ้ามากกว่า 2,500 ปี ซึ่งการทอผ้าไหมก็พบว่ามีการทอเป็นผืนผ้าตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์ ผ้าทอที่สร้างขึ้นครั้งแรกเป็นเพียงผ้าพื้นสีธรรมชาติไม่มีลวดลายต่อมาได้มีการสร้างลวดลายผ้าด้วยการพิมพ์ได้มีการค้นพบลูกกลิ้งดินเผาที่มีลวดลาย สมัยก่อนประวัติศาสตร์ของบ้านเชียงสันนิษฐานว่าเป็นลูกกลิ้ง

สำหรับพิมพ์ผ้า อย่างไรก็ตามหลักฐานที่พบ เช่น ลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผา ภาพเขียนบนผนังถ้ำ เป็นเครื่องมือที่ใช้สันนิษฐานได้ว่า ผ้าสมัยก่อนประวัติศาสตร์มีลวดลายคล้ายกับเครื่องปั้นดินเผาได้แก่ ลายกันหอย ลายขีดเชือก และลายม้วนตัวคล้ายคลื่นหรือก้อนเมฆ ลวดลายเหล่านี้มีการพัฒนาต่อมา จนถึงยุคที่มนุษย์รวมกลุ่มกันเป็นชนเผ่า และอาณาจักร โดยใช้ลายผ้าเป็นเครื่องหมายของกลุ่มที่ แสดงออกถึงความเชื่อผ่านสัญลักษณ์ เช่น ลายนาค ลายงู ลายหงส์ ลายนกยูง ที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ แสดงความเชื่อในสมัยสุโขทัย ศิลปะการทอผ้ามีการพัฒนาเรื่อยมาจนถึงยุคที่คนไทยรวมตัวกันเป็น อาณาจักรต่างๆ ได้แก่

- อาณาจักรล้านนาไทย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-21 มีการทอผ้าขึ้นเพื่อใช้ สอย ภายในครอบครัวและเป็นการแลกเปลี่ยนซื้อขายกันปรากฏผ้าอยู่หลายชนิด เช่น ผ้าสีจันทร์ ขาว ผ้าสีจันทร์แดง และผ้าสีดอกจำปา เป็นต้น

- สมัยสุโขทัย ประมาณ 755ปี ปรากฏหลักฐานว่าชาวสุโขทัยทอผ้าใช้เองและมีการผลิตผ้าฝ้ายและผ้าไหมสีต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ้าฝ้ายห้าสีที่เรียกว่า “ผ้าเบญจรงค์” คือผ้าสี แดง เหลือง ดำ เขียว และขาว เป็นผ้าที่มีชื่อเสียงของสุโขทัย และยังมีฝ้ายกดอกผ้าสกุลพัสดร์ซึ่งเป็นผ้าขาวเนื้อละเอียดผ้าเล็กดอกเป็นผ้าเนื้อดี และผ้ากรอกซึ่งเป็นผ้าลายกระจิงสำหรับพันรอบ หน้าผาก เป็นต้น (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2530, หน้า 3)

- สมัยอยุธยา ประมาณ 400ปี ผ้ามีบทบาทสำคัญตั้งแต่การใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม โดยตรงตลอดจนการใช้ผ้าเข้าไปเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อ วัฒนธรรม ศาสนา และ สังคม ผ่านับว่ามีความสำคัญในการค้าและเศรษฐกิจ นอกจากนั้นผ้ายังใช้แทนค่าเงินจากหลักฐาน พบว่าพระมหากษัตริย์ทรงใช้ผ้าเป็นเครื่องปูนบำเหน็จรางวัล หรือบางครั้งใช้พระราชทานต่าง เงินเดือนปะหนเท่านั้น เรียกว่า “ผ้าหวัดรายปี” ซึ่งส่วนมากเป็นผ้าสมปักซึ่งทอด้วยไหมเปลาะตรง กลางผ้าเป็นสีมีลวดลาย

- สมัยรัตนโกสินทร์ การทอผ้าในช่วงรัชกาลที่1-3 มีการทอตามหัวเมืองต่างๆซึ่ง ปรากฏหลักฐานในสมัยรัชกาลที่2 มีการให้หัวเมืองต่างๆ ทอผ้าขาวส่งให้หลวงเพื่อย้อมเป็นสบงจีวร ถวายพระเนื่องในงานถวายพระเพลิงพระบรมศพ รัชกาลที่1 ผ้าทอเหล่านั้นเป็นผ้าฝ้ายพื้นเมืองที่ทอ สำหรับใช้สอยในครัวเรือน เป็นผ้าเนื้อหยาบฝีมือไม่ดีนักทั้งนี้เพราะบรรดาคคนชั้นสูง และผู้ที่มั่งคั่งจะ ใช้ผ้าคุณภาพดีจากต่างประเทศผ้าทอพื้นบ้านคงเป็นผ้าสำหรับประชาชนทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2530, หน้า 67-68) สมัยรัชกาลที่5 มีการทอผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมกันอย่างแพร่หลาย อีกทั้งประชาชนปลูกฝ้ายหรือเลี้ยงไหม เพื่อการทอผ้าในครัวเรือนประกอบกับมีผ้าจากต่างประเทศเข้ามา ขาย และราคาถูกไม่จำเป็นต้องทอผ้าใช้ก็หาซื้อกันได้ง่ายหลังจากการทำสนธิสัญญาบาวริงแล้วสินค้า ต่างๆ โดยเฉพาะผ้าได้เข้ามาขายมากทำให้การหัตถกรรมของเราเสื่อมโทรมลง (นิติ กสิโกศล, 2541 : 11)

ปัจจุบันจากการเติบโตทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นพร้อมกับเงินทุนจากต่างประเทศหลั่งไหลเข้ามาภายในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก วัฒนธรรมทุนนิยมที่เน้นการบริโภคเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตชนชั้นกลางในสังคมไทยและค่อยๆแพร่เข้าไปสู่ชาวบ้านในชนบท โดยผ่านสื่อต่างๆและแรงงานที่อพยพมาทำงานในเมือง ผลของวัฒนธรรมดังกล่าวได้ทำให้เกิดพฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไปมีการบริโภคในสิ่งที่ไม่จำเป็น กระแสความคิดและการแต่งกายของชาติตะวันตกได้หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่องจากการนำเข้าไปในรูปแบบของการค้า และการศึกษาคจุดเริ่มต้นของการเสื่อมลงของการใช้ผ้าไทยอาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแต่งกายภายในราชสำนัก ที่สำคัญสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2481 - 2487) รัฐบาลได้มีนโยบายในการสร้างชาติด้วยลัทธิ ชาตินิยม เพื่อความยิ่งใหญ่ของชาติไทยให้ทัดเทียมอารยประเทศ โดยการออกประกาศ “รัฐนิยม” จำนวน 12 ฉบับ (จารุพรรณ ทรัพย์ปรุง, 2543, หน้า 103) เพื่อสร้างสังคมไทยใหม่ที่ละทิ้งประเพณีและความเชื่อในอดีตหนึ่งในนั้นคือการปฏิวัติวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย ซึ่งเมื่อบวกกับระบบเศรษฐกิจโลกที่ระบบปฏิวัติอุตสาหกรรมประสบความสำเร็จในช่วงนั้นทำให้มีการค้าขาย เครื่องจักรรวมถึงเครื่องทอผ้า จึงทำให้กระแสการทอผ้าด้วยมือของไทยไม่เป็นที่นิยมด้วยราคา ต้นทุนที่แตกต่างรวมถึงระยะเวลาในการผลิตที่สั้นของระบบการผลิตแบบตะวันตก สิ่งเหล่านี้เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการรับวัฒนธรรมสมัยใหม่ของความเชื่อแห่งการปฏิวัติอุตสาหกรรม อันมีผลต่อรากเหง้าแห่งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่สำคัญในการทอผ้าพื้นบ้าน

วัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามาสู่ประเทศไทยโดยรัฐมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง โดยการกระทำผ่านแผนพัฒนาต่างๆ ที่เน้นในเรื่องของการพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยเชื่อว่า การสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนและประเทศ เป็นทางที่นำไปสู่การยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งภายใต้บริบทการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมต่างก็เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนและสังคม ดังเช่นการปรับปรุงระบบการผลิต การใช้เทคโนโลยีและปัจจัยการผลิตใหม่ๆ การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการบริโภคในด้านต่างๆ เช่น การรับรู้ข่าวสาร การใช้บริการที่หลากหลาย การรับรู้ความคิดค่านิยม และความเชื่อใหม่ๆ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนแบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีความทันสมัยและเป็นสากล สิ่งเหล่านี้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมที่ส่งผลสู่สังคมแห่งการบริโภคอันมีผลกระทบต่อผ้าทอพื้นบ้าน ก่อให้เกิดความจำเป็นในการปรับตัวตามกระแสการเปลี่ยนแปลง แต่ละท้องถิ่นต้องพัฒนาคุณภาพของผ้าทอไปพร้อมๆ กับการสืบทอดมรดกแห่งภูมิปัญญาให้เชื่อมโยงกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นระบบทุนนิยม จากเดิมเป็นการเชื่อมโยงวิถีชีวิตภายในชุมชนแต่หากกล่าวถึงปัจจุบันคือการอยู่รอดในสังคมเพราะการดำรงอยู่ของผ้าทอกับการใช้เพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่มในชีวิตประจำวันสำหรับคนไทยคงใช้ไม่ได้สำหรับสังคมปัจจุบัน ผ้าทอพื้นบ้านกลายเป็นผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมที่หลายคน

รู้จักในนามสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่สำคัญมีการพัฒนาผ้าทอในแต่ละท้องถิ่นกันอย่างต่อเนื่องงานวิจัยหลายชิ้นแสดงถึงการอนุรักษ์และพัฒนาผ้าทอให้มีพื้นที่อยู่ในกระแสของสังคม แต่พื้นที่ของผ้าทอพื้นบ้านกลับถูกจำกัดพื้นที่อยู่ตรงสินค้าพื้นเมืองที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนในท้องถิ่นต่างๆพื้นที่ของการเป็นปัจจัย4 น้อยลงเพราะกระแสการบริโภคสินค้าแฟชั่นมีบทบาทและมีน้ำหนักในพื้นที่ของปัจจัย4 มากกว่าจนทำให้ผ้าทอมีบทบาทอยู่เพียงกลุ่มคนบางกลุ่มหรือการใช้เพื่องานพิธีสำคัญๆเท่านั้น การอนุรักษ์จึงเกิดขึ้นจากหน่วยงานต่างๆรวมถึงชุมชนผู้สร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านอย่างผ้าทอเพื่อการดำรงอยู่บนวิถีการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ผ้าทอพื้นบ้านเปรียบเสมือนงานศิลปะที่เกิดขึ้นจากการนำธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจากดักทอเส้นใยผสมกับสีส้น และลวดลายที่บอกถึงประเพณีและความเชื่อของวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น อันก่อให้เกิดสุนทรียะแห่งความงามที่มีรากฐานความเชื่อที่แตกต่างกันในแต่ละชาติพันธุ์ หากกล่าวถึงความคิดที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์ในกระบวนการสร้างสรรค์ผ้าทอพื้นบ้านสามารถกล่าวถึงที่มาได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. สุนทรียศาสตร์ที่เกิดจากความคิดเริ่มแรก คือเกิดจากความคิดของผู้สร้างสรรค์ โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจในการพบเห็นสิ่งรอบตัว อาทิเช่น ต้นไม้ ดอกไม้ สัตว์ ฯลฯ ซึ่งก่อให้เกิดความคิดในการสร้างสรรค์ลวดลายรวมถึงสีส้นเพื่อใช้แทนสัญลักษณ์ต่างๆผ่านทางารร้อยเรียงเส้นใยผสมผสานกับความเชื่อของชาติพันธุ์

2. สุนทรียศาสตร์ที่เกิดจากความคิดพื้นฐาน คือเกิดจากความคิดที่ได้รับการพัฒนาจากความคิดขั้นพื้นฐานโดยการพัฒนาารูปแบบ และลวดลายขึ้นซึ่งอาจอาศัยความคิดที่เป็นนามธรรมสร้างสรรค์รูปทรงให้เป็นรูปธรรมขึ้น เพื่อแสดงถึงแนวคิดและความเชื่อทางขนบธรรมเนียมประเพณีผ่านทางลวดลายบนผืนผ้า

1.3 ประวัติความเป็นมาของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร

เมื่อกล่าวถึงผ้าทองานฝีมือไทยหลายคนอาจจะรู้จักแค่ผ้าไหม แต่ในแถบภาคอีสานนั้นที่จังหวัดสกลนครยังมีผ้าทอที่ขึ้นชื่ออยู่เรียกว่า “ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร” เป็นการผสมผสานระหว่างการทำผ้ามัดหมี่กับการย้อมครามผ้าเข้าด้วยกัน มัดหมี่คือการทำลายของเส้นด้าย ถ้าไม่มัดหมี่มันก็จะไม่เกิดเป็นลาย และย้อมน้ำคราม เส้นของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามสกลนครไม่ใช่แค่ผ้าผืนหุ้ง แต่คือประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนที่นี่สกลนคร เป็นของมีค่าที่รุ่นพ่อรุ่นแม่ทิ้งไว้ให้ ภูมิปัญญาผ้าทอพื้นเมืองที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานานร้อยๆปี

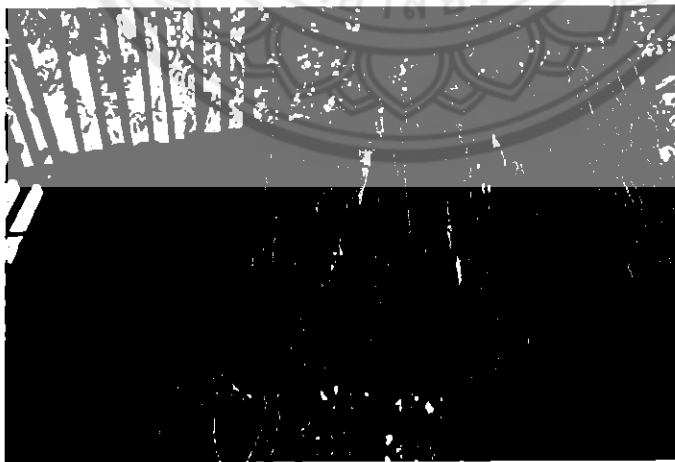
สีครามเป็นสีย้อมธรรมชาติที่เก่าแก่ที่สุดซึ่งมนุษย์รู้จักกันมานานกว่า 6000ปี ประชากรที่อาศัยในเขตร้อนของโลกล้วนเคยทำสีคราม จากต้นไม้ชนิดต่างๆตามภูมิภาคนั้นๆแต่สีครามคุณภาพดีผลิตจากเอเชีย ดังเช่นสีครามจากอินเดียเป็นที่นิยมของคนอังกฤษมากกว่าสีครามจากเยอรมันและฝรั่งเศส แต่การใช้สีครามลดลงเหลือเพียง 4% ของทั่วโลกในปี2457 ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2535

ประเทศของเราพบกับปัญหาลพิษจากสิ่งแวดล้อม สาเหตุหนึ่งเกิดจากสารเคมีสังเคราะห์ซึ่งรวมถึงสีย้อมด้วย สีย้อมผ้าส่วนใหญ่เป็นออกไซด์ของโลหะหนัก ซึ่งโลหะหนักหลายชนิดเป็นสารก่อมะเร็งใส่แล้วรู้สึกร้อน ดังนั้น จึงหันมานิยมสีย้อมธรรมชาติ ซึ่งในขณะที่เดียวกันก็ได้นำภูมิปัญญาเก่าๆ ที่ได้สืบทอดกันมาแต่สมัยโบราณจากเดิมเกือบสูญหายไปแล้วนั้นกลับมาพัฒนาเป็นอาชีพหลักของลูกหลานในทุกวันนี้

1.3.1 สืบสานหัตถศิลป์ถิ่นฝ้าย้อมครามที่จังหวัดสกลนคร

จากภูมิปัญญาชาวบ้านสู่งานหัตถศิลป์ จากผ้าฝ้าย้อมครามทอมือสู่ผลิตภัณฑ์ทรงคุณค่า “ผ้าผิวสวย” ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามสกลนครเป็นมรดกทางภูมิปัญญาอันล้ำค่าจากรพบุรุษที่บรรจงปั้นแต่งผลงานชิ้นเอกบนเส้นสายใยผ้าจนได้เป็นผืนผ้าสีฟ้าครามงามเจิดฉายประดับเรือนกายด้วยลวดลายต่างๆ เขาเล่าว่า...ฝ้าย้อมครามสามารถบำรุงผิวของเราให้สวยได้ นับเป็นความโดดเด่นน่าหลงใหลของฝ้าย้อมครามที่แตกต่างจากผ้าอื่นๆ เพราะความนุ่มละมียอดมียามสัมผัสหรือยามสวมใส่ก็รู้สึกเย็นกาย และยังบำรุงผิวพรรณให้เนียนสวย

ฝ้าย้อมครามไม่เพียงแต่ช่วยสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้กับคนในชุมชน แต่ยังคงเต็มความภาคภูมิใจและอึดใจที่ได้สืบทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่เป็นมรดกตกทอดกันมาอย่างยาวนานจากรุ่นสู่รุ่น เฉากเช่น ฝ้าย้อมครามทั้ง 5 แห่งในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ที่ยังคงความงดงามความประณีตอันเป็นเอกลักษณ์ในแบบฉบับของตัวเองอย่างน่าชื่นชม สร้างชื่อเสียงเป็นที่รู้จักได้รับการยอมรับทั้งในและต่างประเทศ และสิ่งนี้คือมรดกทางวัฒนธรรมที่คนไทยทุกคนควรร่วมกันรักษาไว้ตราบนาน

ภาพที่ 1 แสดงตัวอย่างเส้นฝ้าย้อมคราม

ที่มา : <http://i-san.tourismthailand.org/detail/read/1164>

1.3.1.1 ผ้าย้อมครามบ้านดอนกอย

สีครามที่ประดับอยู่เต็มผืนผ้าจากการย้อมเส้นฝ้ายด้วยครามธรรมชาติแท้แล้วนำมา ถักทอขึ้นเป็นลวดลายอันวิจิตรบรรจง กลายเป็นความโดดเด่นที่น่าภาคภูมิใจ และทำให้กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนทอผ้าย้อมครามบ้านดอนกอย ซึ่งเดิมเป็นกลุ่มทอผ้าย้อมครามเล็กๆที่มีสมาชิกเพียง 9 คน ก่อตั้งในปี 2546 กลายมาเป็นกลุ่มทอผ้าย้อมครามขนาดใหญ่ที่ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ถึง 45 คน

คุณถวิล อูปรี ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าย้อมครามบ้านดอนกอยเผยเคล็ดลับการทำย้อมครามของกลุ่มว่า “เราทำผ้าย้อมครามตามภูมิปัญญาดั้งเดิม ซึ่งก็ไม่ได้แตกต่างจากที่ อื่นๆ จะแตกต่างก็ที่คนทำ เพราะหากนำเส้นฝ้ายย้อมเคมีมาเป็นทางยีนเวลาทอ แล้วใช้เส้นฝ้ายย้อม ครามเป็นทางพุ่ง ผ้าที่ได้ออกมาก็แตกต่างกันแล้ว แต่ของบ้านดอนกอยที่เราทำคือ ทางยีนก็ใช้ฝ้าย ย้อมคราม ทางพุ่งก็ใช้ฝ้ายย้อมคราม จึงแตกต่างตรงนี้ ซึ่งผ้าฝ้ายย้อมครามของเราจะนิยมเวลา นำไปใช้สวมใส่จะพลีดูแล้วสวยงาม เคล็ดลับของเราคือพูดจริงทำจริงร้อยเปอร์เซ็นต์ ใช้ฝ้ายย้อม ครามธรรมชาติแท้ ผ้าทอย้อมครามทุกเส้นทุกสายเราเอาใจใส่ดูแลอย่างสม่ำเสมอ สมาชิกของเราก็มี ความซื่อสัตย์ เอื้ออาทร ปรองดองกัน ก็เลยทำได้ หลังจากเกี่ยวข้าวเสร็จเดือนพฤศจิกายนแล้วก็จะ มารวมกลุ่มกันทำผ้าย้อมครามไปจนถึงเดือนมิถุนายนของอีกปีหนึ่ง”

สำหรับวิธีการย้อมจะเริ่มต้นตั้งแต่การปลุกต้นครามกันเอง เมื่อต้นครามอายุได้ ประมาณ 3 เดือน ขนาดความสูงประมาณหน้าอกหรือเอว สมาชิกก็จะไปเก็บใบครามโดยคัดกรอง ตั้งแต่สีของใบที่เก็บมาจะต้องเป็นสีเขียวเข้มซึ่งจะให้เนื้อครามที่สวย นำใบครามมาแช่ในสัดส่วนใบ คราม 4 กิโลกรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ตั้งทิ้งไว้แล้วจึงมากลับใบครามด้านล่างให้ขึ้นมาอยู่ด้านบนบ้าง กระทั่งเช้าวันรุ่งขึ้นจึงนำใบครามขึ้นจกน้ำ รวมเวลาในการแช่ใบครามประมาณ 24-28 ชั่วโมง จากนั้นนำปูนแดงหรือปูนขาวมาละลายด้วยน้ำแช่ใบครามก่อนจะผสมกับน้ำใบครามที่เหลือ แล้ว จกหรือตีน้ำให้ขึ้นฟองสีน้ำเงิน ทิ้งไว้ 2-3 ชั่วโมง เหน้ำที่อยู่ด้านบนซึ่งเป็นสีน้ำตาลออกจนเหลือเนื้อ ครามด้านล่าง นำเนื้อครามมากกรองเศษใบครามที่เหลือและน้ำออกจนเหลือแค่ตะกอนเนื้อคราม

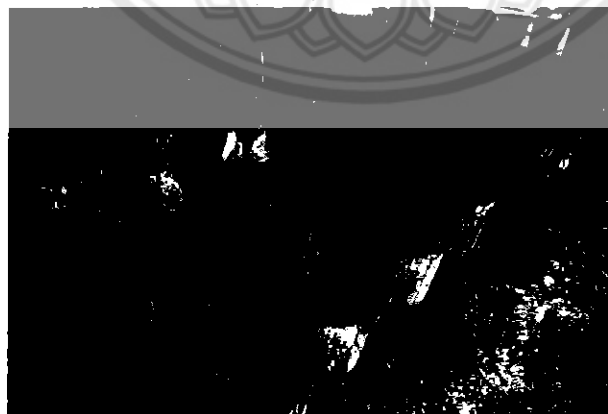
ส่วนขั้นตอนการย้อมเริ่มต้นจากการต้มน้ำโดยใส่เปลือกไม้ เช่น เปลือกต้นสมอ เปลือกต้นลิ้นฟ้า (ต้นเพกา) หรือใบไม้ที่หาได้ในท้องถิ่นลงไปต้มจนได้น้ำสีเหลืองเข้มหรือน้ำตาลอ่อน ก่อนจะนำมากรองใส่ภาชนะที่จะก่อหม้อเตรียมย้อม โดยสัดส่วนน้ำเปลือกไม้ 15 กิโลกรัมเนื้อคราม 1 กิโลกรัม มะขามเปียกเท่าลูกไข่ และน้ำตาล 1 กิโลกรัม ซึ่งทำจากหัวกล้วยเน่า มะละกอเน่า กะลามะพร้าว ต้นมะขาม ต้นเถาวัลย์ นำมาเผารวมกันได้เป็นขี้เถ้า ไปผสมน้ำและนำไปกรอง จะ ได้น้ำค้างที่มีรสเค็มช่วยให้ครามจับกับเส้นใยฝ้ายได้ดีขึ้น เมื่อนำส่วนผสมทั้งหมดผสมกันดีแล้ว ใช้ขัน จกน้ำที่ก่อหม้อจนเปลี่ยนสีเป็นเหลืองอมเขียวและขึ้นฟองจึงใช้ย้อมได้

ด้วยกรรมวิธีการย้อมครามทำให้เห็นได้ชัดกว่าจะมาเป็นเส้นฝ้ายสีฟ้าสวยใส ก็ต้อง ผ่านกรรมวิธีการย้อมครามที่อาศัยความละเอียดเอาใจใส่ จึงนับเป็นงานหัตถศิลป์ที่ทรงคุณค่า และ

กว่าจะมาเป็นผ้าจีน ผ้าฝ้ายให้ได้นำไปสวมใส่หรือตัดแปลงเป็นเสื้อผ้าหรือผลิตภัณฑ์อื่นๆ ก็ยังต้องผ่านการถักทออีกหลายวัน ซึ่งคุณถวิลบอกว่าการทำทั้งหมดนี้ก็เพราะใจรัก และได้สืบทอดภูมิปัญญาของปู่ย่าตายายไปด้วย โดยผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ได้รับความนิยมได้แก่ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าถุง ผ้าพันคอ ผ้าเอนกประสงค์ ส่วนลวดลายที่ถักทอนั้นจะเป็นลายดั้งเดิมเช่น ลายนกนางแอ่น ลายดอกจำปา ลายโคมไฟใหญ่ ลายสายใยบัว ลายบานไม่รู้โรย ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีมาก

1.3.1.2 ผ้าย้อมครามบ้านโนนเรือ (โสมครามวาริ)

เนื้อผ้านุ่มละมุนมือประกอบกับความแวววาวขับให้ผ้าย้อมครามของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโนนเรือสามัคคีโดดเด่นกว่าผ้าทอชิ้นไหนๆ อีกทั้งลวดลายที่คิดขึ้นเองล้วนแตกต่างจากลวดลายบนผืนผ้าจากที่อื่นๆ โดยเฉพาะความพลิ้วไหวของลายน้ำไหลบนผ้าย้อมครามนั้น นับเป็นความภาคภูมิใจของคุณวาริ ไชตะมาตย์ ประธานคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโนนเรือก็ว่าได้ เนื่องจากเป็นลายต้นตำรับที่มีการคิดค้น และส่งเข้าประกวดจนได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดผ้าระดับจังหวัดเป็นการันตี ความโดดเด่นของผ้าลายน้ำไหลนี้ไม่ได้มีเพียงการถักทอเส้นใยฝ้ายเป็นลวดลายอย่างประณีตเท่านั้น แต่ยังเกิดจากการมัดย้อมด้วยสีจากวัตถุดิบธรรมชาติ ซึ่งคุณวาริกล่าวถึงผ้าลายน้ำไหลไว้ว่า “จุดเด่นของผ้าลายน้ำไหลคือเวลาที่ปั่นฝ้ายแล้วเอามามัดเพื่อนำไปย้อม เราจะมีมัดดี มัดห่าง เมื่อนำมาทอแล้วลายจะสไลด์ไปตามลายของเส้นฝ้ายเอง ซึ่งจะเลียนแบบกันไม่ได้ ถ้าไม่เรียนก็จะทำออกมาไม่เป็นลาย แล้วลายใหญ่หรือเล็กก็อยู่ที่การมัดของเรา” นอกจากนี้ผ้าย้อมครามลายน้ำไหลแล้วก็มีลายอื่นๆ อีกหลายลายที่โดดเด่นและเป็นที่นิยม เช่น ลายดอกพิกุลเล็ก ลายนกยูง ลายไทย ลายสก็อต หรือลายสะเก็ดดาวที่งดงามตระการตาราวกับดวงดาวบนฟากฟ้าดั่งกระจ่างสุ่มินพิศูจจริง ๆ

ภาพที่ 2 แสดงกรรมวิธีการย้อมคราม

ที่มา : <http://i-san.tourismthailand.org/detail/read/1164>

ส่วนของกระบวนการทำผ้าย้อมครามของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโนนเรือสามัคคี คุณวาริเล่าว่าเกิดจากการเรียนรู้และไปอบรมจากหลายๆแหล่ง ผนวกกับการลองผิดลองถูกไปเรื่อยๆ จนได้ผลิตภัณฑ์สามารถนำออกจำหน่ายได้ และก่อตั้งเป็นกลุ่มที่เริ่มต้นมีสมาชิกเพียง 10 กว่าคน จนถึงทุกวันนี้มีสมาชิกถึง 32 คนโดยการทำผ้าย้อมครามของที่นี่จะเริ่มตั้งแต่การปลูกครามเก็บใบ ครามมาหมักทิ้งไว้ 24 ชั่วโมงจากนั้นแยกใบครามออกก่อนใส่ปูนแดง มะขามเปียก ส้ม ลงไปและ กวนให้ได้เนื้อคราม ทิ้งไว้ประมาณ 1 ชั่วโมง จึงนำมาเทน้ำใสๆ ที่อยู่ด้านบนออกให้เหลือแต่ ตะกอนครามด้านล่าง แล้วกรองเอาแต่เนื้อครามมาใช้ย้อมเส้นผ้า

ในการย้อมจะมีการมัดผ้าแต่ละใจให้เป็นลวดลาย เช่น ลายกันหอยจะต้องจับ เส้นผ้าม้วนขดเป็นกันหอย ลายไส้กรอกต้องพับเส้นผ้าในลักษณะยาวตรง หรือลายนกน้อยก็ต้อง จับให้เป็นจีบแล้วมัด เมื่อคลี่ออกมาแล้วจะได้ลักษณะที่เหมือนนก ซึ่งการมัดผ้าเพื่อย้อมครามนี้ถือเป็นจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ผ้าทอบ้านโนนเรือเลยทีเดียว

จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของผ้าทอบ้านโนนเรือที่แตกต่างจากที่อื่นอย่างเห็นได้ชัด ก็คือ สีที่สดใสของผ้าจากการย้อมด้วยครามธรรมชาติแท้ ทำให้ดูสะอาดตาและมีริมผ้าที่สวยงามกว่าที่อื่นๆ เพราะปกติถ้าทอโดยไม่ได้เรียน ริมผ้าจะมีขนาดใหญ่ทำให้ผ้าไม่สวยเท่าที่ควร แต่สำหรับผ้าทอบ้าน โนนเรือจะมีริมขนาดเล็กเพราะใส่เส้นผ้าเพียง 2 เส้น เวลาทอจะทำให้ริมผ้าเรียบเล็กสวยงาม นับ ได้ว่าเป็นความแตกต่างที่ทำให้ผลงานผ้าทอย้อมครามของบ้านโนนเรือโดดเด่นดึงดูดตา และต้องใจผู้ หลงไหลในเส้นสายของผ้าทออย่างแท้จริง

1.3.1.3 กลุ่มชีตาผ้าย้อมครามธรรมชาติ

ผืนผ้าที่ถูกแต่งแต้มไปด้วยสีฟ้าครามสลับเหลืองลายงดงามด้วยเส้นสายใยผ้าย้อม หลากสีสัน เป็นผลิตภัณฑ์ชิ้นเยี่ยมที่เกิดจากภูมิปัญญาพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย อย่างแท้จริง เพราะผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมครามที่บ้านชิตานั้น มีที่มาจากคุณประไพพรรณ แดงใจ ลูก สาวของคุณยายที่ตาต้องการกลับมาอยู่ในถิ่นฐานบ้านเกิดที่สกลนคร จึงคิดหาอาชีพใหม่ และ สืบเสาะได้ถ้ามถึงวิธีการย้อมครามจากผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน เป็นการศึกษาเรียนรู้แบบปากต่อปาก แล้วจึงขอมล็ดครามมาทดลองปลูก กระทั่งสามารถนำมาย้อมได้เป็นผ้าย้อมครามในที่สุด โดยเริ่มนำ ออกจำหน่ายครั้งแรกที่ตลาดมหาวิทยาลัยเกษตร และได้รับการตอบรับจากคณาจารย์เป็นอย่างดี

คุณวิลาวัลย์ จันทร์เพ็งเพ็ญ ที่ปรึกษากลุ่มชีตาผ้าย้อมครามธรรมชาติ ได้เล่าถึง ประวัติการย้อมครามว่าในสมัยก่อนผู้เฒ่าผู้แก่เดินขึ้นไปบนภูเขาแล้วพบต้นครามที่แก่จัด ซึ่งมีน้ำหยด ลงมาจากใบ เมื่อสัมผัสกับใบแห้งสีน้ำตาลที่อยู่ด้านล่าง ก็เห็นเป็นสีน้ำเงิน จึงทดลองนำใบครามมา ผสมกับเปลือกหอยโขลกละเอียดซึ่งใช้แทนปูน แข่ทิ้งไว้หนึ่งคืนจนตกตะกอน แล้วเทน้ำใสข้างบนทิ้ง ได้เป็นเนื้อคราม แต่เมื่อนำไปย้อมผ้าสีของครามนั้นก็ตกไหลไปหมดไม่ติดเนื้อผ้า จึงคิดใช้ต้นไม้ที่มีรส เค็ม เช่น ต้นเพกา ก้านมะพร้าว หัวกล้วยเนาผ่านตากแดด นำมาเผาได้เป็นขี้เถ้า เมื่อผสมน้ำได้

เป็นน้ำค้าง แล้วจึงนำมาผสมกับเนื้อครามทำให้สามารถย้อมผ้าได้ติดสีคราม ซึ่งสำหรับการย้อมคราม บ้านที่ตากก็มีกระบวนการย้อมเช่นเดียวกับภูมิปัญญาดั้งเดิมแต่เพิ่มเติมความใส่ใจกับการก่อหม้อเตรียม ย้อม ซึ่งต้องคอยสังเกตสี เต็มกรด เต็มต่าง ให้มีความพอดีเหมาะสมกับสีที่จะย้อม จึงจะได้สีคราม สวยใสออกมาให้ชื่นชม ส่วนสีอื่นๆที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติในการย้อมเช่น สีเขียวจากเปลือกมะม่วง สีน้ำตาลจากมะเกลือหรือประตู สีม่วงจากครั่ง เพื่อสร้างสีสันและลวดลายที่หลากหลายนั้นจะใช้ หลักการผสมของแม่สีเข้ามาประกอบ โดยการย้อมทับจนออกมาเป็นสีที่ผสมผสานกันได้อย่าง กลมกลืนลงตัว

นอกจากเลื่อมลายสลับลีที่แทรกอยู่บนผืนผ้าทอย้อมคราม จะเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนของผ้าทอย้อมครามบ้านที่ตากแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์และทำให้ผ้าทอของที่นี่ แตกต่างจากที่อื่นๆ และเป็นที่ชื่นชอบของลูกค้าก็คือการใช้ฝ้ายเส้นมือแท้ๆ ที่ไม่ใช่ฝ้ายจากโรงงาน ซึ่งจะมีลักษณะเส้นใหญ่ เนื้อหนา เมื่อทอแล้วจะได้ผืนผ้าทอที่นุ่ม ใสแล้วให้ความรู้สึกนุ่มนวล แต่ก็ให้เส้นสายของลวดลายที่คล้ายยีนส์

สำหรับลายผ้าทอย้อมครามของบ้านที่ตากที่เป็นที่นิยมคือ ลายผ้าซิ่นยก ลายเกร็ด เต่า มัดหมี่ลายนาค ลายสายฝน ลายหน่อไม้ ลายสก็อต และยังมีการพัฒนาลายใหม่ๆรวมถึงสีสัน ใหม่ๆอยู่อย่างสม่ำเสมอ

1.3.1.4 กลุ่มทอผ้าภูไทภูธรณี

“ลายน้ำไหล พลิ้วไหวนุ่มนวล ให้ความหมายมงคล หมายถึง เงินไหลนอง ทองไหลมา ลายคว่ำหงาย วิจิตรเพริศพิริ้งตามแบบอย่างวิถีไทย ให้ความหมายว่าคว่ำเก็บสตางค์ หงายรับทรัพย์ ลายซิ่นซัน สวยพร้อมสรรพงามจับตา ให้ความหมายถึงการก้าวข้ามอุปสรรค ผ้าสีน้ำตาล หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ ผ้าสีเหลืองหมายถึง ความรุ่งเรือง”

ลวดลายบนผ้าทอย้อมครามบ้านภูธรณีที่สับัดพลี้อยู่ตรงหน้า ราวกับเชื้อเชิญให้ผู้รักผ้าได้เข้าไปสัมผัสผิวนุ่มลื่นของเส้นใยฝ้ายแท้ที่เส้นมือหรือปั่นด้วยมือร้อยเปอร์เซ็นต์โดยดึงฝ้ายให้เป็นเส้น ทำให้ยิ่งซักก็จะยิ่งนุ่มฟูจากการที่ฝ้ายแตกตัว ซึ่งความนุ่มฟูที่เกิดจากฝ้ายเส้นใหญ่และแตกตัวได้นี้ เป็นอัตลักษณ์ที่บ้านภูธรณีตั้งใจสร้างขึ้นเพื่อให้แตกต่างจากผ้าทอแหล่งอื่น อีกทั้งการสร้างเรื่องราวของลวดลายของผ้านี้ที่ได้ให้ความหมายอันเป็นมงคลไว้ก่อนหน้า ก็ทำให้ผ้าทอย้อมครามแต่ละผืน แต่ละสี แต่ละเส้นสายลวดลาย มีความน่าสนใจยิ่งขึ้นไปอีก

คุณวารุณี จันทรวีภาค กลุ่มทอผ้าภูไทภูธรณี บอกเล่าว่าสูตรการย้อมผ้าย้อมครามของแต่ละหมู่บ้านอาจจะแตกต่างกันไป แต่วิธีการย้อมนั้นเหมือนกัน สูตรบางแห่งอาจใส่เปลือกไม้เป็นส่วนผสม แล้วแต่ว่าแม่ครามแต่ละท่านจะปรุงสูตรไหน แต่พื้นฐานแล้วจะประกอบด้วยน้ำค้างคราม และปูนเหมือนกันหมด ดังนั้นการสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของสินค้าผ้าทอมือของกลุ่มทอผ้าภูไทภูธรณี จึงได้นำเอาเส้นใยเส้นมือร้อยเปอร์เซ็นต์ โดยจะซื้อเฉพาะฝ้ายดอกมาเชืงกันเอง ในส่วน

การทำความสะอาดทางกลุ่มก็ใช้เทคนิคดั้งเดิมคือการใช้ไม้ทุบฝ้าย ทำให้ฝ้ายนุ่มเสมอกัน เป็นการเอาไขมันออกจากฝ้ายด้วยส่วนหนึ่ง แล้วจึงดึงก่อนนำไปย้อมสีธรรมชาติและทอมือ กระทั่งกลายเป็นงานหัตถศิลป์ร้อยเปอร์เซ็นต์ที่ไม่มีที่ใดเลียนแบบได้ นอกจากนี้คุณวารุณียังบอกว่าเคยคิดจะปลูกฝ้ายเอง เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้เป็นออแกนิกร้อยเปอร์เซ็นต์ด้วย ซึ่งก็เป็นโครงการที่วางแผนไว้ในอนาคตต่อไป

สำหรับลวดลายที่ใช้ทอผ้าเป็นลวดลายตั้งแต่บรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา โดยทางกลุ่มทอผ้าภูไทรุ่นนี้จะเน้นไปที่ลายน้ำไหล แต่สร้างความแตกต่างที่พิเศษตรงการสอดแทรกสีอื่นลงไปคั้นสีคราม ผ้าทอบางผืนก็นำลวดลายสองลายมาผสมกันไว้บนผ้าทอผืนเดียว ซึ่งด้วยฝีมือและความเอาใจใส่จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอนี้ออกมาอย่างประณีตและผสมลวดลายกันได้อย่างแนบเนียน

1.3.1.5 ร้านแมนคราฟท์ คุณปราชญ์ นิยมคำ

สีฟ้าครามที่ถูกไล่เฉดลดหลั่นอย่างกลมกลืนราวกับยกทะเลมาไว้บนผืนผ้า เป็นจุดเด่นของผ้าทอย้อมครามของร้าน mann craft ที่ไม่เหมือนใครและไม่มีใครเหมือน คุณปราชญ์ นิยมคำ เจ้าของแบรนด์ mann craft ได้บอกเล่าว่า ทั้งหมดเริ่มจากความรักชอบในงานหัตถศิลป์ และได้ลงพื้นที่กับชุมชน จึงจุดประกายให้ทำแบรนด์ mann craft ขึ้น โดยผ้าทอของที่ร้านนั้นมีความพิเศษตรงการย้อมครามเป็นสีฟ้าถึง 33 เฉด ซึ่งได้จากการนำแรงบันดาลใจจากอัตลักษณ์วัฒนธรรมอีสาน ผสานกลิ่นอาย ลวดลาย สี สัน รูปทรงของความดั้งเดิมมาออกแบบต่อยอด ประกอบกับการค้นคว้าทดลองทำด้วยตนเองอย่างเฝ้าระวังจำกัดและศึกษาเพิ่มเติมจากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ นอกจากนี้ยังไปศึกษาเพิ่มเติมจากต่างประเทศในด้านนี้โดยเฉพาะ

“หน้าที่หลักของผมในร้านจะเป็นการย้อมสี ออกแบบ และควบคุมการผลิต ผมจะย้อมเส้นใยฝ้ายให้เป็นสีให้ช่างทอทอ เมื่อช่างทอทอเสร็จผมจึงมาทำลวดลายอีกที โดยเทคนิคการย้อมเราใช้สีครามเป็นพระเอกของร้าน เพราะครามเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของสกลนคร และเป็นจุดแข็งของจังหวัด ส่วนลายที่เป็นซิกเนเจอร์หรือเอกลักษณ์ของร้านคือลายงูลอย ซึ่งจริงๆเป็นลายดั้งเดิม แต่เรานำมาปรับเปลี่ยนองค์ประกอบแล้วจับคู่สีใหม่ นอกจากนี้ก็มีลายลูกแก้วสีตะกอกและลายต้นสนที่เป็นที่นิยม”

นอกจากเฉดสีฟ้าครามที่ไล่โทนสวยงามแล้ว เส้นสายบนผ้าแต่ละผืนประกอบขึ้นเป็นลวดลายเฉพาะที่ไม่ซ้ำกันก็เป็นอีกความพิเศษหนึ่ง เพราะลวดลายบนผ้าทอย้อมครามจากร้าน mann craft ที่มีการรังสรรค์ขึ้นมาใหม่นั้น แต่ละผืนมีการนำลวดลายพื้นฐาน มาผสมผสานไว้บนผ้าผืนเดียวได้อย่างกลมกลืนและกลมกล่อม ซึ่งลาย 6 ลายที่นำมาผสมผสานกันนั้นได้แก่ ลายลูกแก้ว ลายลูกหวาย หลายยีนส์ (ลายสอง) ลายก้างปลาแนวตั้ง ลายก้างปลาแนวนอน ลายก้างปลาเล็ก ซึ่งหาไม่ได้ที่ไหนนอกจากผ้าที่ร้าน mann craft ที่เดียวเท่านั้น ลายที่แตกต่างกันเป็นเพราะเทคนิคการทอและการย้อม โดยนอกจากสีฟ้าครามที่มี 33 เฉดแล้วร้านยังประยุกต์นำพืชและวัสดุธรรมชาติ

ในท้องถิ่น ประกอบกับองค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านมาใช้เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีสีสันทึบเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งล้วนแต่เป็นสีจากไม้ยางคลอธรรมชาติต่างๆ เช่น ไม้แดง ฝักคูณ มะเกลือ ใบสมอ ใบสัก ใบกระถิน ผนังรงค์ ดอกดาวเรือง นอกจากนี้ยังมีวิธีการย้อมจุ่มสี การวาดระบายด้วยมือที่ต้องใช้ความชำนาญพิเศษ ประกอบกับนวัตกรรมผ้ากลืนสมุนไพร เช่น ตะไคร้หอม ยูคาลิปตัส มะลิ กุหลาบ ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าของร้านได้เป็นอย่างดี

1.3.2 กรรมวิธีการทำผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม

วิธีการมัดหมี่ หลังจากลอกลายตามรอยฉลุแล้ว ใช้เชือกฟางมามัดให้แน่นเพื่อป้องกันสีซึมเข้าในข้อหมี่ หลังจากมัดเสร็จก็จะได้ลายที่พิมพ์มาจากคอมพิวเตอร์ทันที

การมัดโอบหมี่คือ การมัดหมี่ครั้งที่สองเพื่อเก็บสีลายจากการมัดครั้งที่หนึ่งไว้ หลังจากการมัดโอบเสร็จแล้วนำหัวหมี่มาย้อมเป็นครั้งที่ 2 เพื่อให้หมี่เป็นลายอีกสีหนึ่งขั้นตอนการย้อมโอบจะทำอยู่หลายครั้งเมื่อต้องการสวดลายหลากหลายสีขึ้นอยู่กับลายที่จะนำมามัดหรือสีสันทที่ต้องการ

การย้อมสี หลังจากการกรองคราม (เก็บเนื้อครามไว้) เวลาจะใช้ต้องนำเนื้อครามที่เก็บไว้ออกมาผสมกับน้ำด่างที่แช่ไว้ ในปริมาณครามประมาณ 1ขีดผสมกับน้ำด่าง 1ขันต่อ 1หม้อ ในการย้อม 1ครั้งและ 1ครั้ง และสามารถเพิ่มส่วนผสมทุกครั้งที่จะย้อม ไม่ต้องเปลี่ยนหม้อหรือล้างหม้อครามโดยเติมในอัตราดังที่กล่าวมาคลุกเพื่อดูขั้นตอนการย้อมคราม

ขั้นตอนการปั่นหลอด หรือกรอบหมี่

1. แก้วหมี่ที่มัดเป็นเปราะๆ ออกก่อน (การแก้วหมี่คือการแก้เชือกฟางที่มัดให้เป็นหลอดลายต่างๆออกให้หมด)
2. นำปอຍหมี่ที่แก้วเสร็จซึ่งใส่กง แล้วดึงเงื่อนเส้นหมี่มาผูกติดกับหลอดที่อยู่เข้มไนใช้มือปั่นหลอด หรือไนโดยการหมุนเวียนซ้ายไปตลอด
3. เมื่อครบชิ้นของลายทันที แล้วปลดออกจากหลอดหรือไนเก็บไว้เพื่อทอดต่อไป

ขั้นตอนการสีสันท

1. นำหมี่ที่ย้อมสีเสร็จแล้ว มาวางเพื่อตั้งให้เส้นหมี่ตั้งเท่ากันจน
2. นำหมี่ที่ตั้งเท่ากันแล้วมาต่อใส่พิมพ์ โดยการผูกติดกับกนก (กนกคือปมผ้าเส้นหมี่เดิมที่ทอติดไว้กับพิมพ์โดยไม้ตัดออกเพื่อที่จะต่อเครื่องทอไว้ทอครั้งต่อไป)

วิธีการกางทูก

1. นำพิมพ์ที่สีสันทแล้วไปกางใส่กึ่ง โดยตั้งหมี่ตั้งสม่ำเสมอทุกเส้น
2. ทูกที่กางเสร็จแล้วจะต้องเรียงเส้นหมี่หลังพิมพ์ โดยแยกเส้นหมี่ออกไม่ให้ติดกันความยาวประมาณ 1 เมตร

3. นำไม้ทลวาลม 2 อัน เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 ซม. มาสอดคั่น ให้เส้นไหมของเครื่องทอไขว้กันเป็นกากบาทอยู่หลังพิมพ์ เพื่อให้เลื่อนพิมพ์ไปข้างหน้าในเวลาทอได้สะดวก
ขั้นตอนในการทอผ้า

1. สืบเส้นด้ายยืนเข้ากับแกนม้วนด้ายยืน และร้อยปลายด้ายแต่ละเส้นเข้าใน ตะกอดแต่ละชุดและพันหวี ดึงปลายเส้นด้ายยืนทั้งหมดม้วนเข้ากับแกนม้วนผ้าอีกด้านหนึ่ง ปรับความ ตึงหย่อนให้พอเหมาะ กรอด้วยเข้ากระสวยเพื่อใช้เป็นด้ายพุ่ง

2. เริ่มการทอโดยกดเครื่องแยกหมูตะกอดเส้นด้ายยืนชุดที่ 1 จะถูกแยกออก และเกิดช่องว่าง สอดกระสวยด้ายพุ่งผ่าน สลับตะกอดชุดที่ 1 ยกตะกอดชุดที่ 2 สอดกระสวยด้าย พุ่งกลับ ทำสลับกันไปเรื่อย ๆ

3. การกระทบพันหวี (พิมพ์) เมื่อสอดกระสวยด้ายพุ่งกลับก็จะกระทบ พันหวี เพื่อให้ด้ายพุ่งแนบติดกัน ได้เนื้อผ้าที่แน่นหนา

4. การเก็บหรือม้วนผ้าเมื่อทอผ้าได้พอประมาณแล้วก็จะม้วนเก็บในแกนม้วน ผ้า โดยผ่อนแกนด้ายยืนให้คลายออกและปรับความตึงหย่อนใหม่ให้พอเหมาะ (ทิพวรรณ ไกรบุตร, ม.ป.ป.)

1.3.3 เส้นไหมของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม

1.3.3.1 มีกลิ่นหอมอ่อนๆ ซึ่งเป็นกลิ่นจากคราม

1.3.3.2 เนื้อผ้านุ่ม สวมใส่สบาย อากาศหนาวใส่แล้วอุ่น อากาศร้อนใส่แล้วเย็น

1.3.3.3 สามารถกันยุงได้ เพราะผ้าครามมีกลิ่นที่ยุงไม่ชอบ

1.3.3.4 ป้องกัน UV สามารถป้องกันรังสีอัลตราไวโอเล็ต หรือ รังสียูวีได้

1.3.3.5 มีเฉดสีฟ้าถึงสีน้ำเงินเข้ม เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของคราม เป็นการย้อมสีที่

ได้จากธรรมชาติ 100 %

1.3.3.6 ชาวไทยกะเลิงเชื่อว่าครามเป็นต้นไม้ที่มีชีวิตและจิตวิญญาณของธรรมชาติ เทียบเท่าเทพยดา เมื่อนำครามมาย้อมผ้า จะทำให้ผู้สวมใส่สุขภาพสบายใจ

1.3.4 เกร็ดความรู้ของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม

- ครามเป็นพืชตระกูลถั่วในสกุล *Indigofera tinctoria* Linn. เป็นไม้พุ่ม สูง 1-1.5 เมตร ดอกเป็นช่อออกตามซอกใบ กลีบดอกสีชมพู ผลเป็นฝักออกเป็นกระจุก

- พันธุ์ครามที่นิยมปลูกในประเทศไทยคือ ครามฝักตรงและครามฝักงอ โดยคราม ฝักงอให้สีน้ำเงินใสหรือน้ำเงินอมฟ้า ส่วนครามฝักตรงให้สีน้ำเงินอมม่วงส่วนที่นำมาใช้หมักให้เกิดสีคือ ใบครามทั้งกิ่ง

- การปลูกครามจะปลูกราวปลายเดือนเมษายน เมื่อครามอายุราว 3-4 เดือนใบจะเขียวเข้มและออกฝัก ตอนเช้าตรูสังเกตเห็น หยดน้ำเงินใต้ต้นคราม แสดงว่าครามแก่ให้สีได้แล้ว จึงตัดหรือเกี่ยวทั้งต้น กิ่งและใบ ในเวลาเช้าตรูเพื่อให้ได้ใบครามสดที่สุด มีสีครามมากที่สุด

- จุลินทรีย์ในกระบวนการหมักครามเพื่อทำให้เกิดสี เป็นจุลินทรีย์ที่อยู่ตามธรรมชาติ คือ แบคทีเรียในกลุ่มต่างๆ เช่น *Atopostipes sp*, *Clostridium sp*, *Sporomusa acidovorans*, *Amphibacillus sp*, *Alkalibacterium sp*

- ฝ้าย (cotton) เส้นใยที่นิยมนำมาย้อมคราม คือเส้นใยที่นำมาจากต้นฝ้าย เนื่องจากสามารถดูดซับสีครามได้ดี ในบางพื้นที่มีการนำเส้นไหมมาย้อมครามได้เช่นกัน

- น้ำครามที่ได้จะต้องนำไปปรับความเป็นกรดเป็นด่างให้พอเหมาะก่อนนำไปย้อมสีครามน้ำเงินหรือที่เรียกว่าน้ำครามสด จะไม่สามารถซึมเข้าเกาะจับเนื้อในของใยฝ้ายได้ ใ้ย้อมผ้าไม่ได้ แต่ถ้าเอาน้ำครามไปหมักในน้ำขี้เถ้าในสัดส่วนที่พอเหมาะ และปรับความเป็นกรดเป็นด่างให้พอเหมาะ สีครามน้ำเงินจะเปลี่ยนเป็นสีครามสีเหลืองละลายในน้ำขี้เถ้า ซึ่งสีครามสีเหลืองนี้ก็ทำปฏิกิริยาได้ดีกับอากาศกลายเป็นสีครามน้ำเงินเช่นเดียวกันกับสีครามในน้ำแช่ ผิวหน้าของน้ำย้อมจึงเป็นสีน้ำเงินแต่น้ำย้อมข้างล่างเป็นสีเหลือง สีครามที่ใ้ย้อมผ้าได้คือสีครามสีเหลือง ไม่ใช่สีครามน้ำเงิน

- น้ำย้อมที่เย็นจะย้อมติดสีครามได้ดีกว่า จึงใช้โองดินทำหม้อคราม เพราะน้ำที่ซึมจากโองดินจะช่วยระบายความร้อน ทำให้อุณหภูมิของน้ำย้อมเย็นกว่าปกติ หรือตอนเช้าและตอนเย็นเป็นเวลาที่เหมาะสมในการย้อมคราม

- การดูแลน้ำย้อมในหม้อคราม ใ้ย้อมได้ทุกวันเช้า-เย็น ติดต่อกันนานๆ เป็นขั้นตอนที่ยากที่สุดในการทำสีคราม แต่ถ้าช่างย้อมเข้าใจสีครามและหมั่นสังเกตอีกทั้งซื้อตรงสม่ำเสมอในการปฏิบัติ จะสามารถดูแลหม้อครามแต่ละหม้อได้นานหลายปี

1.3.5 การดูแลรักษาผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม

การซักผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามควรซักแยกต่างหาก ให้ใช้ผงซักฟอกเล็กน้อยไม่ควรใช้น้ำยาซักผ้าขาวเพราะจะทำให้สีตกเร็ว ควรซักด้วยมือและตากในที่ร่มลมโกรก เพื่อช่วยถนอมเนื้อผ้า ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามดูแลรักษาง่ายควรเก็บไว้ในที่ร่มจะทนทาน

2. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย

2.1 ความหมายและความสำคัญของเครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกาย หมายถึงสิ่งที่มนุษย์นำมาใช้เป็นเครื่องห่อหุ้มร่างกายการแต่งกายของมนุษย์แต่ละเผ่าพันธุ์สามารถค้นคว้าได้จากหลักฐานทางวรรณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อให้เป็น

เครื่องช่วยชี้นำให้รู้และเข้าใจถึงแนวทางการแต่งกายซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคสมัยนั้นๆ

การออกแบบเครื่องแต่งกาย หมายถึงการออกแบบเครื่องแต่งกายที่เป็นการสร้างสรรค์ไปตามแนวคิดของนักออกแบบ โดยอาศัยแนวความคิดสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับบริบททางสังคมหรือแนวโน้มแฟชั่น ซึ่งแนวคิดในการสร้างสรรค์อาจเกิดขึ้นใหม่หรือการดัดแปลงจากเครื่องแต่งกายที่เป็นที่นิยมอยู่หรือเคยได้รับความนิยมในอดีต

การออกแบบเครื่องแต่งกายเกิดขึ้นมามนุษย์ถือกำเนิดขึ้นโดยเกิดจากการดำรงชีวิตไปตามบริบทร่วมกับการพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายจากประสบการณ์ในการดำรงชีวิตร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดการพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายในแต่ละยุคสมัย

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มนุษย์ใช้เครื่องห่อหุ้มร่างกายจากสิ่งที่ได้มาจากธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ใบหญ้า หนังสัตว์ ขนนก ดิน สีต่างๆ ฯลฯ มนุษย์บางเผ่าพันธุ์รู้จักการใช้สีที่ทำมาจากต้นไม้ชื่อนำมาเขียนหรือสีกตามร่างกายเพื่อใช้เป็นเครื่องตกแต่งแทนการใช้เครื่องห่อหุ้มร่างกายต่อมา มนุษย์มีการเรียนรู้ถึงวิธีที่จะดัดแปลงการใช้เครื่องห่อหุ้มร่างกายจากธรรมชาติให้มีความเหมาะสมและสะดวกต่อการแต่งกาย เช่น มีการผูก มัด สาน ถัก ทอ อัด ฯลฯ และมีการวิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงการรู้จักใช้วิธีการตัดเย็บ

ในทางฟิสิกส์มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่อ่อนแอที่สุด ผิวหนังมนุษย์จะบอบบางกว่าสัตว์อื่นๆ จึงมีความจำเป็นต้องมีสิ่งมาปกปิดร่างกายเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ได้ (พวงผกา คุโรวาท, 2540, หน้า 2) สิ่งนี้จึงเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญที่ให้มนุษย์ชวนขวยที่จะแต่งกายเพื่อสนองความต้องการของตนเอง สังคม และอื่นๆประกอบกัน ซึ่งความต้องการของมนุษย์นักออกแบบได้แบ่งความ ต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1. ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (Biological Needs) ได้แก่ ปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค
2. ความต้องการด้านร่างกาย (Physical Needs) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐาน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่มนุษย์ต้องการ
3. ความต้องการด้านจิตวิทยา (Psychological Needs) เป็นความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์ด้านความงาม

นอกจากนี้อาจกล่าวได้ว่ามนุษย์ในยุคโบราณต้องแก้ปัญหาพื้นฐานในเรื่องปัจจัย 4 เป็นอย่างมาก (พวงผกา คุโรวาท, 2540, หน้า 2) และเป็นความพยายามในการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับตนเอง ดังนั้นการแต่งกายของมนุษย์ก็จะแตกต่างกันออกไปดังนี้

1. สภาพภูมิอากาศ ภูมิอากาศของประเทศเป็นเหตุใหญ่ที่ทำให้การแต่งกายของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน คนท้องถิ่นอยู่ในประเทศที่มีอากาศหนาวมากจะแต่งกายเพื่อห่อหุ้ม

ร่างกายจากสภาพอากาศ พวกที่อาศัยอยู่ในเขตอากาศร้อนก็จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ทำจากใยฝ้าย เพื่อช่วยให้ระบายความร้อนได้ดี หรือไม่ก็จะหาวิธีเพื่อป้องกันความร้อนจากดวงอาทิตย์โดยใช้เชือก ย้อมด้วยสีเข้มมาพันตัว เช่น ชนเผ่าBlue men ใช้เงาของเขาใหญ่บังแสงอาทิตย์ หรือใช้คบไฟ ป้องกันความหนาวแทนการสวมใส่เสื้อผ้า ชนเผ่าบางเผ่ามักถูกสัตว์และแมลงรบกวนจึงหาวิธีพกร่างกายด้วยโคลนเพื่อป้องกันแมลงศัตรูทางธรรมชาติ ชาวฮาไวเอียนและพวกโมซันนิคใช้หญ้ามาทำ กระโปรงเพื่อป้องกันแมลง ชนเผ่าไออนุซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองญี่ปุ่นใช้กางเกงขายาวป้องกันสัตว์และแมลงได้

2. สภาพงานและอาชีพ ในการปฏิบัติงานของแต่ละอาชีพความต้องการเสื้อผ้า สวมใส่ในการทำงานจะมีลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละอาชีพ มนุษย์จึงคิดประดิษฐ์เส้นใยต่างขึ้นมา เพื่อให้มีคุณสมบัติต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละอาชีพนั้นๆ เช่น การทนต่อสารเคมี ไม่เป็นสื่อ ไฟฟ้า และไม่นำความร้อน

3. ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่าง เป็นหมู่จึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบ เพื่อให้การเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขไม่มีการรุกรานซึ่งกันและกัน การปฏิบัติต่อกันมาเรื่อยๆ จึงกลายเป็น ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม มนุษย์เริ่มรู้จัก การเข้าสังคมรู้จักแต่งตัวซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว เช่น การทาสี การสัก การทำลวดลายตาม ส่วนต่างๆ ของร่างกาย ดังจะเห็นได้จากการทาสีร่างกายได้เป็นการประดับร่างกายอย่างหนึ่งของ หญิงสาวนิวกินีจะเขียนลวดลายบนใบหน้าถือว่างาม นักรบชาวเกาะนิวกินีใช้สีทาหน้าจนดำ แสดง ความแข็งแรงและความเป็นลูกผู้ชาย จากพัฒนาการดังกล่าวจนถึงปัจจุบันได้มีการนำมาประยุกต์ใน การแต่งหน้าโดยผลิตเป็นเครื่องสำอางที่มีสีส่น เช่น ลิปสติก อายแชร์โดว์ เป็นต้น นอกจากนี้การสัก ตามร่างกายก็ถือว่าเป็นศิลปะในสมัยอียิปต์โบราณและจนถึงปัจจุบันนี้ การสักก็เป็นแฟชั่นของการแต่ง กายอย่างหนึ่งเหมือนกัน เช่น หญิงสาว “เผ่ามาคอนด์” จะทำลวดลายบนแผ่นหลัง โดยการแหะ ผิวหนังให้เป็นร่องแล้วอัดด้วยหินให้นูนขึ้นมาเหมือนผืนผ้าที่ปักด้วยไหม หญิงสาวที่มีลวดลายเช่นนี้ถือ ว่าเป็นคนสวยของชนเผ่าเดียวกัน หรือการสักใบหน้าของหญิงสาวเผ่ามาคอนด์เพื่อให้ดูน่าเกลียดแล ป้องกันพวกค่างทาสจับตัวไปทำทารุณทางเพศ (พวงผกา คุโรวาท, 2540, หน้า 4)

4. ศาสนา ศาสนามีบทบาทสำคัญในการแต่งกายเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการเกิด สงครามศาสนา ในยุโรปที่เรียกว่า “สงครามครูเสด” อันเป็นสงครามที่สู้รบแบบยึดเยื่อมาเป็น เวลานานกว่า 300ปี มีการรบพุ่งกันตลอดเวลา (พวงผกา คุโรวาท, 2540, หน้า 5) การปะทะกันตัว ต่อตัวและกินระยะเวลายาวนานมากความสัมพันธ์ระหว่างข้าศึกก็เกิดขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิด และวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน และเมื่อเหตุการณ์สงบลงผลจากสงครามทำให้ทรัพยากรต่างๆ สูญเสียไป มาก ทางประวัติศาสตร์จึงเรียกยุโรปสมัยนั้นว่า “สมัยมืด” กล่าวคือวัฒนธรรมต่างๆ ศิลปะ วิชาการ

ตลอดจนความเจริญในด้านต่างๆได้ปิดเงียบลง และกลับมาเฟื่องฟูอีกครั้งในสมัยศตวรรษที่16 ความเจริญในด้านต่างๆ ดังกล่าวได้วิวัฒนาการขึ้นรวมทั้งการแต่งกายก็เฟื่องฟูมากในสมัยนี้

5. ความต้องการดึงดูดเพศตรงข้าม มนุษย์เราเมื่อเริ่มเติบโตเข้าไปในวัยรุ่นหนุ่มสาว มีความสมบูรณ์ทางเพศเป็นธรรมชาติที่ต้องการมีความงามขึ้น เพื่อที่จะดึงดูดใจแก่เพศตรงข้าม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่มนุษย์ต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่นด้วย โดยเฉพาะด้านร่างกาย เพื่อสนองความต้องการนี้จึงได้มีวิวัฒนาการของ การออกแบบเครื่องแต่งกายของมนุษย์เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไปอยู่เสมอ วัสดุที่นำมาใช้ก็มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้เข้ากับความสำเร็จด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ ผู้ที่มีบทบาทที่จะสนองความต้องการเหล่านี้ คือ บรรดานักออกแบบ (Designers) เขาเหล่านี้เป็นผู้คอยกำหนดรูปแบบและแนวทางการแต่งกายให้กับมนุษย์ เพื่อเลือกใช้ให้เหมาะกับลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามระดับของสังคม และเศรษฐกิจ

6. สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพของสังคมและเศรษฐกิจของแต่ละแห่งแต่ละประเทศมีความไม่เหมือนกัน และมีบทบาทต่อการแต่งกายที่ต่างไปด้วย สังคมทั่วไปในขณะนี้หลายระดับชั้น และแบ่งกันตามฐานะทางเศรษฐกิจอีกด้วย เช่น ชนชั้น ระดับเจ้านาย ข้าราชการ กรรมกร ซึ่งแต่ละลักษณะจะบ่งชี้ว่าผู้แต่งนั้นอยู่ในฐานะระดับใด และยังบ่งถึงสภาพสังคมของเขาด้วยความเจริญทางด้านวัฒนธรรม และการแต่งกายมีการวิวัฒนาการมาเรื่อยๆ ชนชาติแรกที่ถือว่าเป็นต้นฉบับการแต่งกายคือ ชาวอียิปต์ รองลงมาคือ กรีก โรมัน (บ้านจอมยุทธ, 2543)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์

เดิมเมื่อมีการพูดถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนหรือชุมชนมักใช้คำว่าเอกลักษณ์ แต่ปัจจุบันนิยมใช้คำว่าอัตลักษณ์ เนื่องจากความหมายของคำว่าเอกลักษณ์จะสะท้อนในแง่ภูมิที่มีอยู่หนึ่งเดียว อันเดียว แต่ในความเป็นจริงกลุ่มคนหรือชุมชน มีได้หลายเอกลักษณ์ ดังนั้นในปัจจุบันจึงนิยมใช้คำว่าอัตลักษณ์ หรือความเป็นตัวตนมากกว่าเอกลักษณ์ การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “อัตลักษณ์” พบว่าได้มีการกล่าวถึง “อัตลักษณ์” ที่มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเดิมนั้นเป็นที่เข้าใจว่า “เอกลักษณ์” และ “Identity” เป็นคำเดียวกันที่แสดงให้เห็นคุณสมบัติของคนหรือสิ่งหนึ่ง และเป็นคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นที่ทำให้สิ่งนั้นโดดเด่นขึ้นมาหรือแตกต่างจากสิ่งอื่นแต่ในทางสังคมศาสตร์ปัจจุบันแนวโน้มทางทฤษฎียุคหลังสมัยใหม่ (Post Modernism) วิธีคิดในกระแสนี้รื้อถอนความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติที่เป็นแกนของปัจเจกภาพ ความ เป็นปัจเจกกลายเป็นเรื่องของการนิยามความหมาย ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทที่ได้หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะตัวอีกต่อไป ดังนั้นจึงใช้คำ “อัตลักษณ์” แทนคำว่า “เอกลักษณ์” ในความหมาย Identity ในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้อีริก อีริกสัน (Erik Erikson) มองว่าการก่อรูปของอัตลักษณ์ เป็นกระบวนการตลอดทั้งชีวิต ดังนั้นอัตลักษณ์ของอีริกสันจึงเน้นบูรณาการ และดุลยภาพของพลังที่

ขัดแย้งกัน อัตลักษณ์จึงเป็นความต่อเนื่องของคุณสมบัติที่เป็นเอกลักษณ์ของคนๆหนึ่งและอิทธิพลของแนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการกระทำระหว่างกันเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) มีผลต่อแนวคิดว่าด้วยความเป็นอัตลักษณ์ ดังที่จูดิธ เซอร์นี่ (Judith Cherni) ได้กล่าวไว้ใน Social Local Identities ว่านักทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมได้เชื่อมโยงคำอธิบายของ “อัตลักษณ์” ว่ามีพื้นฐานมาจาก “Self” หรืออัตตาทางสังคม ที่มีความหมาย 2 ส่วนที่สำคัญ กล่าวคือประการแรก การเป็น “Member’s identity” ส่วนนี้เป็นสำนึกของการเป็นสมาชิกที่บุคคลนั้นมีตัวตนอยู่ รวมทั้งการเป็นเจ้าของหรือความรู้สึกนึกคิดที่เป็นส่วนของกลุ่ม ประการที่สองมีความหมายเชิงอุดมการณ์ (Ideology) ที่เป็นโลกทัศน์ (Worldview) ในการมองสิ่งต่างๆของกลุ่มที่มีตำแหน่งในสังคมอย่างไรก็ตาม Cherni ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับ “อัตลักษณ์” ต่อไปอีกว่าในการอธิบายหรือตีความเรื่อง “อัตลักษณ์ทางสังคม” นั้นควรเน้นในการพิจารณาความสัมพันธ์ของปฏิกริยาโต้ตอบ (Reflexive action) การยอมรับของกลุ่มในด้านระบบการแสดงสัญลักษณ์ร่วมกัน การให้ความหมายร่วมกัน รวมทั้งปทัศถานและกฎระเบียบที่ถูกสร้างขึ้นมาร่วมกัน ทั้งนี้พิจารณาความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเป็นการให้คำอธิบายต่อปรากฏการณ์ทางสังคมในด้านการสร้างตัวตน การสร้างพื้นที่ การต่อสู้และพลังทางสังคม ตลอดจนการจัดวางจิตสำนึกทางบุคคลและกลุ่มในสังคม (อัจฉรา สโรบล, 2549) ซึ่งในความเป็นอัตลักษณ์ของผ้าทอไทย มีสัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นอัตตาหรือสัญลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็นผ้าทอไทย โดยมีลวดลายมาจากคติ ความเชื่อ วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนสมัยก่อน และต้องการเชื่อมโยงกับคนในกลุ่มหรือทางสังคมให้ยอมรับความเป็นอัตตาของผ้าทอไทยผ่านทางลวดลายของผ้าทอ

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2550, ระบบออนไลน์) กล่าวว่าไว้ว่า อัตลักษณ์นั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นลอยๆตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรมช่วงเวลาหนึ่ง และวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งก่อสร้างทางสังคม (Social construct) นอกจากนี้วัฒนธรรมก็ไม่ใช่สิ่งหยุดนิ่งหรือตายตัว หากแต่มีรูปแบบเป็นวงจรที่เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (Circle of culture) ดังนั้นอัตลักษณ์ทั้งหลายจึงมีกระบวนการถูกผลิต (Produced) ให้เกิดขึ้นสามารถถูกบริโภค (Consumed) และถูกควบคุมจัดการ (Regulated) อยู่ในวัฒนธรรมเหล่านี้ และทั้งนี้ยังมีการสร้างความหมายต่างๆ (Creating Meaning) ผ่านทางระบบต่างๆของการ สร้างภาพตัวแทน (Symbolic system of representation) ที่เกี่ยวกับตำแหน่งแห่งที่ต่างๆ ทางอัตลักษณ์อันหลากหลายที่เราเลือกได้หรือนำเอามาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของเรา

นัทธณัย ประสานนาม (2548, ระบบออนไลน์) กล่าวว่าไว้ว่าอัตลักษณ์ (identity) เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองเห็นและการที่คนอื่นมองเห็นเรา อัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก (Awareness) ในตัวเราและพื้นฐานของการเลือกบางอย่างนั่นคือเราจะต้องแสดงตนหรือยอมรับอย่าง

ตั้งใจกับอัตลักษณ์ที่เราเลือก ความสำคัญของการแสดงตนก็คือ การระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไรและ “ฉันเป็นใคร” ในสายตาคนอื่น

แนวคิดอัตลักษณ์ที่กล่าวถึงอัตลักษณ์กับการสร้างตัวตนในบริบทโลกาภิวัตน์โลกาภิวัตน์ไม่เพียงแต่เป็นบริบทเท่านั้น แต่มันยังเป็นหัวใจหลักของการเกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในยุคปัจจุบัน การปฏิวัติของระบบการสื่อสารคมนาคมได้ทำลายความต่างในเรื่องของมิติพื้นที่และมิติเวลา ทำให้การติดต่อสัมพันธ์กันถี่และเข้มข้นขึ้นทำให้โลกดูหดแคบเข้า ทำให้การหิบบิสมผสมผสานทางวัฒนธรรมซับซ้อนและหลากหลาย สิ่งเหล่านี้กระทบต่อจิตสำนึกของตนเอง ทำให้เกิดการทบทวนค้นหาตำแหน่งของตนเอง ในอีกทางหนึ่งการทบทวนและการสร้างความหมายใหม่ๆแก่อัตลักษณ์นำไปสู่การเสนอค่านิยมและแบบแผนชีวิตแบบใหม่ขึ้นมา ทำให้การสร้างภาพลักษณ์กลายเป็นส่วนสำคัญของระบบบริโภคนิยม และการเปลี่ยนแปลงของจิตสำนึกและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง (Sucheep, 2552)

ดังนั้นอัตลักษณ์กับสังคมจึงเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ออก เนื่องจากการนิยามความเป็นตัวตนของอัตลักษณ์นั้นต้องมีการอ้างอิงกับสังคม แม้จะเป็นในระดับตัวบุคคลก็ยังคงมีการนิยามตนเองว่ามีตำแหน่งที่ หรือมีบทบาทอย่างไรในสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ ดังเช่นกลุ่มส่งเสริมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร ได้พยายามที่จะสร้างความเป็นตัวตนของตนเอง โดยผ่านทางผ้าทอทางด้านลวดลายที่มีความหมายและมีผลต่อจิตใจ วิถีชีวิต ผ่านสัญลักษณ์ลวดลายผ้าทอดั้งเดิม ที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้บุคคลภายนอกรับรู้ถึงความเป็นตัวตนของผ้าฝ้ายทอมือไทย

2.3 หลักการออกแบบเครื่องแต่งกาย

การออกแบบ หมายถึงการสร้างสรรคผลงานในรูปแบบ 2 มิติและ 3 มิติ ให้เกิดความสวยงาม และถ่ายทอดรูปแบบจากความคิดออกมาเป็นผลงานที่ผู้อื่นสามารถมองเห็นรับรู้หรือสัมผัสได้ เพื่อให้มีความเข้าใจในผลงานร่วมกันและเป็นการสร้างสรรค์ผลงานขึ้น ไม่ลอกเลียนของเดิมหรือความคิดเดิมที่มีมาก่อน เพื่อตอบสนองความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอย หรือความต้องการด้านอื่นๆ

ความหมายของการออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Fashion Design หรือ Costume Design ในวงการการออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ได้มีการนำคำศัพท์เหล่านี้มาใช้เรียกทับศัพท์อยู่เสมอ ซึ่งความหมายคำศัพท์ที่นิยมนำมาใช้ได้แก่คำว่า Fashion, Costume, Design ความสำคัญของการออกแบบเสื้อผ้ามีอยู่หลายประการคือ

1. ในแง่ของการวางแผนการทำงาน งานออกแบบเสื้อผ้าจะช่วยให้การทำงานเป็นไปตามขั้นตอนอย่างเหมาะสม และประหยัดเวลา ดังนั้นอาจถือว่าการออกแบบเสื้อผ้า คือการวางแผนการทำงานก็ได้

2. ในแง่ของการนำเสนอผลงาน ผลงานออกแบบเสื้อผ้าจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกันอย่างชัดเจน ดังนั้นความสำคัญในด้านนี้ คือเป็นสื่อความหมายเพื่อความเข้าใจระหว่างกัน

3. เป็นสิ่งที่อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับงาน งานบางประเภทอาจมีรายละเอียดมากมายซับซ้อน ผลงานการออกแบบเสื้อผ้าจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้อง และผู้พบเห็นมีความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่าผลงานออกแบบเสื้อผ้า คือตัวแทนความคิดของผู้ออกแบบเสื้อผ้าได้ทั้งหมด

4. แบบจะมีความสำคัญอย่างที่สุดในกรณีที่นักออกแบบเสื้อผ้ายกกับผู้สร้างงานหรือผู้ผลิตเป็นคนละคนกัน เช่น สถาปนิกกับช่างก่อสร้าง นักออกแบบเสื้อผ้ายกกับผู้ผลิตในโรงงานหรือถ้าจะเปรียบไปแล้ว นักออกแบบเสื้อผ้ายกก็เหมือนกับคนเขียนบทละครที่จะต้องบอกรายละเอียดของงานได้อย่างชัดเจนที่สุด (Chanat Ae, 2560)

การออกแบบเสื้อผ้าต้องอาศัยพื้นฐานการออกแบบ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ (Elements of design) ต่างๆคือ

2.3.1 เส้น (Line)

เส้นมีความสำคัญต่อการออกแบบ เพราะรูปร่างต่างๆ ที่ปรากฏต่อสายตาอาศัยเส้นเป็นตัวนำรูปแบบ เส้นเกิดจากการต่อจุด 2 จุดหรือเกิดจากจุดๆเดียวเป็นจุดเริ่มต้นของเส้นเกิดจากจุดหลายร้อยหลายพัน หลายหมื่น หลายล้านจุดที่ต่อๆกันไป จนแสดงเป็นเส้นตั้ง เส้นนอน เส้นโค้ง เส้นหัก แสดงทิศทางให้เกิดรูปร่าง ทำให้เกิดมีเนื้อที่ มีขนาด มีน้ำหนักเกิดลักษณะพื้นผิว เส้นสามารถแสดงให้เห็นความเคลื่อนไหว แสดงความเร็วได้เส้นในลักษณะต่างๆ เมื่อนำมาบรรจบกันก็จะทำให้เกิดเป็นรูปร่างได้

เส้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับขนาดรูปร่างและทิศทาง เช่นเส้นตรงในแนวราบแสดงอาการเรียบสงบ แต่เส้นในแนวตั้งแสดงความมั่นคงเส้นในลักษณะต่างๆ มีอิทธิพลต่ออารมณ์ เช่น เส้นโค้งเป็นเส้นที่คุ้นตา ถ้าจะเขียนภาพใบหน้าคนในลักษณะง่ายๆ ให้มีตาและปากเป็นเส้นโค้งที่หงายขึ้นมีลักษณะการยิ้ม ถ้าเขียนใบหน้าคนให้มีตาและปากเป็นเส้นโค้งที่คว่ำจะมีลักษณะเป็นคนที่มีความทุกข์

ในการออกแบบเสื้อผ้า เส้นใช้เป็นที่วาดเป็นรูปร่างหรือเส้นกรอบนอกและใช้วาดส่วนที่ตกแต่งภายในรูปร่าง เช่น เส้นเอว เส้นคอ ตะเข็บ เกล็ดทรงหรือเป็นเส้นที่เกิดจากสิ่งที่ตกแต่ง เช่น ลูกไม้ ยางยืด การปัก การจีบ ฯลฯ เส้นที่มีลักษณะต่างกัน จึงมีความหมายและคุณค่าของเส้นแต่ละลักษณะไม่เหมือนกัน นักออกแบบจึงแยกลักษณะคุณค่าของเส้นแต่ละชนิดดังนี้

- เส้นนอน (Horizontal lines) เป็นเส้นที่ให้ความรู้สึกสงบนิ่งพักผ่อน แสดงถึงความกว้าง

- เส้นตั้ง (Vertical lines) เป็นเส้นที่ให้ความรู้สึกถึงความสูง ความแข็งแรง ความสง่า ความมีระเบียบ

- เส้นโค้ง (Curved lines) ให้ความรู้สึกอ่อนหวาน ทรุทรา อ่อนช้อย นิ่มนวล ร่าเริง บางครั้งทิศทางเคลื่อนไหวให้ความรู้สึกละมุนละไม ให้ความรู้สึกเศร้าซึมหากเส้นมีการเลี้ยวไปมา พันซ้ายพันขวาจะให้ความรู้สึกอ่อนหวานสวยงาม แต่หากใช้มากเกินไปจะทำให้รู้สึกวุ่นวายไม่เป็นระเบียบ

- เส้นซิกแซก (Zigzag lines) เป็นเส้นตรงที่เลี้ยวไปมาและทำให้เกิดมุมหักชันที่จุดเลี้ยว ให้ความรู้สึกแปลกตาตื่นเต้น ควรใช้ในพื้นที่เล็กๆ จะดูไม่น่าเบื่อ หากใช้มากเกินไปจะทำให้เสียรูป เสียทรงได้

- เส้นทแยง (Diagonal lines) เป็นเส้นที่ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวหรือไม่อยู่นิ่ง ไม่แน่นอน

นอกจากนี้ยังมีเส้นต่างๆ ที่ให้ความรู้สึกในการมองเห็นได้ เช่น

- เส้นตรง มีลักษณะเป็นเส้นตรงดิ่ง ให้ความรู้สึกแข็งแรงกระด้างมั่นคง
- เส้นอิสระ เป็นเส้นอิสระที่ให้ความรู้สึกนิ่มนวล อ่อนไหว และเป็นธรรมชาติกว่าเส้นตรง ซึ่งใช้มากในการวาดภาพและการออกแบบ

- เส้นหนาเป็นเส้นลักษณะใดก็ได้ แต่จะมีความหนาที่บามากน้อยแล้วแต่ความต้องการ

- เส้นบาง นิยมใช้เป็นเส้นร่างรูป
- เส้นประ เป็นเส้นที่ไม่ต่อเนื่องกัน ให้ความรู้สึกไม่มั่นคงมีการเคลื่อนที่หรือใช้เป็นเส้นตะเข็บตกแต่งในการออกแบบเสื้อผ้า

ภาพที่ 3 แสดงลักษณะเส้นที่ใช้ในการออกแบบ

ที่มา : <https://wisut2012.wordpress.com/จุดและเส้น-point-line/pic1-3/>

การใช้เส้นในการออกแบบ การใช้เส้นแบ่งส่วนให้ชัดเจนนั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสีและขนาดของเส้นนั้น การใช้เส้นต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของเส้นอาจใช้เส้นเดียวทั้งชุด หรือใช้เส้นสองชนิดผสมกัน หรือรวมเส้นทุกชนิดก็ได้

ภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างใช้เส้นในการออกแบบ

ที่มา : <https://www.pinterest.com/pin/690176711617206090/>

การใช้เส้นในการลวงตา (Optical illusions of line)

ลักษณะรูปร่างของผู้หญิงทุกคนมีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนกัน บางคนสูงผอม อ้วนเตี้ย บางคนรูปร่างส่วนบนใหญ่ส่วนล่างเล็ก บางคนต้องแต่ส่วนสะโพกลงไปจะใหญ่มาก บางคนมีรูปร่างสมส่วนดี สามารถใส่เสื้อผ้าได้ทุกสไตล์ บางคนจึงต้องสวมใส่เสื้อผ้า เพื่อสามารถที่จะลวงตาคนได้ หรือเพื่ออำพรางสัดส่วนที่แท้จริงของตนเองได้ ซึ่งแต่ละคนก็จะมีแบบเสื้อผ้าที่เป็นสไตล์ของตนเอง ซึ่งนักออกแบบทั่วไปจะออกแบบที่เป็นแบบมาตรฐานทั่วไป ซึ่งคนที่มีลักษณะรูปร่างเฉพาะจะต้องใช้เสื้อผ้าที่สามารถลวงตา เมื่อสวมใส่จะต้องออกแบบโดยเฉพาะ จะเรียกว่าเป็น (Custom clothes) คือเป็นเสื้อผ้าที่ออกแบบเฉพาะลูกค้าที่ต้องการแบบเฉพาะของตนเอง และค่าใช้จ่ายก็จะแตกต่างจากราคาเสื้อผ้าทั่วไปด้วย การออกแบบเสื้อผ้าเพื่อลวงตาต้องอาศัยการใช้เส้นในลักษณะต่างๆ มาใช้ในแบบเสื้อผ้าในแต่ละส่วนที่ต้องการลวงตา และต้องเรียนรู้ถึงลักษณะรูปร่างของแต่ละคนให้ถูกต้องเพื่อจะได้ออกแบบให้เหมาะกับลักษณะรูปร่างของแต่ละคน

1) การลวงตาโดยใช้เส้นตั้ง (Vertical lines) การใช้เส้นตั้งที่แบ่งรูปทรง ออก 3 ส่วน ให้ส่วนกลางกว้างกว่าส่วนริมจะดูเอวเล็กได้ หรือเส้นตั้งคู่ที่อยู่ตรงกลางตัวตลอด จะดู สูงกว่าเส้นเกล็ดที่อยู่ช่วงกลางตัว ระดับเอวจะดูเอวเล็ก เส้นเกล็ดที่ยาวจากเอวถึงช่วงล่างจะดูเอวเล็ก และช่วงล่างยาว เส้นเกล็ดตั้งที่อยู่ครึ่งตัวบนจะช่วยให้เอวเล็กและสูง เส้นเกล็ดที่ยาวตลอดลำตัวจะดู ทั้งเอวเล็กและตัวสูงกว่า

การใช้เส้นในแนวตั้งที่ติดต่อกันไปเรื่อยๆ โดยไม่มีอะไรมาปิดขวางจะให้ความรู้สึกต่อสายตาในด้านความสูงและแคบ ถ้าใช้กับการแต่งกายของผู้หญิงที่มีรูปร่างสูงก็จะดูสูง และผอมยิ่งขึ้น ถ้าจะสวมใส่ก็ควรจะมีเข็มขัดหรือเส้นตามแนวขวางมาขัดบ้างเพื่อให้ไม่ดูสูงยาว จนเกินไป ถ้าคนที่มีรูปร่างอ้วนเตี้ยใช้เส้นตามแนวตั้งมาตกแต่งในเสื้อผ้าจะดูดีกว่าใช้เส้นแนวขวางจะทำให้ดูไม่เตี้ยและไม่อ้วนเกินไป

ภาพที่ 5 แสดงตัวอย่างชุดลายแนวตั้ง

ที่มา : <https://www.pinterest.com/pin/513058582538859610/>

2) การลวงตาโดยการใช้นเส้นตามแนวนอน (Houzontal lines) การใช้เส้นในแนวนอนหรือตามขวางในเสื้อผ้าจะทำให้รูปร่างดูกว้างและสั้นลง เส้นที่เกิดจากการตกแต่งของ Yokes ผ้าคาดเอวแนวของกระเป๋านิ้วของตะเข็บที่เป็นแถบคาดตามขวาง การใช้แนวเส้นตามขวาง จะใช้ได้ดีกับคนที่มีรูปร่างสูงได้สัดส่วนหรือเด็กวัยรุ่นก็ใช้ได้ คนที่มีรูปหน้ายาวหรือหน้ารูปไข่จะใช้เสื้อ ที่เป็นคอสี่เหลี่ยมได้ดีกว่าใส่เสื้อคอรูปตัว V

ภาพที่ 6 แสดงตัวอย่างชุดลายแนวอน

ที่มา : <https://www.pinterest.com/pin/199565827218216599/>

3) การลวงตาโดยการใช้เส้นตามแนวทแยง (Diagonal lines) เส้นทแยงที่ใช้ในเสื้อผ้าจะทำให้ส่วนต่างๆ ตรงส่วนนั้นดูมีความยาวมากขึ้นหรือใช้เพื่อการเน้นเส้นทแยงที่เป็นแนวเส้นของรูปคอ V จะใช้ได้ดีกับคนที่มีรูปหน้ากลม หรือเส้นทแยงจากไหล่ถึงเอวจะทำให้ดูเอวเล็ก เส้นทแยงที่เป็นแนวตะเข็บต่อเสื้อเป็นเส้นตกต่างจากเอวมารวมกันที่ตรงกลางหน้าท้องจะทำให้ดูตัวสูงขึ้น เส้นทแยงจากไหล่ทั้งสองข้าง แล้วมาบรรจบกันที่เอวด้านหน้าแล้วแยกออกไปทาง สะโพกจะทำให้เอวดูเล็กลง หรือเส้นทแยงจากไหล่ทั้งสองมาบรรจบที่เอวจะทำให้ดูตัวสูงขึ้น

ภาพที่ 7 แสดงตัวอย่างชุดลายแนวทแยง

ที่มา : <https://www.pinterest.com/pin/33988172160389243/>

4) การลวงตาโดยการใช้เส้นโค้ง (Curved lines) เส้นโค้งที่ใช้ในเส้นผ้าเครื่องแต่งกาย จะเหมาะกับคนที่มีรูปร่างผอมมากกว่าคนที่มีรูปร่างอ้วนเตี้ย โดยเฉพาะชุดที่มีจีบระบายมากๆ ทั้งขอบชายกระโปรงที่เป็นชั้นๆ และระบายบริเวณหน้าอก

ภาพที่ 8 แสดงตัวอย่างชุดลายแนวโค้ง

ที่มา : <https://www.pinterest.com/pin/420031102723992628/>

2.3.2 สี (Color)

สีเป็นส่วนหนึ่งของแฟชั่นเป็นส่วนประกอบของแฟชั่นเสื้อผ้า แม้กระทั่งผมและเครื่องประดับยังต้องเลือกสีให้เข้ากับเสื้อผ้าที่ใส่สี อาจจะเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับ high fashion ของฤดูกาลหนึ่งและไปสู่อีกฤดูต่อไป เป็นเพราะว่าสีนั้นเป็น factor อย่างหนึ่งที่ถือว่าราคาแพงน้อยที่สุดก็ได้ของการเปลี่ยนแปลง ผลิตภัณฑ์ของเสื้อผ้าสำเร็จรูป หรือเสื้อผ้าอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ส่วนมากจะเปลี่ยนในเรื่องของสีก่อนที่จะคิดเปลี่ยนในเรื่องของรูปแบบแฟชั่นแต่ละสมัยออกมาในลักษณะที่หลากหลายสีใหม่ๆ ซึ่งแตกต่างจากสมัยที่ผ่านมามีสีที่เป็นแฟชั่นที่ออกมาเป็นสีใหม่ๆ น้อย ส่วนมากจะออกมาเป็น shade ของสีที่หลากหลายในตัวของแต่ละสี (เป็นสีที่ผสมสีดำเข้าไปในแต่ละสี)

ในการเลือกเสื้อผ้าสำหรับผู้สวมใส่ จึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสีที่ผู้สวมใส่ชอบและเหมาะกับลักษณะผิว ผม ของผู้สวมใส่ เมื่อรู้ถึงพื้นฐานของสีแล้ว นอกจากจะเลือกใช้สีแล้ว ยังสามารถนำไปประยุกต์หรือผสมกับสีต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมด้วย สิ่งที่เราควรรู้เกี่ยวกับสี

- สีขั้นที่ 1 (Primary color) สีต่าง ๆ นั้นเกิดจากสีพื้นฐานที่สำคัญ คือ สีแดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน
- สีขั้นที่ 2 (Secondary color) เกิดจากการนำสีขั้นที่ 1 จำนวน 2 สี ในอัตราส่วนที่เท่ากันมาผสมกัน จะได้สีส้ม สีเขียว สีม่วง
- สีขั้นที่ 3 (Tertiary color) ในทางปฏิบัติคือการนำสีขั้นที่ 2 จำนวน 2 สีในอัตราส่วนที่เท่ากันมาผสมกัน

สีที่เกิดจากการนำสีขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ในปริมาณเท่ากันจะได้สีออกมาแตกต่างกันเรียกว่า intermediate color เช่นนำสีเหลือง (สีขั้นที่ 1) ผสมกับสีเขียว (สีขั้นที่ 2) จะได้สีเหลืองเขียว (yellow-green) ซึ่งจะมีปรากฏอยู่ในวงสี ถ้านำสี (yellow-green) ผสมกับสีขั้นที่ 2 สีที่ออกมาจะแตกต่างกันออกไปอีก ซึ่งถ้ามีเวลาลองผสมสีต่างๆ ดูก็จะได้ออกมาแตกต่างกันหลายสี วงสีก็จะกว้างออกไปอีก

สีตรงข้ามหรือสีคู่ประกอบ (Complementary colors) เป็นสีที่อยู่ตรงข้ามกันในวงจรัสสี เช่น สีแดงคู่กับสีเขียว สีน้ำเงินคู่กับสีส้ม สีม่วงคู่กับสีเหลือง สีคู่ประกอบจะช่วยลดความจัดจ้านหรือความเข้มข้นของสีคู่ประกอบได้เมื่อผสมกัน เช่น ใช้สีเขียวเพื่อลดความแดงสดของสีแดง แต่ถ้าผสมกันในปริมาณที่เท่ากันจะได้สีเทา (Grayed Color) แต่ถ้าเอาสีตรงข้ามมาวางใกล้กันโดยไม่ผสมกัน จะทำให้แต่ละสีดูเข้มและสดใสมากขึ้น

- Tints เมื่อใส่สีขาวผสมลงไปสีแต่ละสีจะทำให้สีนั้นดูอ่อนลงหรือดูสว่างขึ้นเรียกว่า tints เช่น ใส่สีขาวผสมในสีแดง จะได้สีชมพู (pink) ยิ่งใส่สีขาวมากสีจะยิ่งอ่อนมาก บางที่เรียกว่า pastels

- Shades คือการใส่สีดำผสมลงไปสีแต่ละสี จะทำให้สีนั้นดูเข้มขึ้น เช่น ผสมสีดำลงไปสีแดง จะได้สีแดงเข้มอมน้ำตาล (maroon) เรียกว่าเป็น shades ของแดง Neutrals คือ สีดำ ขาว และเทา

2.3.2.1 คุณสมบัติของสี (Qualities of color) ในการมองเห็นนั้น บางคนมองเห็นสีเดียวกัน แต่ก็มีสีที่ต่างกันมีความเข้มข้นแตกต่างกัน โดยสาเหตุที่ทำให้การมองเห็นมีความแตกต่างกันนั้นมีดังนี้

- Hue เป็นคำที่ใช้เรียกชื่อกลุ่มสีชื่อของสีเช่นสีเหลืองสีแดงสีส้ม สีเขียว สีน้ำเงินฯ แต่ถ้าพูดว่าสี Navy (สีน้ำเงินเข้ม) จะไม่ใช่ Hue จะเป็นชื่อทางการค้าซึ่งเป็น shade ของน้ำเงินที่มีสีเข้มกว่าน้ำเงินธรรมดา (เป็นน้ำเงินที่ไม่มีสีขาวหรือสีดำปน) ส่วนสีจะเป็นคุณภาพของการเห็นของสี เช่น สีแดงของดอกกุหลาบ

- Value เป็นความสว่าง ความมืดของสี หรือน้ำหนักของสี ถ้าความสว่างของสีแสดงว่าสีนั้นจะต้องมีสีขาวเป็นพื้นฐาน ทำให้ดูสว่างขึ้นจะเป็น tints ถ้าต้องการให้สีนั้นดู

หม่นลงหรือมืดลง แสดงว่าสีนั้นมีสีดำเป็นพื้นฐานก็จะเป็น shade สีที่มีคุณค่าสูง จะเป็นสีที่ไล่เรียงกันเข้าใกล้สีขาว สีที่มีคุณค่าต่ำจะเป็นสีที่ไล่เรียงกันเข้าใกล้สีดำ คุณค่าของสีจะตัดสินได้โดยการเปรียบเทียบ ซึ่งไม่เหมือนเงินตราที่เห็นแล้วจะทราบว่าเป็นจำนวนมากน้อยเท่าไร เช่นปกดีสีเหลืองจะดูสว่างกว่าสีเขียวและจะยิ่งดูสว่างมากขึ้นเมื่ออยู่ใกล้สีดำหรือสีอะไรที่เข้มมาก แต่ถ้าอยู่ใกล้สีขาวจะดูว่าสีเหลืองจะสว่างน้อยลง ถ้าเป็นสีที่มีโทนมืดจะเปรียบเทียบกับสีดำ เช่น สีน้ำเงิน หรือสีแดงเข้มจะยิ่งดูมืดเมื่ออยู่ใกล้กับสีขาว แต่จะดูกระจ่างชัดหรือสว่างขึ้นเมื่ออยู่ใกล้กับสีดำ

- Intensity เป็นความเข้ม ช้น ความเร้าร้อน ความสดใสของสีหรือความอ่อนของสีความด้านของสี ซึ่งความเข้มข้นความสดใสนั้นจะเป็นด้วยตัวของสีเองโดยไม่ได้ผสมกับสีอื่น

2.3.2.2 สีร้อนและสีเย็น (Warm and Cool Colors)

- สีร้อน มีสีแดง (red), แดงส้ม (red-orange), ส้ม (orange), เหลือง (yellow), เหลืองส้ม (yellow-orange), สีแดงจะจัดเป็นสีที่ร้อนที่สุด

- สีเย็น มีสีเขียว (green), น้ำเงินเขียว (blue-green), น้ำเงิน (blue), น้ำเงินม่วง (blue-violet), ม่วง (violet), สีน้ำเงินจัดเป็นสีที่เย็นที่สุด

2.3.2.3 สิ่งที่ควรรู้เกี่ยวกับเรื่องสี ในการเลือกสีเกี่ยวกับเสื้อผ้าผู้สวมใส่ควรต้องมีการคิดวางแผนก่อนที่จะตัดสินใจเลือก

- Monochromache เป็นเสื้อผ้าที่มีการใช้สีเดียว หรือเป็นสีเดียวแต่มีหลาย tone ที่มีความแตกต่างของ shade, values หรือ intensities ของสีเดียวกัน คือการใช้สีๆเดียวที่มีน้ำหนักต่างกัน จะทำให้เกิดความกลมกลืนของเสื้อผ้าและง่ายต่อการจัดแต่งส่วนประกอบอื่นเช่น เครื่องประดับหรือการตกแต่งโดยใช้วัสดุอื่นๆ

- Analogous หรือ Related Color จะเป็นสีที่ใกล้เคียงกันในวงจรสี เช่นเหลือง, เขียว-เหลือง, เขียว ควรจะใช้ไม่เกิน 5 สีหรือประมาณ 3 สีจึงจะเหมาะสมสำหรับการผสมสีในการแต่งกาย และการใช้สีต้องคำนึงถึง

Unity

Proportion สัดส่วนการใช้สีควรพยายามหลีกเลี่ยงการใช้สีที่เท่ากัน

Balance การกระจายของสีให้เกิดความน่าสนใจ

Dominace การเน้นของสีนั้นจะเน้นที่สีเดียว

Split-complementary เป็นการใช้สี 2 สีเข้าด้วยกันโดยการเลือก

ใช้สีที่อยู่ข้างของสีตรงข้ามของสีใดสีหนึ่ง ฉะนั้นสีตรงข้ามของสีนั้นจะไม่ได้ใช้สี 2 สีที่อยู่ข้างๆเท่านั้น เช่น สีเหลืองตรงข้ามกับสีม่วง สีข้างๆของสีม่วงคือ ม่วง-น้ำเงิน และม่วง-แดง

การใช้สีในเสื้อผ้าควรคำนึงถึงหลักในการออกแบบ (Principles of design)

1. ใช้สีมากกว่า 1 สีได้ตามที่ต้องการ

2. เมื่อใช้สีเทา ในบริเวณที่มีพื้นที่กว้างๆ ควรใช้สีที่มีความสว่าง, สด ในพื้นที่เล็ก เช่น แนวตะเข็บ จะทำให้รูปร่างดูดี

3. การใช้เสื้อผ้าที่มีหลายสี ควรเลือกสีที่เหมาะสมกับผู้สวมใส่มากที่สุด การวางแผนในการใช้สีที่เหมาะสม ขึ้นอยู่กับน้ำหนักของสี ความเข้มข้นและความอ่อนของสี (Value and Intensity) ขึ้นอยู่กับสัดส่วนของพื้นที่และสีที่ใช้ ว่ามีสัดส่วนที่เหมาะสมหรือไม่ รวมถึงคำนึงถึงความเหมาะสมของสีกับสีผิว สีผม สีดวงตาของผู้สวมใส่ว่าเข้ากันหรือไม่ สีผิวของบางคนดำ ขาวมีสีแดงผสม หรือสีผิวออกสีเหลือง โดยสีผิวของคนส่วนมากจะพบเห็นได้บ่อยจะมี shades ของสีส้ม เช่น เหลืองส้ม, แดงส้ม, ส้มเหลือง, เหลืองและส้มแดง ส่วน shades ของสีส้มเข้มๆ ก็จะเป็นสีน้ำตาลหรือเกือบดำ

ส่วนสีของตา ถ้าเป็นคนไทยจะออกสีน้ำตาลอ่อนกับน้ำตาลเข้ม ส่วนสีผมจะมีสีน้ำตาลแกมแดง เมื่อรู้ว่าสีของผิว สีผม และสีตาของผู้สวมใส่แล้ว ควรเลือกสีที่มีลักษณะเด่น และดึงดูดความสนใจต่อการมองเห็น โดยไม่ขัดต่อสีของแต่ละส่วน

2.3.2.4 สีกับขนาดและรูปร่าง

สีของเสื้อผ้าที่สวมใส่มีอิทธิพลต่อรูปร่างของผู้สวมใส่ สามารถทำให้รูปร่างดูใหญ่ขึ้นหรือเล็กลงได้ เช่น สีโทนร้อนจะทำให้ดูตัวใหญ่ขึ้นมากกว่าสีโทนเย็น หรือสีที่สว่าง (Bright colors) จะทำให้รูปร่างดูใหญ่กว่าสีมืด (dull colors) เช่น ถ้าใส่เสื้อผ้าสีแดงสดสว่างจะดูรูปร่างใหญ่กว่าใส่เสื้อผ้าสีเข้ม ฉะนั้นคนที่รูปร่างใหญ่ควรหลีกเลี่ยงสีที่สว่าง

สีขาจะทำให้ทุกสิ่งดูใหญ่เกินจริงมากกว่าสีดำ ผู้สวมใส่ที่มีรูปร่างอ้วนเตี้ย ควรสวมใส่เสื้อผ้าที่มีสีขาหรือสีอ่อนมากกว่าสีมืดๆหรือเข้มมาก ในการแต่งกายควรเลือกเสื้อผ้าที่มีสีที่เหมาะสมกับรูปร่างของผู้สวมใส่และควรใช้สีที่ชอบ และเหมาะสมกับใบหน้าใช้ตกแต่งในส่วนของปกเสื้อ หรือตะเข็บคอ ในส่วนที่ใกล้กับใบหน้า

สีกับแฟชั่น ในแต่ละสมัยจะมีสีใหม่ๆเกิดขึ้นในตลาดมากมาย หลายคนคิดว่าควรใส่เสื้อผ้าที่มีแบบและสีที่ทันสมัยที่สุด แต่ไม่ใช่เช่นนั้นเสมอไป เพราะแบบหรือสีที่ใหม่ล่าสุดอาจไม่เหมาะสมกับผู้สวมใส่บางคน ฉะนั้นควรเลือกสวมใส่ใน style และสีที่เหมาะสมกับรูปร่างผู้สวมใส่จะดีที่สุด

2.3.2.5 สีกับความรู้สึก

สีสามารถแสดงอารมณ์และความรู้สึกได้ เช่น สีแดง สีส้ม สีเหลือง จะให้ความรู้สึกถึงความกระตือรือร้น ความตื่นเต้น ทำให้เกิดความรู้สึกสดใส แจ่มใสส่วนสีน้ำเงิน สีเขียว สีม่วง ทำให้มีความรู้สึกสุขุม เคร่งขรึม สงบสบาย

ความรู้สึกและคุณภาพของสีมีความสำคัญต่อการวางแผนตกแต่งบ้านหรือที่ทำงาน และเช่นเดียวกับการเลือกสีเกี่ยวกับเสื้อผ้าด้วย เช่น ในห้องอาหารส่วนมากจะใช้สีที่สดใสเพื่อชักชวนให้ลูกค้าเข้ามาสั่งอาหารและทานอาหารได้มากๆ ส่วนสีที่ออกไปทางน้ำเงินหรือเขียวส่วนมากจะใช้กับที่ที่ต้องการให้ความรู้สึกสบายๆ พักผ่อน หรือสีขาวหรือสีอ่อนๆ ที่ให้ความรู้สึกถึงความสะอาด

นักธุรกิจในระดับผู้บริหารชั้นผู้ใหญ่ส่วนมากจะใช้เสื้อสูทสี deep blue หรือสีน้ำเงินเข้ม เพราะดูแล้วจะมีลักษณะน่าเกรงขาม สุขุม

2.3.2.5 สีกับอุณหภูมิ (ความร้อนแรงของสี)

ความร้อนแรงของสีจะทำให้รู้สึกถึงธรรมชาติได้ เช่น สีแดง สีส้ม สีเหลือง เป็นสีที่ดูแล้วให้ความรู้สึกหรือลักษณะเหมือนไฟหรือแสงอาทิตย์ ในขณะที่สีน้ำเงินเป็นสีเย็นเป็นลักษณะของน้ำทะเล ท้องฟ้า และน้ำแข็ง ส่วนสีเขียวแสดงถึงต้นไม้ แนวไม้ หรือสีม่วงเป็นสีของเวลาใกล้ค่ำหรือประกายของหิมะ

นักออกแบบมักออกแบบชุดที่มีสีเย็นๆ หรือสีที่มีอยู่ในโทนสีเย็นในช่วงฤดูร้อน (summer) ฤดูใบไม้ผลิ (spring) ส่วนสีแดง, สีส้ม, สีทอง, สีน้ำตาล หรือสีในโทนร้อนจะออกแบบในช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว

นอกจากนี้ สีสามารถเป็นสัญลักษณ์หรือสื่อความหมายได้โดยไม่ต้องมีคำอธิบาย เช่น ไฟเขียว ไฟเหลือง ไฟแดง ของไฟจราจร ไฟแดงแสดงความหมายว่าให้หยุด ไฟเหลืองแสดงความหมายให้เตรียมตัวหยุด และไฟเขียวแสดงความหมายให้ไปได้ นอกจากนี้สีแดงยังแสดงถึงการใช้เครื่องยนต์หรือเครื่องจักรที่เกี่ยวกับไฟ สีชมพูและสีฟ้าจะใช้กับอุปกรณ์หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเด็กทารก สีขาวส่วนมากนำมาใช้กับพิธีการแต่งงาน เป็นต้น

สียังแสดงถึงวันพิเศษหรือการเลี้ยงสังสรรค์ได้ เช่น สีส้มกับสีดำแสดงถึงวันฮาโลวีน สีแดงกับสีเขียวใช้ในวันคริสมาสต์ หรือสีแดง ขาว น้ำเงิน คือธงชาติของประเทศไทย

2.3.2.6 การลวงตาด้วยสี

สีสามารถทำให้คนดูอ้วนหรือผอมได้ สีขาวหรือสีที่ผสมสีขาว (tints) ทำให้ดูอ้วนขึ้น สีดำหรือสีที่ผสมสีดำ (shades) จะทำให้ดูผอมลง หากต้องการให้รูปร่างดูอ้วนหรือใหญ่ขึ้น ควรเลือกใส่เสื้อผ้าที่มีสีสว่างหรือ warm color

สีสามารถทำให้ดูรูปร่างสูงขึ้น หรือเตี้ยลงได้ สีร้อนจะทำให้ดูรูปร่างสูงหรือดูใกล้เข้ามา สีดำให้ความรู้สึกว่าลึกลงไป สีที่แนวคอหรือตามตะเข็บต่างๆ จะทำให้ดูสูงขึ้น หากสวมใส่เสื้อผ้าที่มีสีตัดกันอย่างรุนแรง จะทำให้ดูรูปร่างเตี้ยลง เช่น ใส่เสื้อสีแดง ใส่กางเกงสีน้ำเงิน สีสามารถเน้นรูปร่างได้ เช่น หากต้องการเน้นที่ปกเสื้อ สามารถใช้สีที่แตกต่างกับตัวเสื้อ หรือหากรูปร่างดี และต้องการจะเน้นรูปร่างช่วงเอว ก็ใช้สีตัดกับเสื้อและกระโปรงได้

2.3.3 ที่ว่าง (Space)

คือพื้นที่ที่อยู่ภายในโครงร่างของเสื้อผ้าหรืออยู่ใน silhouette เส้นจึงเป็นส่วนที่จะสร้างสิ่งต่างๆ เข้าไปใน space ต่างๆที่อยู่ในโครงร่างของเสื้อผ้าหรือโครงกรอบนอกนี้ อาจใช้วิธีทำเป็นตะเข็บต่างๆ และการตกแต่งด้วยโบว์ ลูกไม้ ซิปต่างๆ ที่อยู่บนเนื้อที่ของเสื้อผ้า โดยเส้นตกแต่งต่างๆ ที่อยู่ภายใน space นี้มีทั้ง structure lines หรือ decorative lines

- structure lines เป็นเส้นที่เกิดจากการเย็บตกแต่งขึ้นภายในโครงร่างรอบนอกของเสื้อผ้า เป็นการทำให้เกิดตะเข็บต่างๆ เช่น dart คือเกร็ดช่วยทรงต่างๆ ไม่ว่าจะย้ายเกร็ดไปอยู่ส่วนใดของตัวเสื้อ การพับเย็บริมต่างๆ เช่น พับชายเสื้อ ชายกระโปรง แขนเสื้อ ไม่ว่าจะ เป็นโครงแขนเสื้ออะไรในแต่ละแบบ ขากางเกง ไม่ว่าจะทรงขาเดป ขากระบอก ขาบาน หรือรูปลักษณะของแนวคอเสื้อ ลักษณะของปกเสื้อแต่ละแบบ ช่องแขนเสื้อ แนวของเอว การเย็บขลิบ ริมผ้า ตะเข็บบางตะเข็บ เช่นการต่อ yoke หรือการต่อชิ้นผ้าที่เป็นการออกแบบของเสื้อผ้าชุดนั้น ซึ่งเป็นการที่อยู่ในโครงสร้างของชุด ซึ่งยังคงรักษาการเป็น structure lines อยู่

- decorative lines เป็นการตกแต่งเสื้อผ้าให้สวยงามด้วยการติดโบว์ ลูกไม้ หรือมีการใช้ไหมหรือผ้าแพรมาถักเป็นเปียตกแต่ง มีการตกแต่งขอบหรือริมผ้า เช่น การกั้นผ้าสีต่างๆ การเดินเส้นตามขอบปก ขอบแขน หรือเดินเส้นติดแถบตามขากางเกงหรือชายกระโปรง ขอบแขนติดลูกไม้ระบายตามสาบคอ ชายกระโปรง หรือตกแต่งบริเวณในตัวเสื้อหรือกระโปรง หรือการใช้กระดุมสีต่างๆ มาตกแต่งตามเสื้อ และกระโปรงเพื่อไม่ให้ดูเรียบจนเกินไป หรือการใช้ซิปที่มีสี ตัดกันกับเนื้อผ้าที่นำมาตกแต่ง แต่การตกแต่งนั้นต้องไม่มากจนเกินไป และการตกแต่งบนพื้นที่ของเสื้อผ้าควรอยู่ในสไตล์ของเสื้อผ้านั้นๆด้วย

การใช้ structural lines และ decorative lines ในการตกแต่งเสื้อผ้านั้น สามารถใช้ในการลวงตาหรือปกปิดสัดส่วนที่มีปัญหาของร่างกายได้เช่น การย้ายเกร็ดหรือ dart มาอยู่บริเวณแนวโค้งข้างๆของเอว จะช่วยทำให้เอวดูเล็กลงได้ หรือการต่อผ้าหรือตะเข็บ เพื่อตกแต่งหรือลวงตาให้ดูหน้าอกใหญ่ขึ้น ในการเลือกแบบของเสื้อผ้าควรดูลักษณะการตกแต่งของเส้นต่างๆ ภายในเสื้อผ้านั้น เพื่อให้สามารถเน้นให้ดูสวมใส่แล้วช่วยทำให้รูปร่างดีขึ้นเช่น กางเกงหรือกระโปรง ที่ต่อ yoke เพื่อเน้นให้เห็นแนวสะโพก

การออกแบบคอเสื้อ เมื่อได้คอเสื้อแล้วควรต้องคิดถึง silhouette ที่ตามมา form ของแขนรูปทรงควรจะไปด้วย เช่น ปกคอจีน silhouette ควรเข้ารูปแขนล้ำ

2.3.4 รูปแบบหรือรูปร่าง (Form)

เป็นลักษณะรูปร่างที่แสดงได้ 3มิติคือ หน้า หลัง ด้านข้าง ความลึก ความสูง รูปร่างของคนจะเป็นตัวอย่างของ form ได้ดีซึ่งแต่ละคนจะมีรูปร่างที่แตกต่างกันออกไปลักษณะรูปร่างของแต่ละคนจะทำให้เกิดเป็น shape ของเสื้อผ้า นักออกแบบแต่ละคนจะออกแบบบรรยาย

ละเอียดต่างๆของเสื้อผ้า หรือต้องมีการออกแบบที่ต้องการให้ลวดตาหรืออำพรางรูปร่างที่แตกต่างกัน
ในการออกแบบนั้น form กับ shape จะไม่แตกต่างกัน เพราะ
เวลาออกแบบจะเขียนเป็นเส้น โครงร่างหรือ out line ส่วนลักษณะของรูปร่างของแต่ละคนนั้นจะ
แตกต่างกัน การออกแบบเสื้อผ้าเพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละลักษณะรูปร่าง ต้องใช้เส้นสาย การลวดตา
บนรูปร่าง รวมถึงลักษณะของเนื้อผ้าอีกด้วย

การที่จะรู้อาลักษณะรูปร่างเป็นอย่างไรนั้น ควรสวมชุดที่มีเนื้อผ้ารัดรูป ไม่มี
ลวดลาย เพื่อให้เห็นรายละเอียดของรูปร่างได้ชัดเจนที่สุด และไม่เกิดการลวดตาคนที่มรูปร่างตรงๆ
ไม่ค่อยมีสัดส่วน มักเป็นคนที่ยอม สูง สะโพกเล็ก ไหล่กว้าง มีส่วนโค้งน้อย หรือคนที่มรูปร่างไม่
ผอมสูง แต่มีสะโพกแบน ไหล่ตั้งลักษณะลำตัวเป็นรูปเหลี่ยมทรงตั้งหรือทรงกว้าง

คนที่มรูปร่างในแนวโค้ง มีสัดส่วน หรือมีลักษณะกลม แต่มีสัดส่วนเส้น
รูปร่างจะปรากฏเป็นทรงกลม ทรงรี สะโพกผายออก เอวเล็ก ออกอิม ส่วนรูปหน้าจะมีลักษณะเป็น
รูปไข่ กลม หัวใจ บางคนอาจมีรูปร่างผสมเป็นลักษณะตรงๆ แต่มีสัดส่วนพบได้ในคนที่มรูปหน้า
และรูปร่างที่ตรงข้ามกันคือ มีรูปหน้ากลม แต่รูปร่างตรงๆหรือมีรูปร่างกลม มีสัดส่วน แต่มีรูปหน้า
เป็นแนวตรง แนวเหลี่ยมเป็นการผสมกันทำให้เกิดความสมดุลระหว่างเส้นตรงและเส้นโค้ง จึงอาจ
แบ่งประเภทของรูปร่างของคนได้เป็น 3 ประเภทคือ รูปร่างตรง รูปร่างตรงแต่มีสัดส่วน และ
รูปร่างกลมแบบมีสัดส่วน

2.3.4.1 ลักษณะของเสื้อผ้า

คนที่มรูปร่างตรง เส้นสายในเสื้อผ้า ส่วนมากจะเป็นรูปแบบที่มีเส้นตรง

คนที่มรูปร่างกลม มีสัดส่วน รูปแบบของเสื้อผ้าจะเน้นความกลมแบบมี
สัดส่วน เนื้อผ้าจะเบาละเอียดหรือมีความหนาปานกลาง เป็นผ้าที่มีน้ำหนักผิวของผ้ามีลักษณะ
ขรุขระเล็กน้อย

คนที่มรูปร่างตรง แต่มีสัดส่วนรูปแบบของเสื้อผ้า ควรให้มีส่วนประกอบที่มี
เส้นตรงที่กลมกลืนกับรายละเอียด มีความโค้งมน นุ่มนวลหรือเป็นการผสมผสานทั้งเส้นตรงและเส้น
โค้งในเสื้อผ้าชุดเดียวกันก็ได้

ไม่ว่าจะมีรูปร่างลักษณะอย่างไร form ต่างๆที่ออกแบบในตัวเสื้อผ้า การใช้
เส้นต่างๆ ควรจะไปด้วยกันได้ แต่ถ้าคล้อยตามมากเกินไปจะทำให้ดูไม่เหมาะสมเช่น คนที่มีรูป
หน้าคางแหลม ถ้าใส่เสื้อคอแหลมจะเป็นการเน้นรูปหน้าจนเกินไป หรือคนที่มรูปหน้ากลมแบน หาก
สวมเสื้อผ้าคอกกลม จะยิ่งเน้นใบหน้าจนเกินไป แต่ก็ไม่ควรออกแบบให้ตรงข้ามกันเลยทีเดียว จะทำ
ให้ดูขัดแย้งจนเกินไป

การออกแบบบางครั้งไม่ควรดูที่ลักษณะรูปร่างเพียงอย่างเดียว แต่ควรสังเกต ลักษณะบุคลิกภาพของผู้สวมใส่ด้วย การใส่เสื้อผ้าที่ขัดกับบุคลิก อาจทำให้ผู้สวมใส่ขาดความมั่นใจได้ ลักษณะของบุคลิกภาพผู้หญิงจะมีอยู่ 2 อย่างคือ

1. Yang เป็นลักษณะบุคลิกที่จะออกไปทางผู้ชายนิดๆ ชอบแต่งตัวออกไปทางผู้ชายนิดๆ ไม่เรียบร้อย อ่อนหวาน เหมือนผู้หญิงทั่วไป

2. Yin เป็นลักษณะบุคลิกที่เป็นผู้หญิงจริงๆ ชอบแต่งกายรูปแบบเรียบร้อย อ่อนหวาน เป็นผู้หญิง

2.3.5 พื้นผิว (Texture)

พื้นผิว เป็นส่วนประกอบของการออกแบบที่สามารถอธิบายลักษณะพื้นผิวหน้าและความรู้สึกได้ เช่น สามารถอธิบายได้ว่าผ้ามีลักษณะผิวอย่างไรเป็นผ้าที่หยาบละเอียดหรือเป็นหนัง

พื้นผิวจะรู้สึกได้โดยการมองเห็นหรือการสัมผัส การมองเห็นด้วยตานั้นจะขึ้นอยู่กับแสงที่ไปกระทบผิวของวัสดุนั้น หากพื้นผิวมีความขรุขระมากและมีแสงสว่างมาก จะทำให้เห็นพื้นผิวไม่ชัดเจน แต่หากมีแสงสว่างไม่มาก จะเกิดเป็นเงา และเห็นพื้นผิวได้มากกว่า เช่น ผ้าต่วนหรือ Satins เวลามองแล้วจะให้ความรู้สึกเรียบ และเป็นประกายมากกว่าผิวสัมผัสที่เป็นลักษณะหยิกงอของผ้าขนสัตว์ โดยพื้นผิวสามารถบอกถึงน้ำหนัก ขนาด รูปร่างได้

การรับรู้ในเรื่องพื้นผิว สามารถรับรู้ได้ในลักษณะดังนี้

1. มือ เป็นอุปกรณ์ที่สามารถใช้ในการสัมผัสและรับความรู้สึกได้ว่าผ้าชนิดนั้นๆ มีพื้นผิวหยาบ เบา นิ่มได้ และพื้นผิวของผ้าจะบอกนักออกแบบได้ว่า ผ้าแต่ละชนิดเหมาะสำหรับใช้ตัดเสื้อ กางเกง หรือกระโปรง เช่น ผ้าคาร์บาติน ลินิน และขนสัตว์เหมาะสำหรับใช้ตัดกางเกงหรือพวกผ้า เจอร์ซี ซีฟอง เหมาะสำหรับตัดชุดที่มีการจับจีบ drap ได้ดี ส่วนผ้าที่มีน้ำหนักความทึงตัว เช่น ผ้าเครป ผ้าซาตุน ผ้าขนสัตว์ที่มีน้ำหนักเบาเหมาะสำหรับตัดกางเกงแบบพรีวู

2. ความรู้สึกจากการมองเห็น คือการมองเห็นความเป็นประกาย ความทึบ ความมืด ความโปร่งใส ความหยิกงอของขนสัตว์ หรือเมื่อมองผ้าฝ้ายที่ให้ความรู้สึกมันวาว ผ้าจะมีการดูดซับความสว่าง ทำให้ไม่เป็นประกาย ไม่สะท้อนแสง เมื่อเปรียบเทียบกับผ้าที่ทำจากเส้นใยยาวเรียบ เช่น ไหม ที่ให้ความรู้สึกเป็นประกาย

เวลาที่เห็นเนื้อผ้าหรือผิวผ้าแล้วให้ความรู้สึกได้ว่าเป็นผ้าชนิดใด ลักษณะอย่างไร เช่น เห็นพื้นผิวของผ้าแล้วให้ความรู้สึกถึงความอ่อนนุ่ม เรียบ หรือหยาบ หยิกงอ มีความบางเบา หรือทึงตัวได้ดี

ผิวสัมผัสบางชนิดจะเป็นที่นิยมอยู่ตลอด คือมีความหนาแต่ไม่แข็งและไม่อ่อนเกินไป ไม่หยาบ ไม่เรียบ เช่น ผ้าคอร์ดูรอยที่ใช้ในการตัดสูทหรือกางเกงผู้ชายซึ่งนิยมใช้ได้ทุกสมัย

2.3.5.1 การเลือกพื้นผิวของผ้าให้เหมาะสมกับลักษณะของแต่ละบุคคล

เสื้อผ้าที่สวมใส่ทุกวันนี้ ชุดที่ดีไม่จำเป็นต้องมีราคาแพง ควรเลือกเป็นเสื้อผ้าที่สวมใส่แล้วส่งเสริมผู้สวมใส่ให้มีบุคลิกภาพที่ดี น่าเชื่อถือ และมีความมั่นใจในตนเอง

ผ้าทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นผ้าที่มีการทึงตัวดี และง่ายต่อการดูแลรักษา หรือทางที่อาจไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกัน เช่น ผ้าบางชนิดมีการทึงตัวดีแต่ดูแลรักษายาก แต่ที่สำคัญ คือควรซื้อผ้าที่คิดว่าเหมาะสมกับผู้สวมใส่มากที่สุด และบางคนมีรูปร่างเหมือนหรือใกล้เคียงกัน อาจชอบผ้าที่มีลักษณะแตกต่างกันก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลในสถานภาพใด เช่น แม่บ้าน ผู้หญิงทำงาน นักท่องเที่ยว นักศึกษา การเลือกผ้าจะแตกต่างกัน การดูแลรักษา การทำความสะอาดชุดแต่ละชุดก็แตกต่างกัน กลุ่มสังคมในแต่ละสังคม เช่น คนทำงานในเมืองกับคนทำงานในชนบท ชุดที่สวมใส่ก็แตกต่างกัน ฤดูร้อนจะใส่เสื้อผ้าขนสัตว์ก็ไม่เหมาะสม ควรเป็นผ้าฝ้ายเนื้อปานกลางถึงบาง เพื่อจะสบายและระบายความร้อนได้ดี หรือชุดที่ต้องการความเรียบตรงของตะเข็บ ก็ควรเลือกใช้ผ้าที่มีเนื้อในลักษณะไม่อ่อนนิ่มจนเกินไป เพื่อให้ตรงกับจุดประสงค์ที่ต้องการ

ในทางกลับกัน พื้นผิวของผ้าจะมีผลต่อสีของผ้าด้วย ผ้าที่มีพื้นผิวมัน เรียบๆ จะช่วยให้สีของผ้านั้นสว่าง ผ้าที่มีผิวสัมผัสขรุขระหรือหยาบ จะทำให้ดูสีมัวๆ หรือกระด้าง และทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับแสงสว่างด้วย

พื้นผิวกับการออกแบบในการออกแบบเสื้อผ้าส่วนมาก ต้องสอดคล้องกับเนื้อผ้า เนื้อผ้าที่ใช้ตัดเสื้อที่ดีที่สุด เหมาะสมกับรูปร่างมากที่สุดไม่จำเป็นต้องมีราคาแพงที่สุด ความงามอยู่ที่การออกแบบของเสื้อผ้าที่นักออกแบบนำเอาผ้ามาออกแบบให้เข้ากับลักษณะรูปร่างของแต่ละคน

- Gisp fabrics เป็นผ้าที่เกิดจากเส้นด้ายที่ทำให้หยิกงอก่อน แล้วนำมาทอเป็นผืนผ้า เนื้อผ้าจะมีลักษณะผิวไม่เรียบ มีน้ำหนัก ทึงตัว มีทั้งเนื้อแข็งและเนื้ออ่อน ถ้าผ้าที่มีลักษณะทึงตัวไม่มาก ต้องการตัดกระโปรงจีบรูปพอง (bouffant shapes) ก็สามารถตัดได้ แต่ถ้าต้องการให้พองต้องมีผ้าแข็งทำเป็นโครงด้านในกระโปรง แต่ถ้าเป็นผ้าที่มีน้ำหนัก มีความทึงตัวมาก ก็สามารถตัดกระโปรงจีบรูปหรือย้วยได้โดยไม่ต้องมีโครงด้านใน

- Firm fabrics ลักษณะของผ้าที่มีความแข็ง เหนียว และมีน้ำหนักเบา เนื้อผ้าไม่หนามาก ไม่เหมาะสำหรับตัดชุดเข้ารูป เพราะจะทำให้เห็นรอยตะเข็บที่เย็บเป็นรอยย่น ตะเข็บจะแข็งชี้ไม่อ่อนโค้งตามรูปทรงเวลาเดินหรือยืนในท่าทางต่างๆ จะมีรอยย่น ควรใช้ผ้าที่มีน้ำหนักและมีความยืดหยุ่นได้ เช่น ผ้าเครป ตัดชุดเข้ารูปจะเหมาะสมกว่า เพราะเนื้อผ้าจะเนียนแบบโครงร่างได้อย่างสวยงาม

- Plain weaves and flat surface เหมาะสำหรับการจับจีบทำ pleats การตกแต่งประดับ ผ้าบางเนื้อก็เหมาะกับการจับจีบรูทหรือม้วนพับ

- Soft, flating fabrics เป็นผ้าที่มีลักษณะเบาบาง เช่น ผ้าชีฟอง ผ้าป่าน ผ้าขนสัตว์เนื้อบาง ผ้าที่มีความรู้สึกเคลื่อนไหว มีความพลิ้วเหมาะสำหรับตัดเสื้อผ้าที่ต้องการความอ่อนไหวพลิ้ว ผ้าขนสัตว์เนื้อหน้าจะเป็นผ้าที่ทำให้ silhouette บิดเบือนไป

- Soft, fleseible fabrics เช่น ผ้าเครป และผ้าเจอร์ซี เหมาะสำหรับการใช้จีบ drape การม้วนอ่อนช้อยได้ เหมาะสำหรับชุดราตรี ถ้ามีเนื้อหนามากขึ้นและมีความแข็งสามารถจับ drape ในลักษณะแบบจีบ

การใช้พื้นผิวของผ้าให้เหมาะกับจุดประสงค์ผ้าและเส้นใยแต่ละชนิดคุณสมบัติแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการดูแลรักษา ความสะดวกสบายเวลาใส่ ความยากง่ายในการตัดเย็บ ตลอดจนโอกาสในการสวมใส่ เช่น

- ผ้าฝ้ายหรือผ้าที่ทำจากเส้นใยฝ้าย (Cotton) ควรใช้ใน summer suit หรือในช่วงที่มีอากาศร้อน ใช้ตัดกางเกง เสื้อ ชุดต่างๆ เพราะมีคุณสมบัติที่ทำให้ผู้สวมใส่รู้สึกสบายสามารถระบายความร้อนได้ดี

- ผ้าลินิน (Linin) ใช้กับชุดที่ไม่ต้องการให้ยับง่าย เพราะลินินยับง่าย รีดยาก แต่มีคุณสมบัติเหมือนฝ้าย สวมใส่สบาย ไม่ร้อน ใช้ตัดสูท กางเกง เสื้อได้

- ผ้าไหม (Silk) เหมาะกับชุดที่ต้องการความประณีต ความหรูหราไหมจัดเป็นเส้นใยธรรมชาติที่เป็นใยยาว เพราะฉะนั้นเวลาสวมใส่จะรู้สึกร้อน ควรสวมใส่ในงานกลางคืน หรือในวันที่อากาศไม่ร้อนมาก การตัดเย็บต้องการความประณีตมาก (Soft dressmaker suit) ทำเป็นชุดราตรีหรูหราได้ หรือตัดเป็นชุดที่ต้องการความเป็นพิธีการได้

- ผ้าขนสัตว์ (Wool) ถ้าเป็นผ้าเนื้อหนาใช้ทำเสื้อโค้ท หรือสูท ผ้าที่มีน้ำหนักเบาใช้ตัดชุด กางเกงได้

- ผ้าที่มีน้ำหนักเบาต่างๆไป ส่วนมากเหมาะสำหรับตัดเป็นชุดกลางวัน ชุดทำงาน หรือเป็น late-day costumes ก็จำเป็นเสื้อผ้าที่ใช้ได้หลายจุดประสงค์ เช่น ใช้ในเวลากลางวัน หรือเป็นชุดกินเลี้ยงงานกลางคืนได้ในชุดเดียวกัน

2.3.5.2 คุณสมบัติของผิวสัมผัสของผ้าจะแสดงออกมาจากสิ่งเหล่านี้

1. ชนิดของเส้นใย (fiber content) เช่น เส้นใยธรรมชาติ เช่น ฝ้าย ขนสัตว์ ไหม หรือเส้นใยสังเคราะห์ เช่น ไนลอน โพลีเอสเตอร์ เป็นต้น

2. โครงสร้างของเส้นด้าย เป็นเส้นด้ายที่ทำจากเส้นใยยาวหรือเส้นใยสั้น ลักษณะชนิดและการเข้าเกลียวของเส้นด้าย

3. โครงสร้างของผ้า เป็นการทอลักษณะต่างๆ เช่น ทอขนหรือเป็นการถักนิตหรือเป็นผ้าที่ไม่ได้เกิดจากการทอ เช่น ผ้าอัดกาว เป็นต้น

4. การตกแต่ง (Finishes)

2.3.5.3 พื้นผิวกับการลวงตา

คุณสมบัติของผ้าแต่ละชนิดจะแสดงออกมาในแต่ละผิวสัมผัสที่ไม่เหมือนกัน เช่น ผ้าขนสัตว์ซึ่งมีน้ำหนักมาก ความหยิกของผ้าฝ้าย ความนุ่มเบาของผ้าถัก หรือความเป็นมันของผ้าซาติน การลวงตานอกจากจะใช้เรื่องของเส้นและสีแล้ว ผิวสัมผัสก็สามารถลวงตาได้เช่นกัน เช่น ทำให้ดูสูงขึ้น เตี้ยลง อ้วนขึ้น ผอมลง

ผ้าที่เบาและหิ้งตัวแนบเนื้อ เช่น ผ้าเจอร์ซีและชีฟอง จะแนบเนื้อและรูปร่างผ้าชนิดนี้เหมาะกับการออกแบบเสื้อผ้าที่ต้องการความอ่อนเบา คนที่มีรูปร่างดีสมส่วนสามารถสวมใส่ผ้าชนิดนี้ได้ แต่คนที่มีรูปร่างผอม ที่ต้องใช้การจับจีบหรือ drap ช่วยพรางตาในส่วนที่ต้องการเพิ่มสัดส่วน ในขณะที่คนรูปร่างใหญ่ควรหลีกเลี่ยง เพราะจะทำให้เห็นสัดส่วนได้ชัดว่ามีส่วนเกินอยู่บริเวณใดและจะทำให้เห็นส่วนเกินได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ผ้าที่มีการตกแต่งให้หยิกงอ ผ้าที่แข็งกระด้างเช่น ผ้าคอร์ดูรอยและ denim จะไม่หิ้งตัว จะชี้ออกจากลำตัว แต่ก็พอจะปกปิดรูปร่างส่วนที่ไม่พึงประสงค์ได้

ผ้าที่มีความหยิกงอเป็นพิเศษ เช่น ผ้าทาพต้าและไวนิล เป็นผ้าที่มีผิวด้านนอกแข็งกระด้างและจะทำให้ผู้สวมใส่ดูอ้วนขึ้น คนที่มีรูปร่างอ้วนกลมควรหลีกเลี่ยง

ผ้าที่มีความเรียบแต่มีการตกแต่งให้มีความมั่วๆด้านๆ จะช่วยลวงตาได้ทำให้ไม่ดูสว่างมาก เช่น ผ้ายาบาร์ดิน หรือผ้าขนสัตว์

ผ้าที่มีความหนาและหนัก จะทำให้ดูอ้วนขึ้นเทอะทะ เช่น ผ้าคอร์ดูรอยโมเออร์ จะเหมาะสมสำหรับคนที่มีรูปร่างปานกลางและสูง

ผ้าที่มีความมั่วจะดูตบแต่งไม่สะท้อนแสงทำให้เมื่อสวมใส่แล้วไม่ดูอ้วน และทำให้ดูผอมลง เช่น ผ้า denim ผ้างิงแฮม ผ้าที่มีความเป็นประกายสะท้อนแสง จะทำให้ดูตัวใหญ่ขึ้น เช่น ผ้าซาติน ไนลอน วินยอน ผ้าที่ทำจากใยโลหะผ้าฝ้ายที่มีการฉาบมันหรือมีการตกแต่งให้มีความเป็นมันเงา

ในการแต่งกายสามารถผสมผิวสัมผัสของแต่ละเนื้อผ้าได้ แต่ควรต้องคำนึงถึง

- ความไปด้วยกันได้ เช่น ผ้าเนื้อบางควรใช้กับผ้าเนื้อบาง ผ้าหนาควรใช้กับผ้าเนื้อหนาหรือใกล้เคียงกัน

- ความเป็นเอกภาพในด้านความคิด (Unity of idea) ความคิดในการออกแบบ ถ้าต้องการเน้นในแนวคิดจุดไหน อาจใช้ผิวสัมผัสที่ตรงข้ามกัน เพื่อให้จุดนั้นเป็นจุดรวมของความคิดในการออกแบบ เพื่อเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ

- คุณค่าของผ้า (value) ควรจะไปด้วยกัน เช่น ใช้ผ้าไหมกับผ้าลินิน หรือผ้าไหมกับลูกไม้ชนิดดี หรือเป็นผ้าที่มีคุณค่าใกล้เคียงกัน

นักออกแบบได้ศึกษาลักษณะของรูปทรงของเครื่องแต่งกายจากประวัติศาสตร์ และมีพัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน สามารถสรุปออกมาได้ว่า เส้นกรอบนอกหรือลักษณะรูปทรงของเสื้อผ้ามีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ทรงตรง (The straight or tubular) มีใช้มานานตั้งแต่ค.ศ. 1900 จะเป็นชุดหรือกระโปรงทรงตรง

2. ทรงระฆังหรือทรงพองบาน (The ball or bouffant) เป็นทรงที่นิยมใช้กันมาก นับว่าเป็นทรงคลาสสิก คือสามารถใช้ได้ตลอดไม่ว่าจะเป็นเสื้อหรือชุดติดกัน

3. ทรงคล้ายสามเหลี่ยม (back-fullness or bustle) รูปทรงนี้จะเห็นได้ชัดจากชุดแต่งงาน

2.3.6 เส้นกรอบนอก (Silhouettes)

เส้นกรอบนอกเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานของการออกแบบเสื้อผ้า สิ่งหนึ่งที่แสดงลักษณะรูปร่างของเสื้อผ้าให้ผู้สวมใส่ เส้นกรอบนอกเกิดจากการนำเอารูปทรงหรือรูปร่างบวกกับเส้นที่ทำให้เกิดเป็นรูปทรง เป็นเส้นกรอบของลักษณะรูปทรงของเสื้อผ้าขึ้นมา ซึ่งลักษณะโครงสร้างของรูปทรงเสื้อผ้าจะเป็นสิ่งที่เรามองเห็นได้เป็นอันดับแรก จากการมองเห็นในระยะของช่วงสายตาที่รูปทรงนั้นเกิดการ Contrasted กับ Background โดยจะมองเห็นเส้นกรอบนอกของรูปทรงเสื้อผ้าได้ชัดเจน หรือเวลาที่เรายืนในที่ที่มีแสงสว่างจะมีเงาของรูปร่าง และเสื้อผ้าปรากฏออกมากับผนังหรือพื้นนั้น คือเส้นกรอบนอกเป็นรูปทรงของเสื้อผ้าและรูปร่าง เช่น รูปทรงของแขน เสื้อ กางเกง และกระโปรง

เส้นกรอบนอกหรือรูปทรงของเสื้อผ้า จะทำให้เสื้อผ้านั้นแสดงความเป็นแฟชั่นชั้นนำ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถเป็นตัวกำหนดทางด้านการขายได้ นักออกแบบได้ศึกษาลักษณะของรูปทรงของเครื่องแต่งกายจากประวัติศาสตร์และมีการพัฒนาการมาจนถึงปัจจุบันนี้ สามารถสรุปได้ว่า เส้นกรอบนอกหรือลักษณะรูปทรงของเสื้อผ้า จะมีลักษณะดังต่อไปนี้

- รูปแบบที่มีเส้นโค้งเว้าตามรูปร่าง (Fluid line)
- ทรงบานพองหรือทรงระฆัง (Bouffant or the bell)
- ทรงตรง (The straight or tubular)
- ทรงที่มีความอ่อนไหวที่ด้านหลังมีลักษณะคล้ายสามเหลี่ยม (back flare)

นอกจากเส้นกรอบนอกของเสื้อผ้าแล้วรายละเอียดที่นักออกแบบควรพิจารณาสวนใหญ่จะเป็น shape ของความยาวกระโปรงความกว้างของไหล่ ลักษณะของแขนเสื้อความกว้าง

ของเอวความยาวของเสื้อ เป็นต้น ส่วนรายละเอียดเล็กๆเช่น ตะเข็บ กระดุม การकिन การตกแต่ง ด้านหน้า จะพิจารณาเป็นอันดับรองต่อไป

Silhouettes ที่ดีจะขึ้นอยู่กับการแบ่งสัดส่วนของร่างกายหรือรูปร่างที่เป็นธรรมชาติของแต่ละคนด้วย ตั้งแต่ฐานคอ ไหล่ และเส้นเอว ความพอดีของแต่ละส่วน จะทำให้ Silhouettes ออกมาดี ส่วนเครื่องประดับการตกแต่งรายละเอียดต่างๆ ควรจะได้สัดส่วนที่พอเหมาะกับรูปร่าง รูปทรงของแต่ละคนด้วย

เสื้อผ้าที่จะออกมาในรูปแบบไหน นอกจากจะพิจารณาถึงรูปร่างแล้ว ควรต้องดูถึงความเหมาะสมกับสถานที่ โอกาสที่จะใส่เสื้อผ้า ความเป็นแฟชั่นหรือแนวโน้มของแฟชั่นในแต่ละยุค ความเหมาะสมของเนื้อผ้ากับรูปร่าง การที่จะทำให้ Silhouettes ของเสื้อผ้าออกมาดี และเหมาะสมกับรูปร่างของผู้สวมใส่จะต้องมีสิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็น รูปร่าง ความเป็นสัดส่วนผิวสัมผัสของเนื้อผ้า ความพอดีของเสื้อผ้ากับรูปร่าง

2.4 องค์ประกอบหลักการออกแบบ

เมื่อทราบองค์ประกอบของการออกแบบแล้ว การที่จะนำองค์ประกอบทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นเส้น สี ที่ว่าง รูปแบบ พื้นผิว เส้นกรอบนอกต่างๆมาใช้ในการออกแบบ ควรทราบหลักการออกแบบด้วย เพื่อจะได้นำองค์ประกอบต่างๆ มาใช้ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งหลักการออกแบบมีดังนี้

2.4.1 สัดส่วน (Proportion)

สัดส่วนเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบที่มีความสัมพันธ์ระหว่างความสูง ความกว้างของโครงร่าง สัดส่วนจะเกิดขึ้นได้เมื่อเวลาที่นักออกแบบใช้เส้นตกแต่งลงไปบนโครงร่างใน form ใน space เป็นการใส่รายละเอียดลงไปเช่น เส้นจากการต่อตะเข็บ เข็มขัด สายเสื้อ กระเป๋าดังๆ และที่สำคัญคือสัดส่วนสามารถลงตัวได้ โดยการใช้สิ่งตกแต่งที่ทำให้เกิดเป็นเส้นแบ่งพื้นที่ในโครงร่างให้ได้สัดส่วนที่ดี เหมาะสมกับลักษณะรูปร่างของแต่ละคน ซึ่งแต่ละคนจะมีรูปร่างที่แตกต่างกัน การแบ่งพื้นที่หรือ space ในโครงร่าง นิยมใช้สัดส่วน 3:5 หรือ 5:8 มากกว่าสัดส่วนอื่น ซึ่งจะมี 1:2, 3:4, 6:8 และ 4:8 ซึ่งสัดส่วนที่จัดว่าไม่ดีคือ 1:1

การแบ่งสัดส่วนจะแบ่งจากคอเสื้อถึงชายกระโปรงเช่น 3:5 เป็น 8 ส่วนเป็น ตัวเสื้อ 3 ส่วนและกระโปรง 5 ส่วนอัตราส่วนนี้เหมาะสมสำหรับผู้ที่รูปร่างสัดส่วนดีเป็นมาตรฐาน คือมีความสูงระหว่าง 150-160 ซม. ถ้าความสูงต่ำกว่า 150 ซม. ควรเลือกอัตราส่วนอื่นที่เก๋ด้วย สายตาแล้วได้สัดส่วนที่ดี เช่น 1:2 หรือ 5:8 ส่วนคนที่รูปร่างผอมสูงมากกว่า 160 ซม. สัดส่วนที่เหมาะสมคือ ส่วนเสื้อ 3 ส่วน และส่วนกระโปรง 4 ส่วน

ส่วนมากแล้วในทางเสื้อผ้าหรือพวกศิลปะที่ต้องใช้การวัดด้วยสายตา จะใช้ สัดส่วน 5:8 หรือ 4:8 ซึ่งจะมีความแตกต่างกันที่เหมาะสม ส่วนสัดส่วน 6:8 จะมีความแตกต่างกันน้อย ดูแล้วไม่ได้สัดส่วนที่สวยงาม

การเป็นสัดส่วนนั้น ไม่ใช่เฉพาะการเป็นสัดส่วนแค่ส่วนบนกับส่วนล่างหรือเสื้อกับกระโปรงเท่านั้น การต่อตะเข็บ ต่อกระเป๋า ชั้นของกระโปรงต่างๆควรต้องเป็นสัดส่วนกัน ถ้าจะยัด 5:8 ก็ควรเป็น 5:8 เหมือนกันทั้งหมดเช่น

- การต่อ yoke ที่หน้าอกเสื้อ ความกว้างของ yoke ควรเป็นสัดส่วน 5:8 กับตัวเสื้อคือตัว yoke 5 ส่วนและส่วนต่อจาก yoke ถึงเอวก็ 8 ส่วนซึ่งในตัวเสื้อทั้งหมดทั้งชุด สัดส่วนเสื้อกับกระโปรงจะเป็น 5:8

- การติดกระเป๋าล่างกับกระเป๋าด้าน ก็ควรเป็นสัดส่วนกัน
- การต่อสายแขนกับสายคอ ควรได้สัดส่วนกัน
- การแบ่งสัดส่วนของรูปร่าง นอกจากเป็นการตกแต่งแล้วยังช่วยลวงตาได้อีกด้วย คือมีการแบ่งสัดส่วนที่เหมาะสมได้สัดส่วนดี จะทำให้คนเตี้ยดูเป็นคนสูงได้

- ชั้นของกระโปรงที่เป็นชั้นๆลดหลั่นกัน ควรเป็นสัดส่วนกันกับความยาวกระโปรง

- ช่วงความลึกของคอเสื้อหรือช่วงของคอที่มีปก ปกควรตรงลงขนาดไหน ควรเป็นสัดส่วนกับตัวเสื้อ

- สัดส่วน 3:5, 5:8, 11:13 สามารถจับคู่กันได้หมด ในความเหมาะสมที่จะเลือกใช้ให้เหมาะกับโครงร่างและรายละเอียดที่จะใส่เข้าไป

อัตราส่วน (Scale) จะมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของสัดส่วนด้วย เช่น ในการออกแบบส่วนประกอบต่างๆที่อยู่ในเสื้อผ้า เช่น โบว์ กระเป๋า เข็มขัด จะมีส่วนในการให้ความรู้สึกกลมกลืนของเนื้อผ้าและโครงร่างของเสื้อผ้า เช่น เสื้อตัวใหญ่ไม่เหมาะสมกับการติดกระเป๋าใบเล็ก เนื่องจากสัดส่วนไม่เหมาะสม เป็นต้น

2.4.2 ความสมดุล (Balance)

เป็นการจัดสัดส่วนขององค์ประกอบต่างๆให้มีความรู้สึกเท่ากันเช่น ในเรื่องความสมดุลของเส้น ความสมดุลของสี ความสมดุลของพื้นที่ ความสมดุลของสัดส่วนซึ่งความสมดุลในเรื่องของแพชั่นหรือความงาม จะไม่เหมือนกับความสมดุลในแง่ของคณิตศาสตร์ ที่มีสูตรเฉพาะตายตัว ต้องใช้ประสบการณ์ความเชี่ยวชาญ ความรู้สึกและการฝึกฝนในการตัดสินใจความสมดุลจะมีทั้งด้านขวาและด้านซ้าย ด้านหน้าและด้านหลัง ข้างบนกับข้างล่าง จุดความสนใจ ตามธรรมชาติแล้วจะอยู่ตั้งแต่เหนือเอวขึ้นไปความสมดุลโดยทั่วไปจะมี 2 ลักษณะคือ

2.4.2.1 Formal symmetrical balance เป็นความสมดุลที่ทั้งสองข้างเท่ากันเป็นการจัดรูปร่างที่มีลักษณะและรูปร่างเท่ากัน เหมือนกันทั้ง 2 ข้าง

2.4.2.2 Informal asymmetrical balance หมายถึงการจัดให้ขนาด

รูปร่าง สี ฯลฯ ให้มีความแตกต่างกัน 2 ข้างแต่ให้มีน้ำหนักเท่ากันหรือใกล้เคียงกัน ระยะห่างของ 2 ข้างจากจุดกึ่งกลางจะไม่เท่ากัน หรืออาจเพิ่มน้ำหนักของข้างที่เบากว่าให้เกิดความสมดุล

ในการเน้นจุดด้านหน้าและด้านหลังบนเสื้อผ้าชุดเดียวกัน ควรให้จุดเด่นด้านหน้ามีขนาดเล็ก เช่น ดอกไม้ เข็มกลัด เป็นต้น เพื่อไม่ให้จุดเดนนั่นไปข่มจุดเด่นอื่นๆ เช่น ใบหน้า และเพื่อทำให้เกิดจุดเด่นที่สมดุลกัน ก็ใช้โบว์หรือลายผ้าที่มีขนาดใหญ่กว่าไว้ทางด้านหลัง

ความสมดุลของสี เสื้อผ้าที่มีสี 2 สี ที่กลมกลืนกันสามารถใช้แต่ละสีในพื้นที่ที่กว้างเท่าๆกันได้ แต่ถ้าเป็นสีที่ตัดกันเช่น แดงกับเขียว, ดำกับขาว, ม่วงกับเหลือง ควรให้สีเข้มกว่าอยู่ในพื้นที่เล็ก สีสว่างควรอยู่ในพื้นที่ใหญ่กว่าเพื่อให้เกิดความสมดุลในเรื่องน้ำหนักของสีเช่น ควรใช้สีม่วงในพื้นที่เล็ก และใช้สีเหลืองในพื้นที่ใหญ่ หรือหากสวมกระโปรงสีดำกับเสื้อที่มีสีสว่างจะมีความรู้สึกว่่าน้ำหนักจะอยู่ที่ข้างล่างมากกว่าข้างบน ดังนั้นเสื้อควรมีการตกแต่งลายเส้นเข้าไปข้างบน อาจมีการจับจีบหรือตีเกร็ดด้านหน้าของตัวเสื้อเพื่อให้เกิดความสมดุลกัน

2.4.3 การเน้น (Emphasis)

เป็นการจูงใจในการนำสายตาผู้พบเห็นมุ่งไปสู่จุดสำคัญหรือจุดที่น่าสนใจที่สุดของเสื้อผ้า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักออกแบบเช่นกัน การเน้นเพื่อให้จุดใดจุดหนึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจเป็นส่วนที่สำคัญ การสร้างจุดเด่นให้กับการสามารถใช้สีมาใช้เช่น การใช้สีตัดกัน หรือการจัดเส้นให้ซ้ำกัน

นักออกแบบจะต้องมีความชำนาญในการเน้นจุดต่างๆ ของเสื้อผ้าว่าส่วนใดควรเป็นจุดเน้นหลัก ส่วนใดคือจุดเน้นรองและควรเน้นด้วยวิธีใด ซึ่งมีหลักดังต่อไปนี้

1. การจะเน้นในส่วนใดต้องวางโครงสร้างงานก่อนว่าจะเน้นให้ส่วนสำคัญ
อยู่จุดไหน

2. การเน้นมีขั้นตอนดังนี้คือ

- วิธีการจัดกลุ่ม หากมีจุดเน้นเกิน 3 จุดขึ้นไป ควรรวมจุดเน้นให้อยู่ในพื้นที่เดียวกัน
- เน้นด้วยวิธีการใช้ความสว่าง ความมืด สีรูปร่าง พื้นผิวและขนาด
- เน้นด้วยการประดับตกแต่ง
- เน้นการนำจุดสำคัญไว้ตรงกลาง ให้ส่วนประกอบอื่นอยู่โดยรอบ
- เน้นโดยการใช้เส้นรูปร่าง ขนาด และสีให้มีความแตกต่างกันหรือซ้ำกัน บางครั้งต้องนำทุกอย่างมาผสมผสานกัน
- ปริมาณในการเน้นว่าจะเน้นออกมาอย่างน้อยแค่ไหน โดยใช้ความรู้สึกในการตัดสินใจ โดยความพอดีของการเน้นจะขึ้นอยู่กับลักษณะและขนาดของงาน

- บริเวณที่จะเน้นนั้นต้องมีการร่างแบบ เพื่อร่างงานออกมาว่าจะเน้นในบริเวณใด

การเน้นเพื่อให้เกิดจุดสนใจในงานออกแบบคือ

1. จุดสนใจที่สุด (Dominance or main emphasis) ไม่จำเป็นต้องมีขนาดใหญ่ แต่ควรเป็นจุดที่น่าสนใจที่สุด

2. จุดสำคัญรอง (Subordination) ไม่ควรข่มจุดสนใจหลักการเน้นควรให้ตรงจุดมุ่งหมาย เช่น จะเน้นรูปร่างหรือต้องการเน้นฝีมือการเย็บ

ประโยชน์ของการเน้น

1. ทำให้เสื้อผ้ามีคุณค่าน่าสนใจ
2. แสดงรสนิยมของแบบเสื้อผ้า
3. เกิดเอกลักษณ์เฉพาะ
4. เพื่อลดจุดด้อยให้น้อยลง หรือเน้นจุดเด่นให้เด่นมากยิ่งขึ้น

2.4.4 จังหวะ (Rhythm)

ความต่อเนื่องกันนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการออกแบบเช่นเดียวกัน เพราะจังหวะนั้นช่วยทำให้การออกแบบมีความรู้สึกเคลื่อนไหว จังหวะเป็นการทำซ้ำๆ เรียกว่า Repetition ความรู้สึกของจังหวะที่มีการเคลื่อนไหวนั้น นักออกแบบสามารถสร้างทิศทางได้ โดยใช้องค์ประกอบในการออกแบบมาเป็นตัวชี้ทิศทาง เช่น เส้น ช่องว่าง สี และผิวสัมผัสต่างๆ จังหวะที่มีการเคลื่อนไหวที่จะเป็นตัวนำสายตาของคนจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ซึ่งจุดสุดท้ายจะเป็นจุดที่มีการเน้นให้เป็นจุดที่มีความน่าสนใจที่สุด โดยการอาศัยองค์ประกอบต่างๆของการออกแบบนำพาสายตาไป

จังหวะเกิดจากผลของการเน้นรูปทรงโดยพยายามดึงสายตาเข้าสู่จุดเด่นทำให้เกิดความรู้สึกสวยงาม อ่อนหวาน น่ารัก หรือหยابกระด้างได้เช่นกัน เช่นจะเห็นความเป็นจังหวะต่อเนื่องของขอบชั้นกระโปรงที่ระบายลูกไม้เป็นชั้นๆหรือความเป็นจังหวะต่อเนื่อง ความเป็นคลื่นของกระโปรงพลีท การออกแบบจะแบ่งจังหวะออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. จังหวะคงที่ (Static Rhythm) เป็นจังหวะที่ถูกแบ่งด้วยลีลาของเส้นและช่องว่างในระยะห่างเท่าๆกัน เช่น รูปวงกลมที่ซ้อนกันในระยะเท่าๆกัน ระยะห่างของกระดุมกระเป่า ซึ่งนิยมให้มีจังหวะที่คงที่หรือเป็นการทำซ้ำแบบ harmonic repetition เป็นการซ้ำกันของเส้นตามขวาง ในจังหวะที่มีช่องว่างที่เท่าๆกัน

2. จังหวะที่ต่อเนื่อง (Relate Rhythm) เป็นจังหวะที่ถูกแบ่งด้วยลีลาของเส้นและช่องว่างในระยะที่ไม่เท่าๆกัน เป็นไปตามความสวยงามที่นักออกแบบเห็นชอบ ได้แก่แนวต่อของกระโปรงที่เป็นชั้นๆ หรือการวางตำแหน่งของกระเป่าที่ซ้อนๆกันหลายใบ

การใช้ลำดับชั้นของสีในวงจรสีที่อยู่ใกล้กันมาใช้ในเรื่องของจังหวะ เช่นลำดับชั้นของสีเขียว เช่น สีเขียว เขียวเหลือง หรือจากเหลืองเขียวไปเหลืองหรือการไล่สีจาก black to white หรือจาก white to black การไล่สีในจังหวะแบบนี้เรียกว่า Progression การไล่สี dark-light ส่วนมากจะพบในสีของผ้าที่ อาจมีการพิมพ์สีมาแล้วหรือพิมพ์ย้อมในช่วงที่เป็นเส้นด้าย แล้วนำมาทอเป็นผ้า ก็จะเห็นเป็นสีที่เป็นจังหวะต่อเนื่องกันไป

2.4.5 ความกลมกลืน (Harmony)

ความกลมกลืนนั้นเป็นสิ่งที่รวมเอา Proportion, Emphasis, Balance และ Rhythm ในการจะออกแบบมาไว้ด้วยกัน ความกลมกลืนจะให้ความรู้สึกที่เป็นจุดๆหนึ่ง ที่ประกอบไปด้วยความคล้ายคลึงกัน เป็นการประสานกันให้กลมกลืน ให้เกิดความเหมาะสม

การออกแบบให้เกิดความกลมกลืนนั้นจะทำให้เกิดความสวยงาม แต่อาจดูไม่น่าสนใจ หรือเกิดความเบื่อหน่ายได้ง่าย แต่ถ้าน้อยเกินไปอาจดูไม่สวยงาม เช่น คนที่มีรูปหน้าเหลี่ยม หากสวมเสื้อที่มีคอเหลี่ยมจะยิ่งเน้นให้ใบหน้าดูเป็นเหลี่ยมมากยิ่งขึ้น คนที่มีรูปหน้ายาวควรหลีกเลี่ยงการใส่เสื้อคอแหลมหรือใส่เนคไทยาว การออกแบบที่ดีคือการออกแบบให้ส่วนใหญ่กลมกลืนกันและให้มีความแตกต่างหรือตัดกันในส่วนน้อย โดยการออกแบบให้กลมกลืนแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ

1. กลมกลืนด้วยรูปร่าง ลักษณะ ช่วงระยะของสี และลักษณะพื้นผิว โดยจัดส่วนประกอบต่างๆให้คละกัน หรือเฉพาะอย่างให้กลมกลืนกัน
2. การกลมกลืนกันด้วยความคิดในการออกแบบต้องมีการคิดไว้ล่วงหน้าว่าจะวางองค์ประกอบต่างๆไว้ที่ใด เช่น การใส่ลูกไม้ กระเป่า โบว์ กระดุม การจัดส่วนประกอบให้เป็นแบบเดียวกันหรือเข้ากันได้ และควรให้เกิดความกลมกลืนในด้านประโยชน์ใช้สอยด้วยเช่นกัน
3. การออกแบบให้กลมกลืนตามธรรมชาติ

ในส่วนของผืนผ้าจะมีลวดลายเป็นเส้นสาย เป็นสีต่างๆหรือมีพื้นผิวที่แตกต่างกัน การนำสิ่งต่างๆเหล่านี้มาออกแบบต้องทำให้เกิดความกลมกลืนกัน โดยทำได้ดังนี้

1. การออกแบบของเส้นให้เกิดความกลมกลืนกันในแนวทแยง (Diagonal Linstion) เป็นการใชเส้นที่กลมกลืนกันทางแนวทแยงทางเดียว อาจใช้เส้นที่เชื่อมโยงจากจุดๆหนึ่งที่มีการตกแต่งแล้วไปอีกจุดหนึ่ง
2. การออกแบบของเส้นให้เกิดความกลมกลืนในแนวราบ (Horizontal Direction) เป็นการใชเส้นที่กลมกลืนในแนวราบ หรือในสัดส่วนที่ต้องการความกว้าง เช่น เข็มขัด เส้นใหญ่ อาจไม่เหมาะสมสำหรับผู้สวมใส่ที่มีรูปร่างเล็ก หรือปกเสื้อที่กว้างก็จะเน้นช่วงไหล่ ซึ่งจะเหมาะสำหรับคนที่มีช่วงสะโพกกว้าง

3. การออกแบบของเส้นให้เกิดความกลมกลืนในแนวโค้ง (Curved Direction) คือการใช้เส้นให้กลมกลืนกันในแนวโค้ง ใช้ในส่วนที่มีลักษณะเป็นวงกลม หรือในส่วนให้ความรู้สึกที่อ่อนนุ่ม อ่อนหวานได้

4. ความกลมกลืนของสี (Harmony of Colors) การใช้สีเดียวหรือสีในกลุ่มเดียวกัน ให้ความกลมกลืนได้ดีแต่ในพื้นที่ใหญ่ หากไม่ใช้สีตัดกันบ้างจะดูเรียบและค่อนข้างขริบ การใช้สีที่มีความกลมกลืน ต้องพิจารณาเรื่องสีร้อนและสีเย็นด้วย การใช้สีเดียวที่อยู่ใน shade เดียวกัน เช่นทางเงสีน้ำเงินเข้ม เสื้อควรเป็นสีฟ้าอ่อนหรือสีน้ำเงินอ่อน ซึ่งจะอยู่ใน Value และ Intensity เดียวกัน

5. การกลมกลืนด้วยพื้นผิว (Harmony of Texture) การใช้เนื้อผ้าควรให้เหมาะสมกับโอกาส และการใช้ด้วย

แฟชั่นบางยุคสมัยนิยมใช้พื้นผิวที่ตรงกันข้ามกัน เช่น ใช้ผ้า organdy แทน linin (ผ้าorgandy เป็นผ้าฝ้ายชนิดหนึ่งที่ทอแบบ plain weave ลักษณะของเส้นด้ายที่ทอจะหยิกงอ ฉะนั้นพื้นผิวผ้าจะหยาบเล็กน้อย ไม่เรียบทีเดียว) หรือใช้ velvet แทน satin (velvet มีลักษณะเหมือน satin หรือไหมโดยจะทอ plain weave หรือ twill weave ด้านหลัง ผ้าด้านหน้าจะเป็นขนๆบางครั้งจะใช้ด้ายผสมกันเช่น ด้านหน้าเป็นไหมและด้านหลังเป็น cotton หรือด้านหน้าเป็น rayon ด้านหลังเป็นไหมหรือไนลอน) หรือใช้ velveteen แทน cotton (velveteen เป็นผ้าฝ้ายชนิดหนึ่งที่มีผิวหน้าหยาบ และเป็นขนเล็กน้อย เหมาะสำหรับตัดสูท และชุดที่ตัดเป็นกางเกง ผ้าไม่แข็งมากนัก น้ำหนักปานกลาง)

นักออกแบบต้องทำความเข้าใจเรื่องความกลมกลืน ส่วนที่เกิดการตัดกันแล้วไม่ได้ทำให้หมดความสวยงามลงไปเช่น ผู้หญิงที่รูปหน้ายาวแหลมปากเล็กโหล่ลาดมาก การออกแบบคอเสื้อหากถือหลักของความกลมกลืนจะทำให้เห็นส่วนที่ไม่สวยงามให้เด่นชัดขึ้น ฉะนั้นการออกแบบต้องใช้ความตรงข้ามของเส้นมาใช้แต่เพียงเล็กน้อย อาจไม่ตัดกันหรือตรงข้ามกันอย่างรุนแรงเช่น ถ้าใช้คอเสื้อลักษณะสี่เหลี่ยมมาช่วย จะเป็นการใช้ในรูปแบบตรงกันข้ามมากเกินไปทำให้ไม่สวย แต่ใช้ลักษณะคอเสื้อที่เป็นรูปตัว U จะทำให้เกิดความกลมกลืนกับใบหน้า เป็นการใช้รูปแบบตรงกันข้ามมาใช้เพียงเล็กน้อย ทำให้เกิดความกลมกลืน (อัจฉรา สโรบล, ม.ป.ป., หน้า 2-26)

3. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแฟชั่น

3.1 ความหมายและความเข้าใจเกี่ยวกับแฟชั่น

Fashion หมายถึง สไตล์ที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มผู้บริโภคในระยะเวลาหนึ่ง ไม่เกี่ยวกับผู้บริโภคกลุ่มนั้นจะเป็นกลุ่มขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ สไตล์บางสไตล์เท่านั้นที่จะกลายเป็นแฟชั่นได้ ไม่ใช่ทุกสไตล์จะเป็นแฟชั่น เพราะแฟชั่นเป็นเรื่องของจิตวิทยาสังคม แต่สไตล์มาจากความ

คิดเห็น ของเหล่าศิลปินหรือนักออกแบบ แต่ละสไตล์มีทั้งเก่าและใหม่ สวยและไม่สวย ดีและไม่ดี ซึ่งสังคมจะเป็นผู้ตัดสิน ดังนั้นสไตล์ต่างๆที่จะกลายเป็นแฟชั่นได้จะต้องได้รับความนิยมชมชอบจากกลุ่มของผู้บริโภคที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน เช่นนักศึกษา คนหนุ่มสาววัยทำงาน ผู้อาวุโสวัยเกษียณ

แฟชั่นมีหลายระดับ คือแฟชั่นชั้นสูง แฟชั่นเชิงปริมาณ และแฟชั่นตลาดกลาง สิ่งที่เป็นตัวกำหนดระดับของแฟชั่น ได้แก่ คุณภาพของสินค้า และราคาของสินค้า แฟชั่นชั้นสูงมักผลิตในจำนวนไม่มากนักนั้นมีราคาแพง สไตล์ของแฟชั่นชั้นสูงอาจมีขีดจำกัด มักเป็นแบบที่ออกไปทางหรูหราไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในสถานที่สาธารณะทั่วไป เหมาะกับผู้บริโภคเพียงบางกลุ่มเท่านั้น อย่างไรก็ตามเมื่อสไตล์นั้นออกสู่สายตาประชาชนเมื่อไรแล้วการลอกเลียนแบบจะเกิดขึ้นทันทีอย่างรวดเร็วเพื่อนไปผลิตแบบเชิงปริมาณและนำออกขายในราคาที่ถูกลงและแล้วผู้บริโภคที่นิยมสินค้าแฟชั่นชั้นสูงก็จะเริ่มมองหาสิ่งแปลกใหม่ต่อไปอีก เมื่อสไตล์ดังกล่าวได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย แฟชั่นนั้นๆก็จะถูกผลิตออกมาขายในปริมาณที่มากมายในราคาที่ถูกลง คนใช้กันเกรอหาซื้อได้ตามตลาดระดับกลางทั่วไปเหมือนชาวราดแกงริมถนน (ธีรยุทธ์ มุลละออง, 2553, หน้า 30)

ผู้หญิงที่แต่งกายดี มิใช่ตัดสินกันด้วยราคา หรือเครื่องประดับที่ใส่ การแต่งกายที่ดีคือผู้ที่รู้จักเลือกเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับตนเอง เสริมสร้างให้รูปร่าง ให้สมดุลแสดงออกถึงบุคลิกภาพที่เป็นส่วนตัว เหมาะสมกับกาลเทศะ และดูทันสมัย มีแบบฉบับของตนเอง

DESIGNER ชื่อดิงโกโก ซาเนล กล่าวว่าแฟชั่นกับสไตล์ (STYLE) ไม่เหมือนกัน สไตล์คือเอกลักษณ์ของผู้หญิงแต่ละคน ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีล้าสมัย แต่แฟชั่น (FASHION) คือสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและล้าสมัยได้ง่าย

แฟชั่นไม่ได้หมายถึงแต่เสื้อผ้า แบบเสื้อผ้า แบบกระโปรง แบบกางเกง หรือแบบทรงผมเท่านั้น ยังรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องนับตั้งแต่เครื่องสำอาง เครื่องประดับ กระเป๋าถือ รองเท้า ตลอดจนบุคลิกท่าทางที่มีการดัดแปลงปรับปรุงให้เหมาะสมกับความงามของแต่ละบุคคล

การกระจายของแฟชั่นเข้าสู่สังคม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแฟชั่นมีดังนี้คือ

- 1) ดานเศรษฐกิจ : รายได้ อำนาจซื้อ เทคโนโลยี พื้นฐานการผลิตสาธารณูปโภค
- 2) ดานสังคม : คุณภาพชีวิต ฐานทางสังคม ระดับการศึกษา ฐานะการเงิน
- 3) ดานจิตวิทยา : ความต้องการ ทศนคติ ความอยากรมีส่วนร่วม ความมั่นใจ ความต้องการมีเพื่อน (ธีรยุทธ์ มุลละออง, 2553, หน้า 32)

3.2 รูปแบบของแฟชั่น

3.2.1 เสื้อชั้นนำ (HauteCouture) คือสไตล์เสื้อผ้าจะเป็นระดับแนวหน้า ล่าสุดจากปารีสหรือมิลาน เพื่อให้เข้ากับลูกค้าที่มีกระเป๋าหนัก และรักการแต่งตัวที่พิถีพิถัน ที่ต้องการเสริมบุคลิกภาพและสถานภาพทางสังคม

3.2.2 แฟชั่นที่เป็นรูปแบบ ผู้หญิงส่วนใหญ่นิยมกัน เพราะมีความเหมาะสมกับการสวมใส่ในวันทำงานและในชีวิตประจำวัน อาจดัดแปลงให้ดูคลาสสิกหรือนุ่มเอียงไปตามสไตล์ของแต่ละคน และเข้ายุคเข้าสมัยได้

นอกจากนี้ยังมีผู้หญิงอีกกลุ่มหนึ่งที่เรียกว่าเป็น “สาวล้ำยุค” ผู้หญิงพวกนี้มองแฟชั่นเป็นการได้ทดลองสิ่งใหม่ๆ การได้แหวกกฎเกณฑ์ การได้สร้างชีวิตชีวาให้กับโลกแฟชั่นให้เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าแบบนี้เรื่อยๆ (อัจฉรา สโรบล, ม.ป.ป., หน้า 1)

3.3 เจาะเทรนด์โลกปี 2017

ภาพที่ 9 แสดงตัวอย่างอธิบายเทรนด์โลก 2017

ที่มา : http://www.tcdc.or.th/upload/downloads/tcdc_trend2017_final_app.pdf

ถ้าหากจะพูดถึงอนาคต ตัวแทนที่จะบอกเล่าได้ดีที่สุดก็คือเด็กที่กำลังคลานเตาะแตะอยู่ในตอนนี้ เจนเนอเรชันอัลฟา (Alpha Generation) เจนแรกแห่งศตวรรษที่ 21 หรือประชากรที่เกิดระหว่างปี 2010-2024 ในปี 2025 โลกจะมีจำนวนประชากรของเจนนี้นี้มากถึง 2 พันล้านคน เด็กน้อยอายุยังไม่ถึง 10 ขวบที่กำลังกุมอำนาจการเปลี่ยนโลกในศตวรรษที่กำลังมาถึงเข้มทิศจะหมุนตามความต้องการของวัยกำลังคลานในวันนี้ที่จะเติบโตพร้อมด้วยกำลังซื้อในวันข้างหน้า

เจนอัลฟ่าคุ้นเคยกับเทคโนโลยีตั้งแต่พื้นบ้านมซีแรกยังไม่ขึ้นจำนวน 3 ใน 4 จะมีสมาร์ทโฟนเป็นของตัวเอง เมื่อเป็นวัยรุ่นพวกเขาจะสามารถเดินทางท่องเที่ยว ออกสำรวจเส้นทางผ่านตลกขบขันในอินเดีย ด้วย Virtual Reality (VR) ทั้งยังเข้าห้องเรียนในมหาวิทยาลัยชื่อดังระดับไฮสคูลด้วยเทคโนโลยี Augment Reality (AR) ปรึกษาปัญหาสุขภาพของพ่อแม่กับแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้วยการ Livestream อยู่ที่บ้านเจนเนอร์ที่สามารเป็นติไซเนอร์ได้ในวัยเพียง 4 ขวบ ที่แพชั่นวีครระดับโลกต้องจับจ้องที่นั่งแถวหน้าสุดไว้ให้ เพราะการมองเห็นของพวกเขาคือ มูลค่ามหาศาลของว่าที่ลูกค้าในอนาคต รวมถึงก้าวขึ้นเป็นเน็ตไอดอลในวัยกำลังเดินด้วยจำนวนผู้ติดตามในโซเชียลมีเดีย นับแสน

นี่คือเจนที่ได้รับคำนิยามว่า “The Next Next Generation” พวกเขาจะมีเชื้อชาติมากกว่าหนึ่งและอาจมีเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่มี 5 สัญชาติในคนเดียว วัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์จะเป็นเรื่องราวที่อยู่ในหนังสือ เป็นเรื่องเล่าขานที่ถูกหยิบจับมาสร้างสรรค์ผลงานไม่รู้จบคำนิยามที่เจนอัลฟ่าคุ้นเคยคือวัฒนธรรมย่อย (sub-culture) ที่เปลี่ยนแปลงได้ทุกเมื่อ มีนิทานก่อนนอนเป็นซินเดอเรลล่าที่นางเอกเป็นคนเม็กซิกันหรือราพันเซลที่สวมชุด紗ที่ส่งตรงจากอินเดีย เจนอัลฟ่าจะเห็นภาพประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาเต็มไปด้วยคนละติน คนผิวดำ และคนเอเชีย โดยคนผิวขาวเป็นเพียงคนกลุ่มน้อย ทั้งยังเติบโตมากับเพศที่เลื่อนไหลท่ามกลางสังคมที่เปิดกว้าง เพราะสินค้าแบรนด์ดังพร้อมใจกันนำสัญลักษณ์ที่ระบุถึงเด็กชาย-หญิงออกจากชั้นวาง เปลี่ยนมาจัดหมวดหมู่สินค้าด้วยความสนใจมากกว่าเรื่องเพศสนับสนุนแบรนด์แฟชั่นอย่างเวจัส (Vejas) เพราะนำเสนอประเด็นเรื่องเพศเลื่อนไหลด้วยการใช้นายแบบและนางแบบที่มีความหลากหลายทั้งเพศและเชื้อชาติ เจนอัลฟ่ายังสนใจการเปลี่ยนแปลงสังคมพอๆ กับเรื่องของตนเอง พวกเขาพลิกประวัติศาสตร์ด้วยแฮชแท็กหรือใช้ภาพไฮโลแกรมเพื่อสร้างความเคลื่อนไหวทางการเมืองได้ทุกที่ทุกเวลา

ในขณะที่ถูกเรียกว่า “Screenager” เพราะเติบโตมาอย่างเป็นส่วนหนึ่งเดียวกับเทคโนโลยี หากพวกเขาต้องการเข้าใกล้มากพอกับอยากออกห่างเพราะโยยหาความเป็นส่วนตัว ใช้ชีวิตในเมืองด้วยความรีบเร่งพร้อมกับหยุดพักเพื่อแบ่งเวลาไปทำ ดิจิทัลดีท็อกซ์ ตลอดจนการค้นหาจิตใจเบื้องลึกผ่านศิลปะ ดนตรี การเต้นรำ การพูดคุยเพื่อเชื่อมโยงระหว่างผู้คน ธรรมชาติไปจนถึงจิตวิญญาณที่สมดุลและยั่งยืนที่สุด เพราะเทรนด์คืออนาคตที่เป็นผลจากปัจจุบันตัวอย่างข้างต้นหาใช่การคาดการณ์เกินจริง แต่ล้วนเป็นปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นและก้าวขึ้นมาเป็นกระแสหลักของวันพรุ่งนี้ นี่คือนาคตที่มาพร้อมกับเรื่องราวของโอกาสทางธุรกิจ เพื่อให้ทุกคนได้เข้าใจ เตรียมตัวและนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม ทุกข่าวสาร ทุกเหตุการณ์ ทุกกรณีศึกษา เป็นเหมือนตัวบอกใบ้ที่กำลังเผยถึงโอกาสขยายความถึงภาพผู้คน สังคม เศรษฐกิจที่กำลังเปิดกว้าง

ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นพร้อมกับการฉายภาพเส้นแบ่งของประเทศ-เขตแดน มหานคร-ชนบท ความจริง-เสมือนจริง ตลอดจนเธอและเขาที่กำลังพร่าเลือนลง จนกลายเป็น ‘เรา’ มากขึ้นทุกขณะ

3.1.1 DEMOGRAPHIC BLUR กระแสโลกาภิวัตน์และโซเชียลมีเดียไม่เพียงทำให้ผู้คนสามารถเชื่อมโยงและส่งต่อข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็วเท่านั้น แต่ความเป็นไปที่เปิดกว้างนี้ ยังช่วยให้ผู้คนกล้าเปิดเผยตัวตน และคลี่คลายเงื่อนไขปมที่สังคมเคียดตรงไว้บางครอบครัว พ่ออยู่กับบ้าน ดูแลลูก ส่วนแม่ทำงานนอกบ้านบางครอบครัวมีพ่อและแม่เป็นกลุ่มคนข้ามเพศ เด็กผู้ชายสวมใส่เสื้อยืดคล้ายเดรสพร้อมแต่งหน้าสวยงาม

ภาพที่ 10 แสดงตัวอย่างอธิบาย DEMOGRAPHIC BLUR

ที่มา : http://www.tcdc.or.th/upload/downloads/tcdc_trend2017_final_app.pdf

1) GENDER FLUID ความเลื่อนไหลทางเพศ

การระบุคำเรียกสถานะทางเพศของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยในยุคของคนเจนซีเพศสภาพจะมีความหลากหลายและเป็นกลางมากขึ้น

- + Zero Gender : เพศเท่ากับศูนย์
- + Neutral Aesthetics : สุนทรียะที่เป็นกลาง
- + Fourth-Wave Feminism : คลื่นลูกที่สี่แห่งเฟมินิสต์
- + Open Gender Living : การเป็นอยู่ที่เปิดกว้าง

2) MULTI GENERATION ความหลากหลายของเจเนอเรชั่น

เมืองขนาดใหญ่มีสัดส่วนของครอบครัวแบบหลายเจเนอเรชั่นมากกว่า โดยเฉพาะครัวเรือนที่อยู่ในระดับรายได้น้อย หรือมีเด็กอาศัยร่วมกับผู้สูงวัยแบบ 3 เจเนอเรชั่น ภายในบ้านเดียวกัน ซึ่งมีบางครอบครัวที่ผู้สูงวัยรับหน้าที่ดูแลบุตรหลาน หรือเป็นผู้นำหลักของครอบครัว

- + Across Multiple Generation : อยู่ร่วมอย่างลงตัว
- + Multigen Travel : ไปด้วยกัน
- + Alpha Generation : เจเนอเรชั่นอัลฟา

3) SPIRITUAL ISLAND เกาะแห่งจิตวิญญาณ

เราทุกคนต่างใคร่ครวญถึงความหมายของทุกสิ่ง ตั้งแต่การรับมือกับเพื่อนร่วมงานไปจนถึงความเชื่อเกี่ยวกับจุดประสงค์ของการมีชีวิตอยู่ การแก้ปัญหา ความรู้สึกพึงพอใจ ความสุขกับประสบการณ์ทุกเรื่องราวในชีวิตประจำวันและเรื่องของจิตวิญญาณก็มีรูปแบบของกระบวนการคิดไม่ต่างกัน

- + SpaStrology : สปา-โหราศาสตร์
- + Live in Moment : อยู่กับปัจจุบัน
- + Restival is the Great Escape : เมื่อเทศกาลกลายเป็นการพักผ่อน

COLOR THEME

แนวความคิดด้านสี

WILD BLUE

Position 12 123 174

Cover 8 14 18 9

WATER CYAN

Position 11 123 174

Cover 8 14 18 9

FRUIT PINK

Position 12 23 174

Cover 8 14 18 9

AMERICAN BEANY

Position 14 178 174

Cover 8 14 18 9

LAVENDER

Position 12 24 174

Cover 8 14 18 9

JEWEL GREEN

Position 12 123 174

Cover 8 14 18 9

PRINCESS YELLOW

Position 12 178 174

Cover 8 14 18 9

ROSE GOLD

Position 12 144 174

Cover 8 14 18 9

GENEVA BLUE

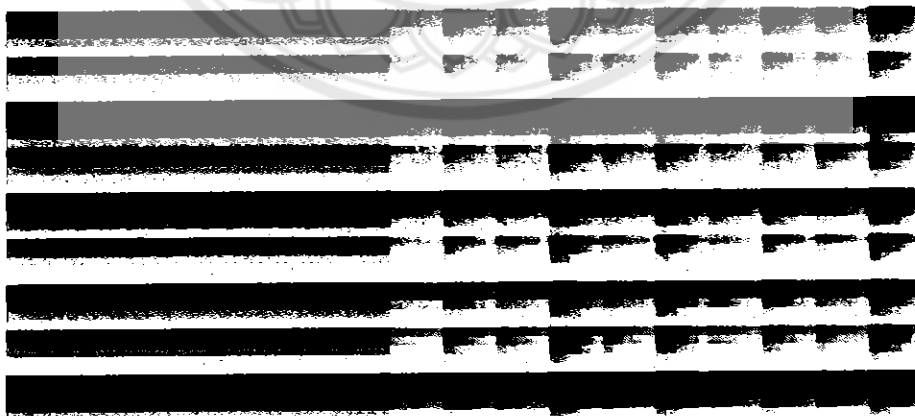
Position 12 123 174

Cover 8 14 18 9

BLACK BLUE

Position 12 123 174

Cover 8 14 18 9

ภาพที่ 11 แสดงแนวความคิดด้านสี DEMOGRAPHIC BLUR

ที่มา : http://www.tcdc.or.th/upload/downloads/tcdc_trend2017_final_app.pdf

3.1.2 BOUNDARY BLUR เมื่อเส้นแบ่งของเขตแดนในแผนที่เริ่มพร่าเลือน เหล่าพลเมืองเริ่มมีความซับซ้อนทางอัตลักษณ์มากกว่าหนึ่งหรือสองเกิดเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนการรับรู้ไปอย่างสิ้นเชิง เมื่อเมืองใหญ่ขยับตัวและเมืองเล็กเติบโตแบบก้าวกระโดด การหลอมรวมทั้งในเชิงกายภาพและชีวภาพจะทำให้โลกหมุนไปในทิศทางไหน เกิดโอกาสหรือความท้าทายใหม่ อะไรบ้างที่จะเป็นอนาคตของโลกในวันข้างหน้า

ภาพที่ 12 แสดงตัวอย่างอธิบาย BOUNDARY BLUR

ที่มา : http://www.tcdc.or.th/upload/downloads/tcdc_trend2017_final_app.pdf

1) ERA OF MEGACITIES ยุคแห่งมหานคร

เมืองสำคัญต่างๆทั่วโลกกำลังก้าวเข้าสู่การเป็น “มหานคร (Megacity)” เพิ่มขึ้นตามสัดส่วนจำนวนประชากรในปี 2017 จะมีมหานครจำนวน 32 เมืองทั่วโลก

- + India-A Land of Infinite Variety : อินเดีย ดินแดนแห่งความหลากหลายไม่สิ้นสุด
- + Brazil-Different and Proud of It : บราซิล แตกต่าง และจงภาคภูมิใจ

- + China The Big Shift : เมื่อแดนมังกรขยับตัว
- 2) PLANET OF SUBURBS จักรवालชนเมือง
ความเป็นเมืองหลวงนั้นเริ่มพร่าเลือนมากขึ้น และชนเมืองกำลังมีโครงสร้าง
เปลี่ยนไปตามสภาพเศรษฐกิจ ส่งผลต่อสังคมและการบริโภคของผู้คนวิถีความเป็นอยู่และการทำงาน
 - + Nomadic Innocence : ออกเดินทางด้วยสายตาไร้เดียงสา
 - + Creative Archives : บันทึกไว้ให้อนาคต
 - + Real Realism Aesthetic : สุนทรียะแห่งความจริงแท้
- 3) CULTURAL MULTIPLICITY ความหลากหลายทางวัฒนธรรม
บารัค โอบามา เป็นประธานาธิบดีเชื้อชาติแอฟริกัน-อเมริกัน คนแรกใน
ประวัติศาสตร์ของสหรัฐฯ เขาจึงมีบทบาทในฐานะตัวแทนสองด้านระหว่างความเจ็บปวด และความ
งดงาม สะท้อนความเป็นหนึ่งเดียวกันของความกลัวและความหวัง จากเชื้อชาติที่ถูกจัดให้เป็นทาสสู่
การได้เป็นเสรีชน และจากเสรีชนสู่ผู้นำ
 - + Cultural Rethink : ทบทวนวัฒนธรรมด้วยสายตาใหม่
 - + Mixed Identity : เชื้อชาติที่มากกว่าหนึ่ง

COLOR THEME

แนวความคิดด้านสี

INDIAN
Pantone 18 386 774
CMYK 0, 86, 10, 20

PEARL
Pantone 11 126 774
CMYK 0, 91, 87, 10

SPRINGBROOK
Pantone 19 341 774
CMYK 0, 82, 20, 17

ROYAL BLUE
Pantone 28 201 774
CMYK 11, 47, 0, 14

WALLING BLUE
Pantone 19 384 774
CMYK 0, 88, 0, 12

SAMARITAN BLUE
Pantone 18 223 774
CMYK 0, 64, 16, 12

ROYAL PLUM
Pantone 19 134 774
CMYK 0, 84, 10

CHERRY BLOSSOM
Pantone 19 342 774
CMYK 11, 0, 20, 10

SALVADOR BLUE
Pantone 18 025 774
CMYK 0, 8, 13, 14

INDIAN
Pantone 18 143 774
CMYK 0, 82, 12, 18

ภาพที่ 13 แสดงแนวความคิดด้านสี BOUNDARY BLUR

ที่มา : http://www.tcdc.or.th/upload/downloads/tcdc_trend2017_final_app.pdf

3.1.3 REALITY BLUR ยุคที่ชีวิตจริงของมนุษย์กลมกลืนกับโลกเสมือนอย่างมองหาเส้นแบ่งได้ไม่ชัดเจนความเสมือนจริงที่หมุนเวียนอยู่ภายในเครือข่ายออนไลน์คือความเย้ายวนใจที่ทำให้เราผลจากความจริงตรงหน้า พร้อมเต็มใจเดินเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งจินตนาการ บนพื้นฐานของสายสัมพันธ์ที่เป็นสิ่งสมมติอัตลักษณ์ และความเป็นตัวตนถูกกำหนดได้ตามนึกคิดและเปลี่ยนแปลงได้ตามใจชอบในวันนี้ที่โลกเสมือนกำลังขยายตัวกว้างขึ้นสิ่งสำคัญจึงอยู่ที่ว่ามนุษย์จะสามารถมองเห็นเส้นแบ่งของระยะ และใช้เทคโนโลยีเหล่านี้มาเพิ่มศักยภาพการใช้ชีวิต และตอบโจทย์เรื่องความสุขในโลกทั้ง 2 โลกนี้ได้อย่างไร

ภาพที่ 14 แสดงตัวอย่างอธิบาย REALITY BLUR

ที่มา : http://www.tcdc.or.th/upload/downloads/tcdc_trend2017_final_app.pdf

1) TECH MIND BODY เทคโนโลยี/จิตใจ/ร่างกาย

นวัตกรรมทันสมัยอาจกลายเป็นสิ่งธรรมดาสำหรับคนยุคนี้เพราะความใหม่อาจหมายถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มจากต้นทุนแบบแอมะลือก

+ Unplugged From Modern Technology : เว้นระยะห่างระหว่างเทคโนโลยี

- + Nostalgia to Analogue : โหยหาแอนะล็อก
- + Emotion Euphoria : เต็มเต็มอารมณ์
- + Wearable : อุปกรณ์สวมใส่
- + Brain to Brain : จากสมองถึงสมอง

2) PRIVACY/PUBLIC ส่วนตัว/สาธารณะ

เพราะเครือข่ายออนไลน์ในโลกเสมือน นี้มีขอบเขตที่กว้างขวางสามารถแพร่หลาย และรวดเร็วกว่าโลกแห่งความจริงความรวดเร็ว และไม่รัดกุมเหล่านี้ ยิ่งส่งผลให้เด็กยุคเจนซี (Gen Z) หรือที่เราเรียกว่าไอเจน (i Gen) หวังหาความเป็นส่วนตัวของข้อมูลมากกว่าเจนเอเรชั่น อื่นๆ

- + Personal Narrative real time : เล่าเรื่องตัวเองแบบเรียลไทม์
- + Data Creative Now : เล่นแร่แปรข้อมูล
- + People Inc. : บริษัทส่วนบุคคล จำกัด

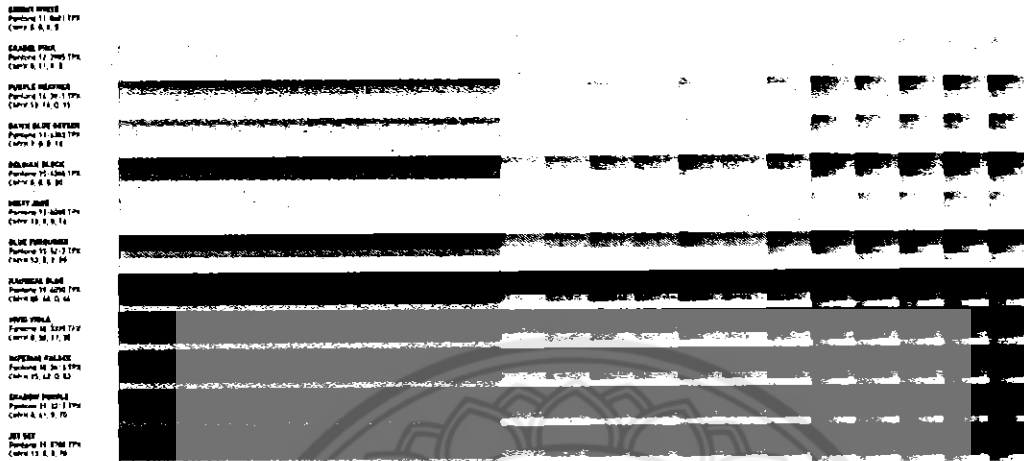
3) PHYGITAL เสมือน/จริง

เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นหนึ่งในทางเข้าถึงโลกเสมือนที่ผู้ใช้สามารถกำหนดอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนซึ่งอาจจะสะท้อนลักษณะที่แท้จริงของผู้ใช้ในโลกรจริงหรือไม่ก็ได้

- + Optical Illusion : ลวงตา
- + Digital to Art : ดิจิทัลสู่ศิลปะ
- + Virtual Reality : ภาพเสมือนจริง
- + AI/Bot/Cyborg Subculture : การมาถึงของวัฒนธรรมหุ่นยนต์

COLOR THEME

แนวทาบความคิดด้านสี

ภาพที่ 15 แสดงแนวความคิดด้านสี REALITY BLUR

ที่มา : http://www.tcdc.or.th/upload/downloads/tcdc_trend2017_final_app.pdf

3.1.4 NATURE BLUR ไม่ว่าจะนวัตกรรมล้ำสมัยจะพาเราไปได้ไกลแค่ไหนธรรมชาติก็ยังเป็นความจริงแท้ที่ผู้คนโหยหาอยู่เสมอ ในขณะที่เราเดินทางหาความสะดวกสบาย แต่เราก็อยากได้อาหารและผลิตภัณฑ์ที่ปราศจากสิ่งสังเคราะห์ผสมกับความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณแม้เป็นต้นไม้ในกระถางเล็กๆ และถ้าหากพอมีเวลา เราก็จะไม่อึดอัดที่จะออกค้นหาสถานที่ใหม่ๆ ผจญภัยท่ามกลางธรรมชาติเพื่อใช้ชีวิตตามวิถีดั้งเดิม สร้างพื้นที่สีเขียวด้วยฟาร์มหลังบ้าน และขยายไปถึงสวนขนาดใหญ่ด้วยพื้นที่บนดาดฟ้าที่กลายเป็นอาหารและปอดสำหรับคนเมือง โดยนำเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพมาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ตั้งแต่จัดสรรระบบเรื่องตนเองในที่อยู่อาศัย ไปจนถึงระบบการผลิตที่ส่งเสริมจริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 16 แสดงตัวอย่างอธิบาย NATURE BLUR

ที่มา : http://www.tcdc.or.th/upload/downloads/tcdc_trend2017_final_app.pdf

1) IMMERSE OURSELF IN NATURE ทิ้งตัวในธรรมชาติ

ทุกวันนี้ ผู้คนใช้เวลาว่างอย่างเป็นอิสระมากขึ้น ทุกคนสามารถใช้เวลาว่างไปกับกิจกรรมอะไรก็ได้ที่สนใจ ตั้งแต่อ่านหนังสือฟังเพลง ทำอาหาร ประดิษฐ์สิ่งของ DIY หรือแม้แต่เดินเที่ยวชมงานศิลปะ การทำยามว่างให้กลายเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดของคนยุคนี้ยังเป็นการมองหาสิ่งใหม่ที่ไม่เหมือนใคร

- + Native Traveller : เดินทางฉบับพื้นเมือง
- + Raw Food : สด ดิบ ดี
- + Farm to Face : ส่งตรงถึงหน้า

2) RECONNECT WITH NATURE เชื่อมโยงกับธรรมชาติ

สวนหลังบ้านนั้นจะมีความหลากหลายมากขึ้น เพราะไม่ใช่แค่เพียงพืชผักสวนครัวอีกต่อไป แต่จะมีการทำปุ๋ยสัตว์เช่น การเลี้ยงไก่หรือผึ้งมากขึ้นรวมถึงความนิยมในแปลงปลูกผักก็ยิ่งเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว การทำสวนหรือฟาร์มจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการตลาดต่อไปในอนาคต

- + Starting with Yourself : เริ่มต้นจากตัวเรา

+ Expand to Community : ขยายสู่ชุมชน

+ Shape the Nation : สร้างชาติด้วยธรรมชาติ

3) SOCIAL INCLUSION AND SUSTAINABILITY สังคมแห่งความยั่งยืน

ถึงแม้ว่ากลุ่มมิลเลนเนียลจะต้องเผชิญภาวะเศรษฐกิจที่บีบคั้น แต่พวกเขายังคงยินดีที่จะใช้จ่ายเพิ่มเติมสำหรับการสร้างความยั่งยืน

+ Marie Kondo : ปรากฏการณ์คอนมาริ (Konmari)

+ Biological Fashion : ไบโอบี แฟชั่น

+ Circular Economy : เศรษฐกิจแบบวงรอบ (TCDC, 2560)

COLOR THEME

แนวความคิดด้านสี

ภาพที่ 17 แสดงแนวความคิดด้านสี NATURE BLUR

ที่มา : http://www.tcdc.or.th/upload/downloads/tcdc_trend2017_final_app.pdf

3.4 แนวโน้มแฟชั่นในอนาคต

ในการวิเคราะห์แนวโน้มการแต่งกาย ในอนาคตคาดว่าจะมีลักษณะ ดังนี้

3.4.1 รูปแบบของเสื้อผ้ามีความเหมาะสมกับรูปร่างและบุคลิกของผู้สวมใส่เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้สวมใส่แสดงถึงความมีรสนิยมที่ดีในการแต่งกาย

3.4.2 เสื้อผ้าควรมีสัดส่วน (Proportion) ที่เหมาะสมกับรูปร่างของผู้สวมใส่ซึ่งจะช่วยเสริมในส่วนที่เป็นข้อบกพร่องของรูปร่างผู้สวมใส่ได้

3.4.3 ลักษณะของรูปแบบเสื้อผ้าควรเรียบง่ายโดยเน้นที่เนื้อผ้า สี ดูแลกร่างกาย และสวมใส่สบาย ไม่ควรตกแต่งมากไม่ล้ำสมัยง่าย

3.4.4 ราคาไม่สูงมาก ถ้าราคาสูงควรเน้นที่คุณภาพของผ้า และรูปแบบมากกว่า การใช้วัสดุตกแต่งที่ฟุ่มเฟือย

3.4.5 รูปแบบของเสื้อผ้าไม่ควรเป็นแบบที่ใช้ผ้าสิ้น เปลืองมาก

3.4.6 สามารถสวมใส่สลับเปลี่ยนกันได้หลายโอกาสเช่น เลือกใส่กับเสื้อกระโปรง หรือกางเกงได้หลายตัว โดยให้ความเหมาะสมกับโอกาสและสถานที่

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเห็นว่าเอื้ออำนวยให้ประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าดังนี้

ณัฐดี พัฒน์โพธิ์ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีจากธรรมชาติ พบว่าปัญหาของชุมชน คือ ผลิตภัณฑ์สีไม่ดึงดูดใจลูกค้า เนื่องจากสีที่ได้จากการทดลองไม่สวยงามโดดเด่น แต่ชุมชนและผู้วิจัยต้องการที่จะอนุรักษ์สีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนผู้ไทยและจะทำการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงการทอผ้าของชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ

บัวรัตน์ และคณะ (2542) ได้พบว่าหลักฐานการใช้ผ้าในประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ผ้าที่ใช้ในแต่ละยุคสมัยในแต่ละท้องถิ่นก็จะมี ความแตกต่างกันอยู่บ้างทางด้านรูปแบบ และลวดลาย โดยเฉพาะในส่วนของผ้าพื้นเมืองนั้นพบว่า ผ้าทอพื้นบ้าน พื้นเมืองที่เป็นแบบดั้งเดิม ในแต่ละท้องถิ่น มีวิธีการทอแบบต่างกัน ส่วนใหญ่นิยมใช้สีจากธรรมชาติมาย้อมเส้นฝ้ายและเส้นไหม อีกทั้งยังได้จัดกลุ่มผ้าโดยพิจารณาจากกรรมวิธีการทอซึ่งได้จัดแบ่งผ้าทอในประเทศไทยออกเป็นห้ากลุ่ม คือ ผ้าทอ ผ้ายก ผ้าจก ผ้าขิด และผ้ามัดหมี่

อ้อยทิพย์ ผู้พัฒน์ (2552) ได้ทำวิจัยเรื่อง “สิ่งทอกับการป้องกันรังสียูวี : กรณีศึกษาในผ้าฝ้ายย้อมคราม” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเรื่องคุณสมบัติทางกายภาพของสิ่งทอประเภทผ้าฝ้าย 100% ย้อมด้วยสีจากต้นครามธรรมชาติ เพื่อวิเคราะห์ผลของประสิทธิภาพในการป้องกันรังสียูวี โดยนำผ้าทอจากเส้นใยฝ้ายทั้งก่อนการย้อม สีขาวและหลังจากที่ย้อมสีจากครามธรรมชาติจำนวน 4 แหล่งมาศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คุณสมบัติทางกายภาพได้ทำการศึกษาในเรื่อง ขนาดเส้นด้ายจำนวนใน 1 ตารางนิ้ว และความหนาของผืนผ้าทั้งก่อนย้อมและหลังการย้อมสี โดยทำการทดสอบทั้งก่อนซัก และภายหลังการซัก ผลการศึกษาพบว่าผ้าฝ้ายแต่ละแหล่งย้อมครามธรรมชาติที่นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีความแตกต่างในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติทางกายภาพที่ทำการศึกษา ผืนผ้าที่นำมาทดสอบมีโครงสร้างในการทอเป็นผืนผ้า โดยใช้การทอแบบลายขัดธรรมดา แหล่งย้อมผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการป้องกันรังสียูวีในผ้าฝ้ายย้อมครามธรรมชาติ พบว่าผ้าทอจากเส้น

ใยฝ้ายก่อนการย้อม ทั้งก่อนการซัก และภายหลัง การซัก จากทุกแหล่งที่ทำการศึกษาไม่สามารถ ป้องกันรังสียูวีได้ และเมื่อนำผ้าฝ้ายที่ย้อมครามธรรมชาติ ไปทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการ ป้องกันรังสียูวี ทั้งก่อนการซักและภายหลังการซัก ในแนวทางเดียวกันกับการทดสอบผ้าฝ้ายก่อนการ ย้อม ผลการทดสอบพบว่าผ้าฝ้ายที่ย้อมครามธรรมชาติจากทุกแหล่งย้อม สามารถป้องกันรังสียูวีได้ ซึ่งแปลผลได้ในทุกระดับของการป้องกันรังสียูวี คือป้องกันได้ดี ดีมาก และดีเยี่ยม โดยผลการวิจัย ยังพบอีกว่าประสิทธิภาพการป้องกันรังสียูวีของผ้าฝ้ายย้อมครามธรรมชาติเพิ่มขึ้น ในสภาวะขึ้น

ทองสุข วันแสน (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่องการทอผ้าไหมมัดหมี่ สรุปได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ทักษะ และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ เนื่องจากการทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษและอยู่ใน วงจำกัดเฉพาะบุตรหลาน หรือผู้ที่สนใจจริงๆเท่านั้น การทอผ้าเป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อน ต้องอาศัย ความประณีต บรรจงและใช้เวลามาก ก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายและไม่เป็นที่สนใจประชาชนจึงหันไป ประกอบอาชีพอื่นมากกว่า นอกจากนี้ยังมีปัญหาความยากจนไม่มีเงินทุนในการผลิตหรือการทอผ้า ประกอบกับราคาเส้นไหมแพง และนอกจากนี้ปัญหาอุปสรรคด้านทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการ ทอผ้า นั้น ผู้ทอส่วนใหญ่ยังมีความรู้สึกว่าการทอผ้าเป็นอาชีพหรืองานที่น่าเบื่อ ทำยาก ไม่คุ้มค่าและไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรทำให้ผู้ทอผ้าในวันจะน้อยลง ไปเลือกอาชีพใหม่ ซึ่งในการตัดสินใจเปลี่ยนอาชีพ ของคนเรานั้นรอบคร้วมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการตัดถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบท ซึ่งเป็นชุมชนเกษตรกรรมครอบครัวจะมีบทบาทในการถ่ายทอดการประกอบอาชีพ ให้แก่สมาชิกในครอบครัวไปพร้อมๆ กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ตลอดจนการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ระบบการเรียนรู้และการอบรมจากภายนอกชุมชน

จากข้อมูลข้างต้นสรุปให้เห็นว่าการทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค ซึ่งมีระบบคิดที่แตกต่างไปจากเดิมอันเป็นการมุ่งสู่การผลิตเพื่อการค้าควบคู่ไปกับการดำรงซึ่งอัตลักษณ์ที่แสดงถึงวิถีชีวิตของชาวไทยแบบดั้งเดิม สิ่งเหล่านี้ อาจเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงระบบทุนนิยมที่เข้ามาแทรกกับชุมชน ซึ่งย่อมเป็นไปตามวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง ไปตามบริบทแวดล้อม แต่ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง คือ ลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ตามไม่ทันความต้องการของผู้บริโภค จึงทำให้ต้องมีการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีพัฒนาศักยภาพในการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่ยั่งยืนเพื่อการสร้างอาชีพควบคู่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลแนวคิดและออกแบบเครื่องกายสตรียทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร โดยมุ่งเน้นด้านออกแบบเพื่อให้เกิดโครงสร้างของเครื่องแต่งกายสตรียให้มีแปลกใหม่ทันสมัยและตรงกับแรงบันดาลใจ จึงเกิดมาเป็นโครงการวิจัยการออกแบบเครื่องกายสตรียทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร ตอบสนองการใช้ชีวิตที่เร่ร่อนของสังคมเมืองในยุคปัจจุบัน โดยออกแบบให้เครื่องแต่งกายสามารถสวมใส่เป็นได้ทั้งชุดทำงานในช่วงกลางวันจนกระทั่งเป็นชุดงานปาร์ตี้สังสรรค์ยามค่ำคืน และกิจกรรมอื่นๆในสังคมเมืองได้เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการถักทอผ้าไทยส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่หันมาสวมใส่เครื่องแต่งกายผ้าทอไทยมากขึ้น

ผลงานการวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมแนวคิดที่ผู้วิจัยสนใจและทำการรวบรวมข้อมูลต่างๆ และวิเคราะห์แนวคิดข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งกระบวนการออกแบบผลงาน โดยผลงานที่ออกแบบมานั้นจะต้องมีความทันสมัยสามารถสวมใส่ได้จริงในชีวิตประจำวัน ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยมีดังนี้

- ตอนที่ 1 การกำหนดกลุ่มเป้าหมายสำหรับการออกแบบ
- ตอนที่ 2 ศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูล
- ตอนที่ 3 การออกแบบและสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายสตรียทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร
- ตอนที่ 4 สรุปผลการศึกษาและวิเคราะห์การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรียทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 1 การกำหนดกลุ่มเป้าหมายสำหรับการออกแบบ

1. กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรียทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนครเป็นการเลือกแบบกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง ซึ่งมีประชากรที่ใช้วิจัย คือกลุ่มผู้บริโภคที่มีความสนใจผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร เป็นผู้หญิงวัยทำงานอายุตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไปจำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

โดยสำรวจด้วยเครื่องมือแบบสอบถามบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ระยะเวลาแบบสอบถามช่วง เดือนกันยายน 2560 แบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกซื้อเครื่องแต่งกายของสตรีวัยทำงาน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามให้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและ ข้อเสนอแนะต่างๆ

ตอนที่ 2 ศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูล

จากการที่ได้ศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูล ใช้ระเบียบวิจัยดังนี้

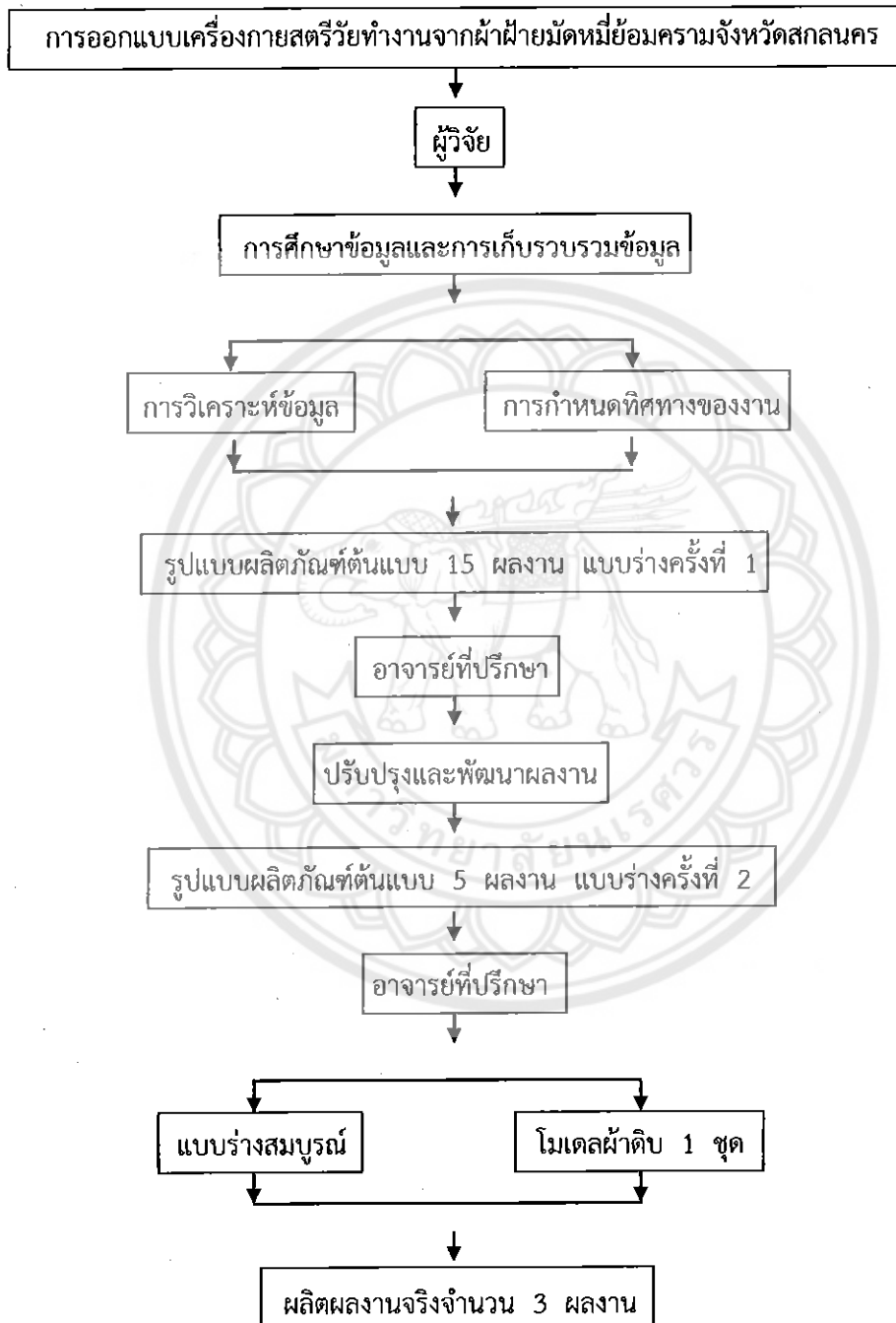
1. ศึกษาแนวคิดและรูปแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานในยุคปัจจุบัน

2. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่นำมาใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย เช่น ศึกษาความเป็นมาของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร แนวคิดแรงบันดาลใจที่นำอัตลักษณ์จังหวัดสกลนครมาผสมผสานในการออกแบบ องค์ประกอบศิลป์ วัสดุที่เหมาะสมในการออกแบบชิ้นงาน หลักการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรี เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานให้มีความเหมาะสมและลงตัวมากที่สุดในการออกแบบ

ตอนที่ 3 การออกแบบและสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร

การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร เป็นการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีที่มุ่งเน้นเพื่อให้เกิดโครงสร้างที่แปลกใหม่ทันสมัย เป็นการเพิ่มมูลค่าของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจากของเดิมที่มีอยู่ในท้องตลาด และอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการถักทอผ้าไทย จึงได้ศึกษาข้อมูลโดยสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านแนวความคิดเพื่อเป็นข้อมูลโดยสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านแนวความคิดเพื่อเป็นข้อมูลและวางแผนในการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานต่อไป

แผนผังแสดงขั้นตอนการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม
จังหวัดสกลนคร

ภาพที่ 18 แผนผังแสดงขั้นตอนการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงาน

ตอนที่ 4 สรุปผลการศึกษาและวิเคราะห์การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร

เครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร เป็นการออกแบบเพื่อตอบสนองการใช้ชีวิตที่เร่งรีบของสังคมเมืองในยุคปัจจุบัน โดยออกแบบให้เครื่องแต่งกายสามารถสวมใส่เป็นได้ทั้งชุดทำงานในช่วงกลางวันจนกระทั่งเป็นชุดงานปาร์ตี้สังสรรค์ยามค่ำคืน และกิจกรรมอื่นๆในสังคมเมืองได้ เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาอุตสาหกรรมด้านการถักทอผ้าไทย ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่หันมาสวมใส่เครื่องแต่งกายผ้าทอไทยไปในตัวอีกด้วย เนื่องจากปัจจุบันสังคมมีความเจริญก้าวหน้าในทุกๆด้าน และมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว รวมไปถึงการพัฒนาทางด้านแฟชั่นที่ผู้คนเริ่มสนใจภาพลักษณ์ บุคลิกภาพการแต่งตัวของตนเองมากขึ้นในยุคสังคมเมืองปัจจุบัน จากการศึกษารวบรวมข้อมูลแนวคิดที่สนใจและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งกระบวนการออกแบบผลงาน ในผลงานนั้นได้นำผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนครที่มีลายดั้งเดิมของชาวภูไทมาผสมผสานการนำลักษณะของชุดชาวภูไทในจังหวัดสกลนครบางส่วนมาออกแบบ เช่น ลักษณะชุดที่มีริมขอบผ้า และการมัดผ้าสไบหรือผ้าผูกเอว ร่วมกับตัดเย็บเพื่อสร้างรายละเอียดให้รูปแบบโครงสร้างของเครื่องแต่งกายสตรีให้มีความโดดเด่นหลากหลายและทันสมัยน่าสวมใสมากขึ้น

ศิลปินพณฑบับนี้ได้นำข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงาน รวมถึงขั้นตอนการวิจัยที่ครบถ้วนโดยละเอียดมาเรียบเรียงเพื่อให้ผู้ที่สนใจได้ศึกษาค้นคว้าต่อยอดความคิดและพัฒนาต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร โดยการจัดทำแบบสอบถามเพื่อการศึกษาเก็บข้อมูลและสำรวจความต้องการของผู้บริโภคจากกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงาน รวมถึงแนวคิดแรงบันดาลใจในการออกแบบแฟชั่น เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบผลงานวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทำแบบสอบถาม

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกซื้อเครื่องแต่งกายของสตรีวัยทำงาน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร

1. วิเคราะห์แนวคิดของแรงบันดาลใจที่นำมาออกแบบผสมผสานกับผ้า
2. กำหนดการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรี

ตอนที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร

1. ขั้นตอนการทำแบบร่าง (Sketch)
2. ขั้นตอนการพัฒนาและสร้างสรรค์ (Development and design)
3. จำลองหุ่นโมเดล (Model)

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทำแบบสอบถาม

จากการสำรวจกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นผู้หญิงก่อนนำมาเป็นข้อมูลในการออกแบบ โดยสำรวจด้วยเครื่องมือแบบสอบถามบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ระยะเวลาทำแบบสอบถามช่วง เดือนกันยายน 2560 ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 30 คน

ลำดับที่	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	อายุ		
	21 - 24 ปี	2	6.66
	25 - 29 ปี	14	46.66
	30 - 34 ปี	11	36.66
	35 ปีขึ้นไป	3	10
2	อาชีพ		
	พนักงานบริษัทเอกชน	11	36.66
	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	10	33.33
	ธุรกิจส่วนตัว/รับจ้างอิสระ	8	26.66
	อื่นๆ	1	3.33
3	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
	น้อยกว่า 30,000 บาท	9	30
	30,001 - 40,000 บาท	15	50
	40,001 - 50,000 บาท	5	16.66
	มากกว่า 50,001 บาทขึ้นไป	1	3.33

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

อายุ พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 30 คน แบ่งเป็นผู้ที่มีอายุ 25 - 29 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.66 รองลงมาผู้ที่มีอายุ 30 - 34 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.6 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ากลุ่มผู้บริโภครายใหญ่เป็นสตรีวัยทำงาน

อาชีพ พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 30 คน แบ่งเป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.6 รองลงมาคือข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และน้อยที่สุด อื่นๆจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 30 คน แบ่งเป็นรายได้ 30,001 - 40,000 บาท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา รายได้น้อยกว่า 30,000

บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และน้อยที่สุด รายได้มากกว่า 50,001 บาทขึ้นไปจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกซื้อเครื่องแต่งกายของสตรีวัยทำงาน

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการเลือกซื้อเครื่องแต่งกายของสตรีวัยทำงาน

ตารางที่ 2 แสดงค่าความถี่ ร้อยละ และความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 30 คน

ลำดับที่	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ท่านคิดว่าการพัฒนาเครื่องแต่งกายจากผ้าฝ้ายมัดหมี่		
	ยอมรับว่าจังหวัดสกลนครมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด		
	จำเป็น	25	83.33
	ไม่จำเป็น	5	16.66
2	สาเหตุที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า		
	เสื้อผ้าแฟชั่นสตรีในแต่ละครั้ง		
	ราคาสมเหตุสมผล	1	3.33
	การดีไซน์ที่มีความแปลกใหม่	11	36.66
	มีเอกลักษณ์ส่งเสริมบุคลิกผู้สวมใส่	7	23.33
	ตามเทรนด์แฟชั่นกระแสนิยม	8	26.66
	คุณภาพ/ความพึงพอใจในการผลิต	3	10
3	สินค้าประเภทอะไรที่ท่านซื้อบ่อยที่สุด		
	ชุดกระโปรง/กางเกง (แบบชิ้นเดียว)	1	3.33
	ชุดเข้าเซต (แบบสองชิ้นแยกส่วนได้)	15	50
	เสื้อเชิ้ต, เสื้อสูท	6	20
	กระโปรงสั้น/ยาว	4	13.33
	กางเกงสั้น/ยาว	4	13.33

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการเลือกซื้อเครื่องแต่งกายของสตรีวัยทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม นั้นสรุปได้ดังต่อไปนี้

จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 30 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการเห็นด้วยว่าจำเป็นอย่างมากในการพัฒนาเครื่องแต่งกายจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนครจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 มากกว่าไม่จำเป็น

สาเหตุที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าเสื้อผ้าแฟชั่นสตรีในแต่ละครั้งของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 30 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการดีไซน์ที่มีความแปลกใหม่มากที่สุดจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.66 รองลงมาตามเทรนด์แฟชั่นกระแสนิยมจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และน้อยที่สุด ราคาสมเหตุสมผลจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

สินค้าประเภทอะไรที่ซื้อบ่อยที่สุดของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 30 คน พบว่า เป็นชุดเข้าเซต (แบบสองชิ้น) จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา เสื้อเชิ้ต, เสื้อสูท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และน้อยที่สุด ชุดกระโปรง/กางเกง (แบบชิ้นเดียว) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

ผู้วิจัยจึงคิดออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามที่สามารถสวมใส่ได้เข้าเซตแบบสองชิ้นหรือแยกชิ้นใส่กับชุดอื่นได้ จากการเล็งเห็นความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 30 คนนี้ เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายในทุกโอกาส สามารถใส่ได้ทุกโอกาสทั้งชุดทำงานในช่วงกลางวันจนกระทั่งเป็นชุดงานปาร์ตี้สังสรรค์ยามค่ำคืน และสามารถตอบโจทย์การใช้งานได้อย่างเหมาะสม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร

1. วิเคราะห์แนวคิดของแรงบันดาลใจที่นำมาออกแบบผสมผสานกับผ้า

ในผลงานนั้นได้นำผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนครที่มีลายดั้งเดิมของชาวภูไทมาใช้ในการออกแบบ และจะดึงอัตลักษณ์ของจังหวัดสกลนครมาใช้ร่วมในการออกแบบ เช่นดอกไม้ประจำจังหวัดหรือเอกลักษณ์เครื่องแต่งกายชาวภูไท มุ่งเน้นความพึงพอใจ ของกลุ่มผู้บริโภคที่เน้นความสะดวกสบาย พลิ้วไหว สวยสะดุดตาและแปลกตา ชวนน่านมอมมีความทันสมัย สามารถสวมใส่เป็นได้ทั้งชุดทำงานในช่วงกลางวันจนกระทั่งเป็นชุดงานปาร์ตี้สังสรรค์ยามค่ำคืน แต่ยังคงบอกถึงการอนุรักษ์และรักษาความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์เอาไว้ได้อย่างกลมกลืน ซึ่งผู้วิจัยได้มีแนวความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีคือ มีสไตล์ (STYLISH) ทันสมัย กำลังเป็นที่นิยม (FASHIONABLE) เป็นธรรมชาติ (NATURAL)

2. กำหนดการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรี

การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีจำนวน 1 ชุด (Collection) ดังนี้

2.1 ชุดทางการ (Business Formal)	1	โครงสร้าง
2.2 ชุดทำงานลำลอง (Casual Business)	2	โครงสร้าง
2.3 ชุดลำลอง (Casual)	1	โครงสร้าง
2.4 ชุดงานเลี้ยง (Business Party)	1	โครงสร้าง
รวม	5	โครงสร้าง

ตอนที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร

1. ขั้นตอนการทำแบบร่าง (Sketch)

SCENARIO inspire

	โครงสร้างเอกลักษณ์สกลนคร	รูปแบบลายผ้า	วัสดุเสริม	วัสดุเสริม
A				
B				
C				

- =
1. โครงสร้างเอกลักษณ์สกลนครA + รูปแบบลายผ้าB + วัสดุเสริมC + วัสดุเสริมA
 2. โครงสร้างเอกลักษณ์สกลนครB + รูปแบบลายผ้าA + วัสดุเสริมA + วัสดุเสริมC
 3. โครงสร้างเอกลักษณ์สกลนครC + รูปแบบลายผ้าC + วัสดุเสริมB + วัสดุเสริมB

ภาพที่ 19 แสดงรูป SCENA

จาก SCENARIO ที่แสดงข้างต้นนั้นได้นำมารวมกันและได้แบบร่าง ดังต่อไปนี้

1.1 แนวคิดที่ 1 อธิบายแนวคิด : นำดอกไม้ประจำจังหวัดสกลนครดอกอินทนิลน้ำ
ลักษณะแห้งผสมลายผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อนครามที่มีลายสีผสมกันระหว่างสีคราม น้ำตาล ขาว วัสดุเสริม
ที่ใช้กระดุมไม้กะลาและลูกปัดสีมูต่างๆ ในการออกแบบ

ภาพที่ 20 แสดงรูป SCENARIO แนวคิดที่ 1

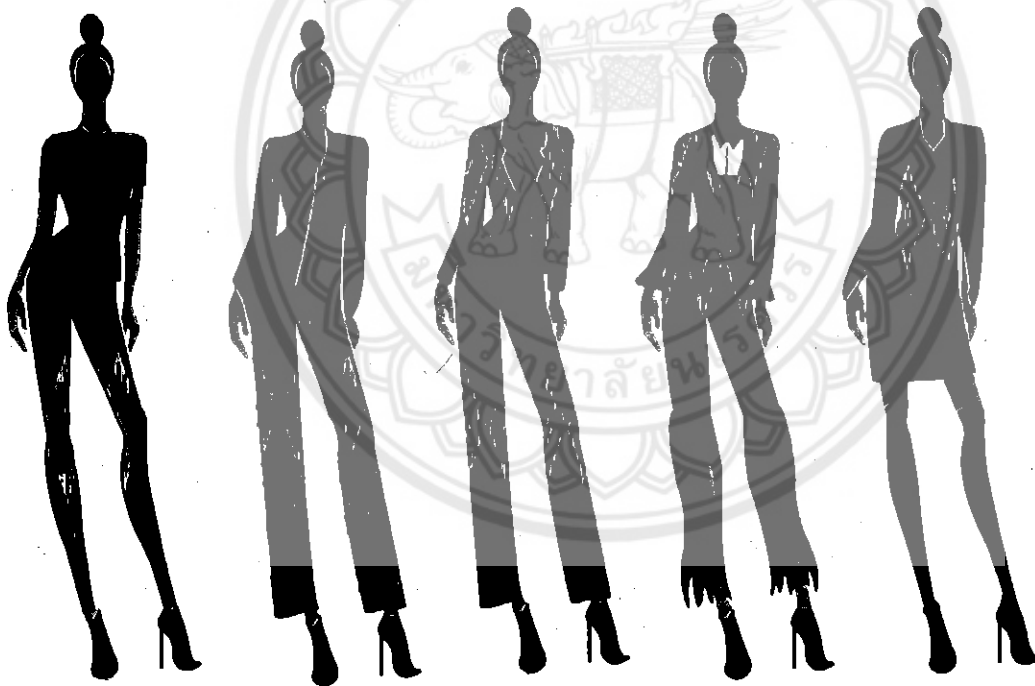

ภาพที่ 21 แสดงรูปแบบร่างจาก SCENARIO แนวคิดที่ 1

1.2 แนวคิดที่ 2 อธิบายแนวคิด : นำดอกไม้ประจำจังหวัดสกลนครดอกอินทนิลน้ำ ผสมลายผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามที่มีลายสีผสมกันระหว่างสีคราม ม่วงชมพู และขาว วัสดุเสริมที่ใช้ ผ้าลูกไม้และผ้าผ้าคอตตอนสีกรมน้ำเงินในการออกแบบ

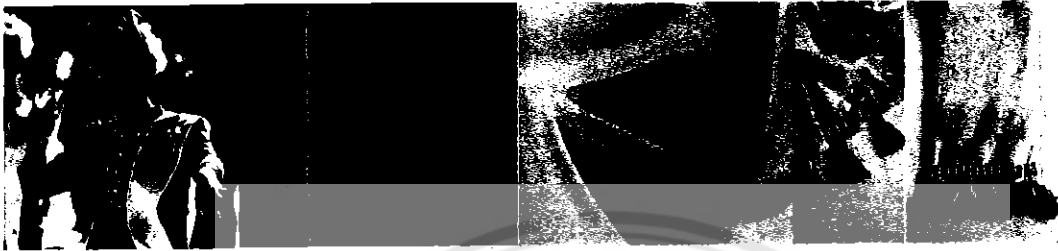

ภาพที่ 22 แสดงรูป SCENARIO แนวคิดที่ 2

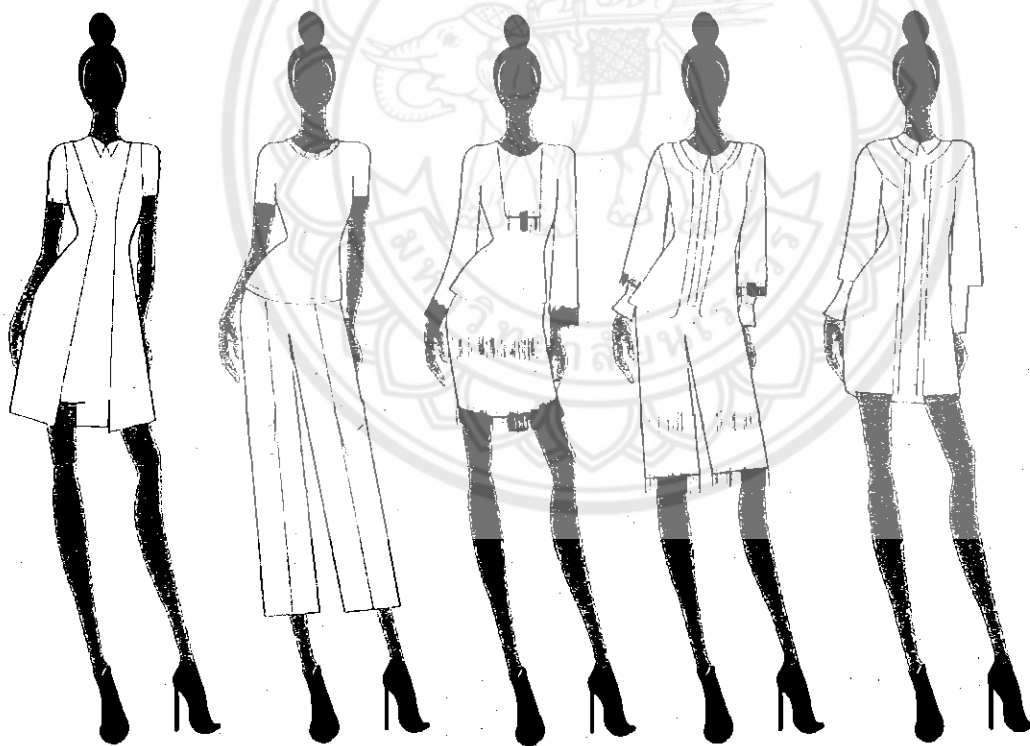

ภาพที่ 23 แสดงรูปแบบร่างจาก SCENARIO แนวคิดที่ 2

1.3 แนวคิดที่ 3 อธิบายแนวคิด : นำอัตลักษณ์เครื่องแต่งกายของชนเผ่าชาวภูไทที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสกลนครผสมผสานผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมครามที่มีลายขอสันสีครามไล่สีเข้มอ่อน และทอโดยสีชา วัสดุเสริมที่ใช้ผ้าแก้วสีขาวโปร่งและฟูที่ริมขอบผ้า

ภาพที่ 24 แสดงรูป SCENARIO แนวคิดที่ 3

ภาพที่ 25 แสดงรูปแบบร่างจาก SCENARIO แนวคิดที่ 3

2. ขั้นตอนการพัฒนาและสร้างสรรค์ (Development and design)

2.1 ขั้นตอนการพัฒนาต่อครั้งที่ 1 นำแนวคิดที่ 3 มาพัฒนาต่อ 5 ชุด

การออกแบบเครื่องแต่งกายมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายสุภาพสตรีช่วงวัยทำงานอายุประมาณ 25-35 ปี เนื่องจากกลุ่มนี้มีโอกาสในการเลือกเสื้อผ้าที่ทันสมัยอยู่ในระดับปานกลาง และมีรูปแบบการออกแบบที่เน้นความคล่องตัวในการทำงาน รวมถึงการสอดแทรกแนวโน้มแฟชั่นเข้าไปประยุกต์ใช้เพื่อจะจัดแนวคิดของกลุ่มคนที่มีแนวคิดว่ามีชีวิตที่สมดุลมีวัฒนธรรมจังหวัดสกลนครที่จะต้องเหมาะกับคนที่มีอายุมากหรือกลุ่มคนทำงานราชการเท่านั้น โดยอาศัยการออกแบบตามแนวโน้มเทรนด์แฟชั่นปี 2017 ผลิตภัณฑ์ที่ปราศจากสิ่งสังเคราะห์ RECONNECT WITH NATURE เชื่อมโยงกับธรรมชาติ ผ้าที่นำมาใช้ในการออกแบบใช้ลวดลายแบบดั้งเดิม มีลักษณะลวดลายที่กระจายตัวเต็มผืนผ้าไล่สีอ่อนเข้มตรงปลายผ้า ผสมผสานกับแนวคิดการนำลักษณะของชุดชาวภูไทในจังหวัดสกลนครบางส่วนมาออกแบบ เช่น ลักษณะชุดที่มีริมขอบผ้า และการมัดผ้าสไบหรือผ้าผูกเอวมาออกแบบ โดยริมขอบผ้าจะใช้ลูกไม้ลูกขาวแทนเพื่อให้ลูกไม้สามารถกลมกลืนไม่ดูโดดเด่นกับผ้า ลักษณะการมัดผ้าสไบหรือผ้าผูกเอวนั้น ใช้ผ้าแก้วสีขาวโปร่งเพื่อให้มีความพลิ้วไหวสามารถมัดง่าย และชุดของชาวภูไทส่วนใหญ่จะมีพู่แดงตรงที่ม้วนก่าวผม ใช้พู่สีขาวแต่งปลายขอบเพื่อให้งานไปในทิศทางเดียวกัน โดยเปรียบเทียบการถ่ายทอดลักษณะของชุดชาวภูไทลงไปในงาน ร่วมกับตัดเย็บเพื่อสร้างรายละเอียดให้รูปแบบโครงสร้างของเครื่องแต่งกายสตรีให้มีความโดดเด่นหลากหลายและทันสมัยน่าสวมใส่มากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้หญิงยุคปัจจุบันที่มีความสนใจด้านแฟชั่นสามารถสวมใส่ได้คล่องตัวในการทำงานช่วงกลางวันจนกระทั่งปาร์ตี้สังสรรค์ช่วงยามค่ำคืน

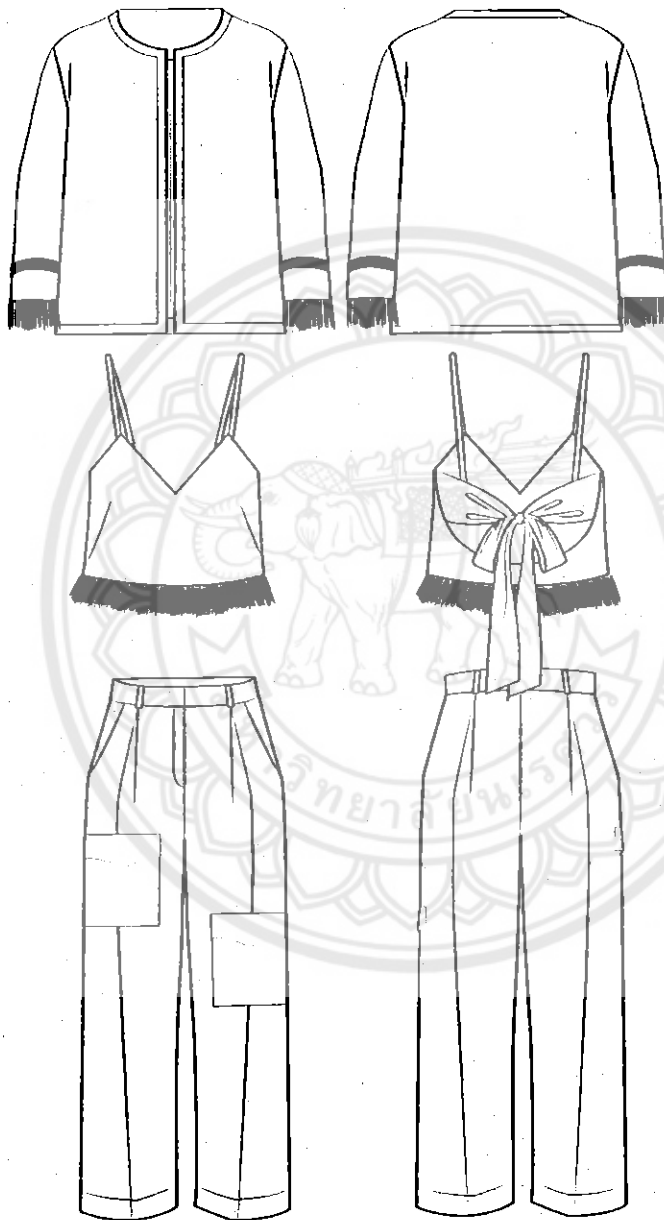

ภาพที่ 26 แสดงรูปแบบร่างนำแนวคิดที่ 3 มาพัฒนาต่อ 5 ชุด

2.1.1 ชุดที่ 1

หน้า

หลัง

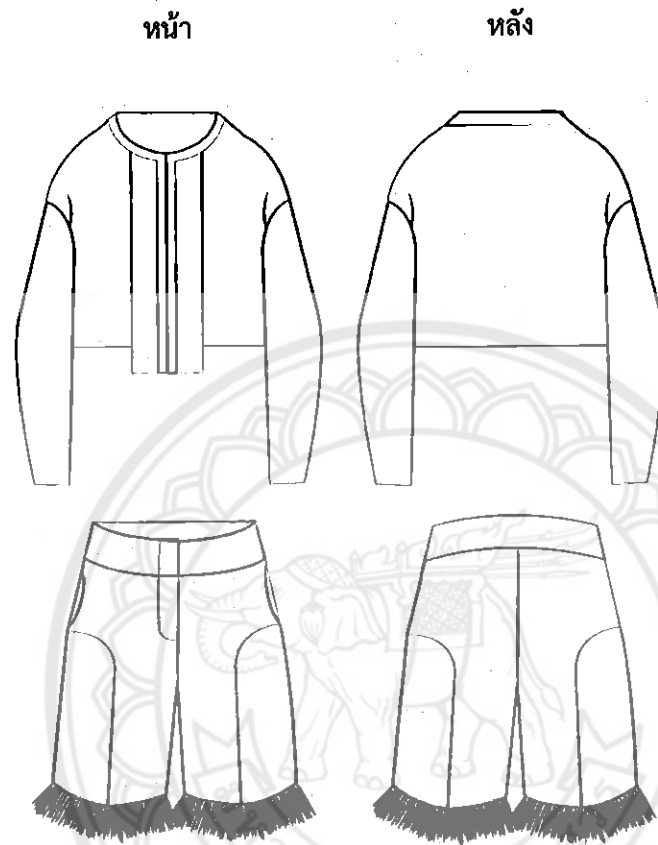

ภาพที่ 27 แสดงรูปแบบร่าง Flat Pattern Drawing หน้าและหลังชุดที่1

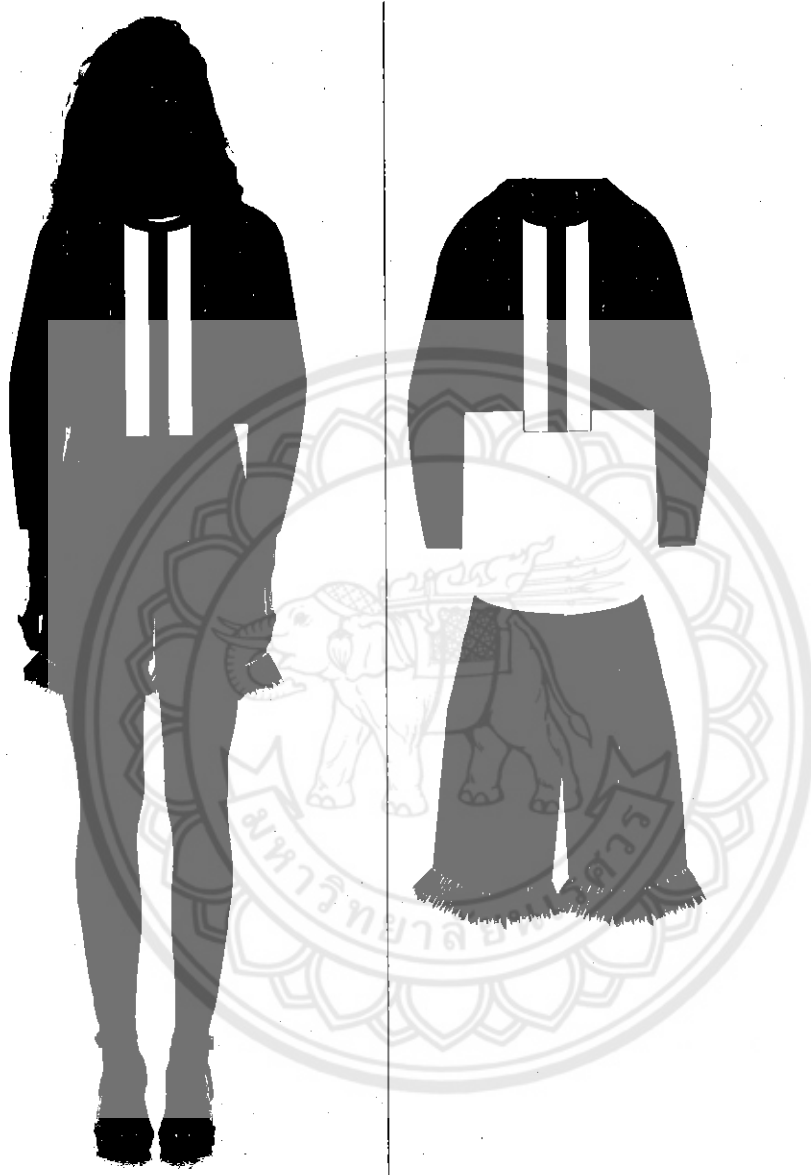

ภาพที่ 28 แสดงรูปแบบตัดเย็บจำลอง ชุดที่1

2.1.2 ชุดที่ 2

ภาพที่ 29 แสดงรูปแบบร่าง Flat Pattern Drawing หน้าและหลังชุดที่ 2

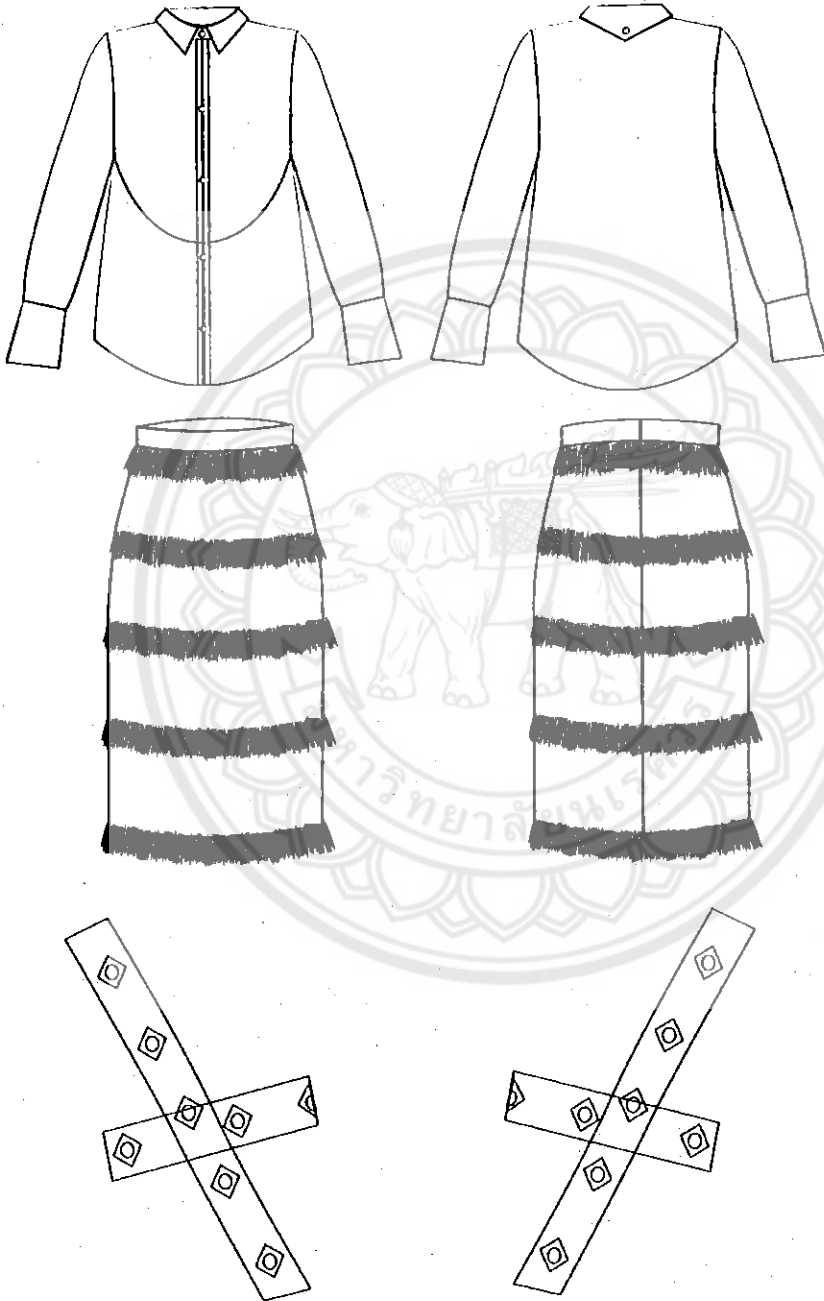

ภาพที่ 30 แสดงรูปแบบตัดเย็บจำลอง ชุดที่2

2.1.3 ชุดที่ 3

หน้า

หลัง

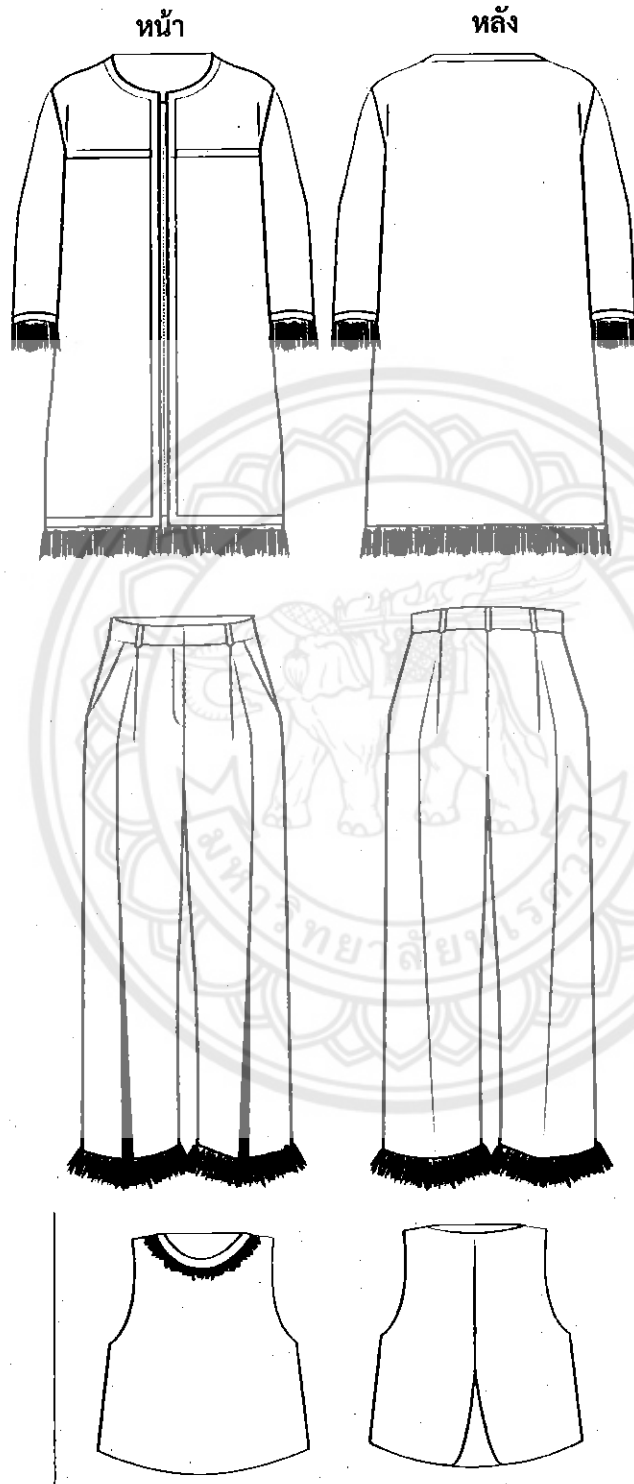

ภาพที่ 31 แสดงรูปแบบร่าง Flat Pattern Drawing หน้าและหลังชุดที่ 3

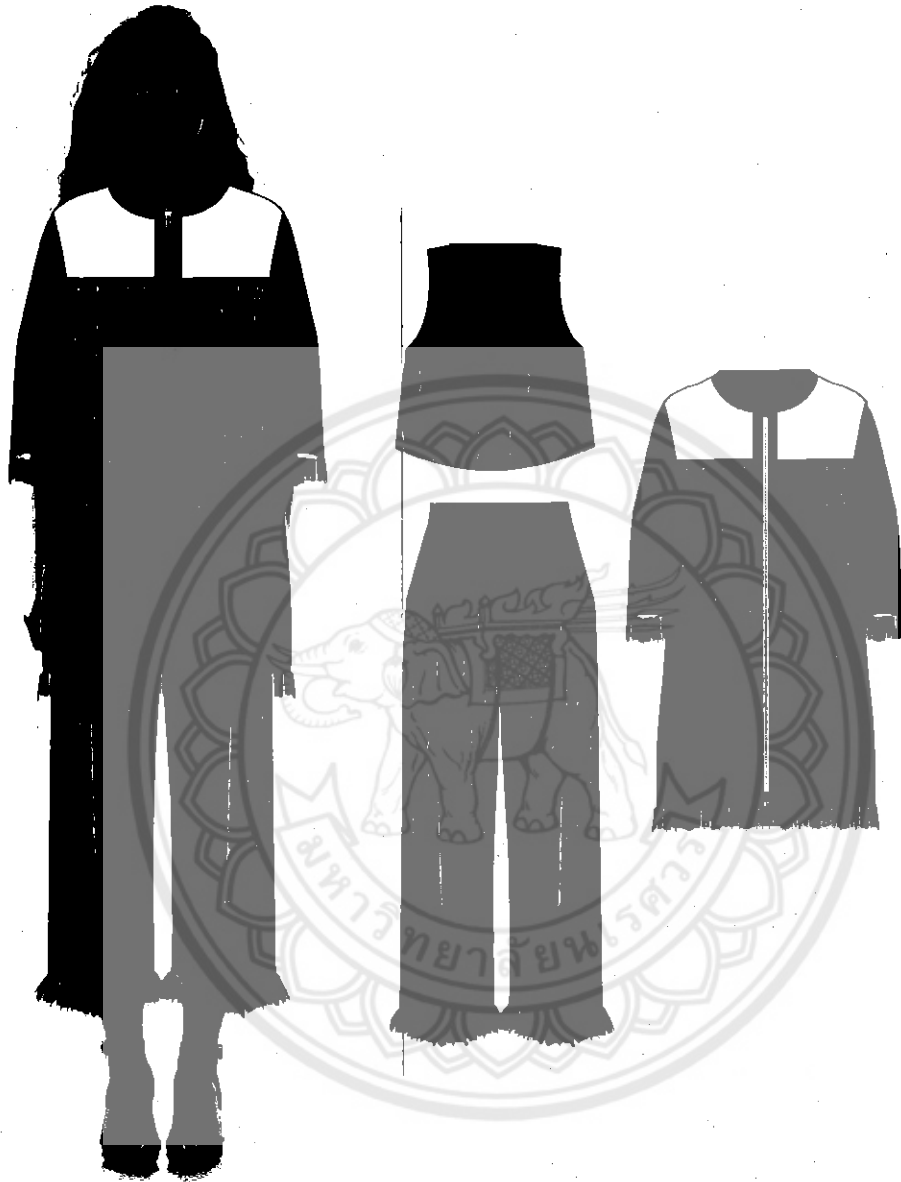

ภาพที่ 32 แสดงรูปแบบตัดเย็บจำลอง ชุดที่3

2.1.4 ชุดที่ 4

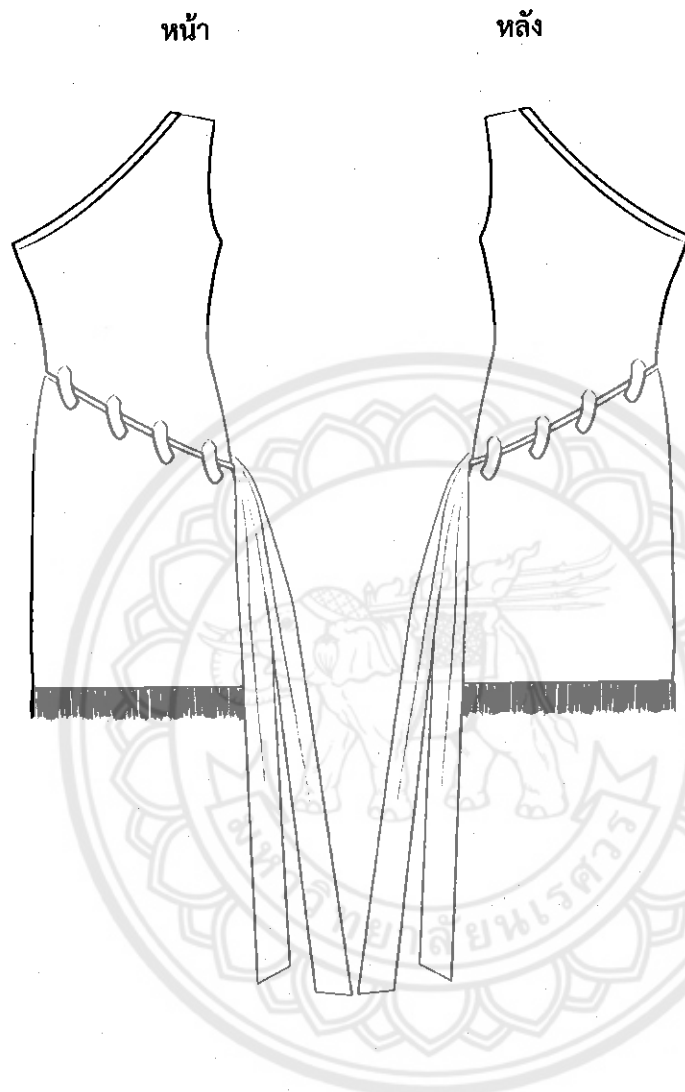

ภาพที่ 33 แสดงรูปแบบร่าง Flat Pattern Drawing หน้าและหลังชุดที่4

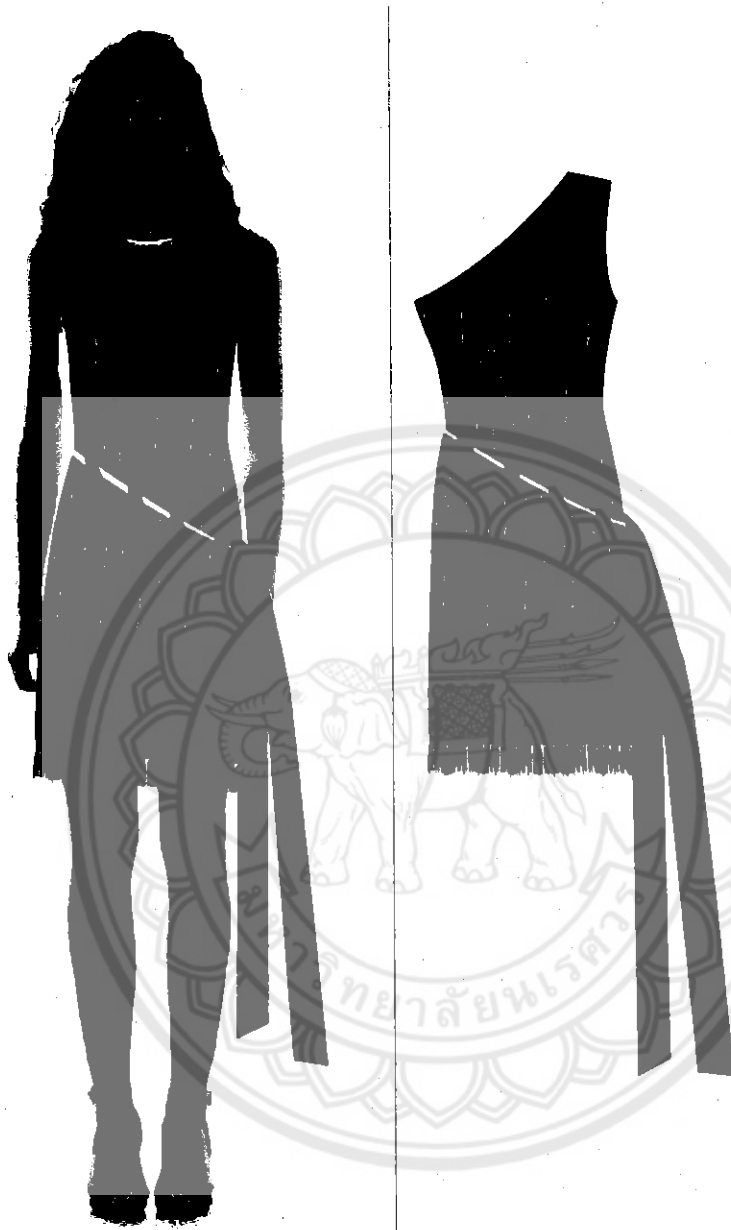

ภาพที่ 34 แสดงรูปแบบตัดเย็บจำลอง ชุดที่4

2.1.5 ชุดที่ 5

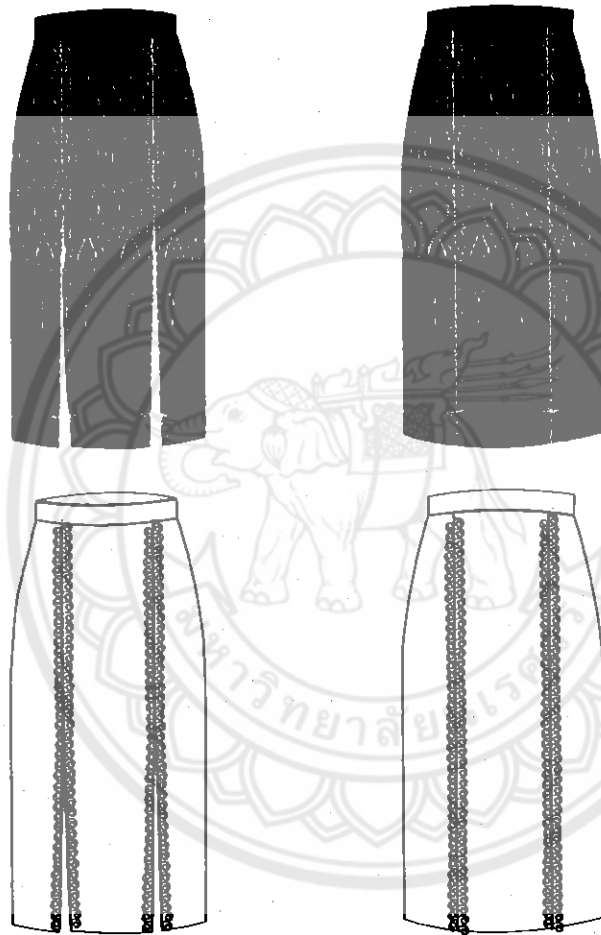
ภาพที่ 35 แสดงรูปแบบร่าง Flat Pattern Drawing หน้าและหลังชุดที่ 5

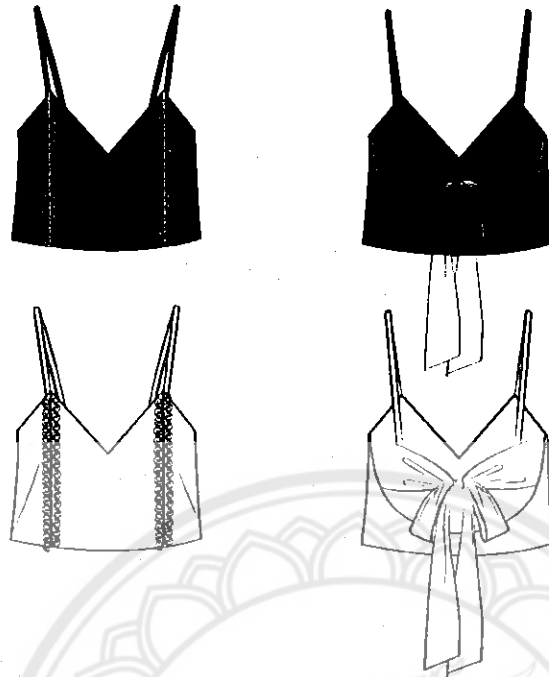
ภาพที่ 36 แสดงรูปแบบตัดเย็บจำลอง ชุดที่5

2.2 ขั้นตอนการพัฒนาต่อครั้งที่ 2 เลือกมาสวมชุดเพื่อมาพัฒนาต่อให้เหมาะสม
เปลี่ยนปรับสีให้ดูอ่อนลงลดลงแดงที่โดดเด่นกับผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อนครามจนเกินไป มา
ให้ผ้าแต่งเป็นโทนสีขาวแทน ลวดฟู่ที่ดูเยอะไปจากชุดเดิมเหลือแต่งแค่บางส่วนเท่านั้น

2.2.1 ชุดที่1

ภาพที่ 37 แสดงรูปพัฒนาแบบร่างหน้าและหลังชุดที่1 กระโปรงฝาด้านหน้า

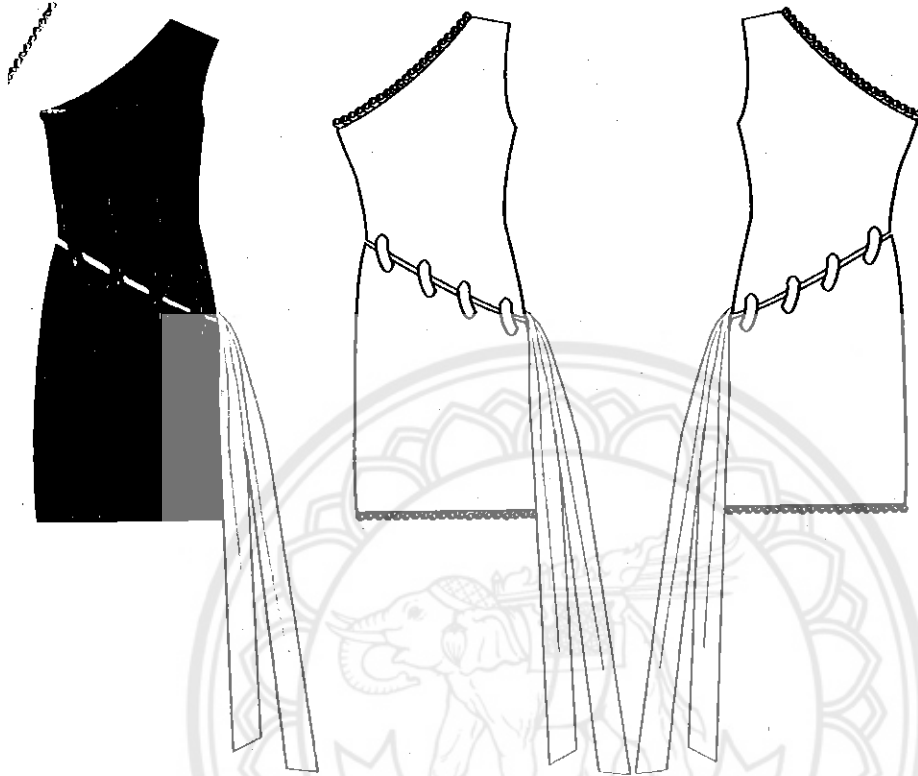

ภาพที่ 38 แสดงรูปพัฒนาแบบร่างหน้าและหลังชุดที่1 เสื้อตัวใน

ภาพที่ 39 แสดงรูปพัฒนาแบบร่างหน้าและหลังชุดที่1 เสื้อคลุมตัวนอก

2.2.1 ชุดที่ 2

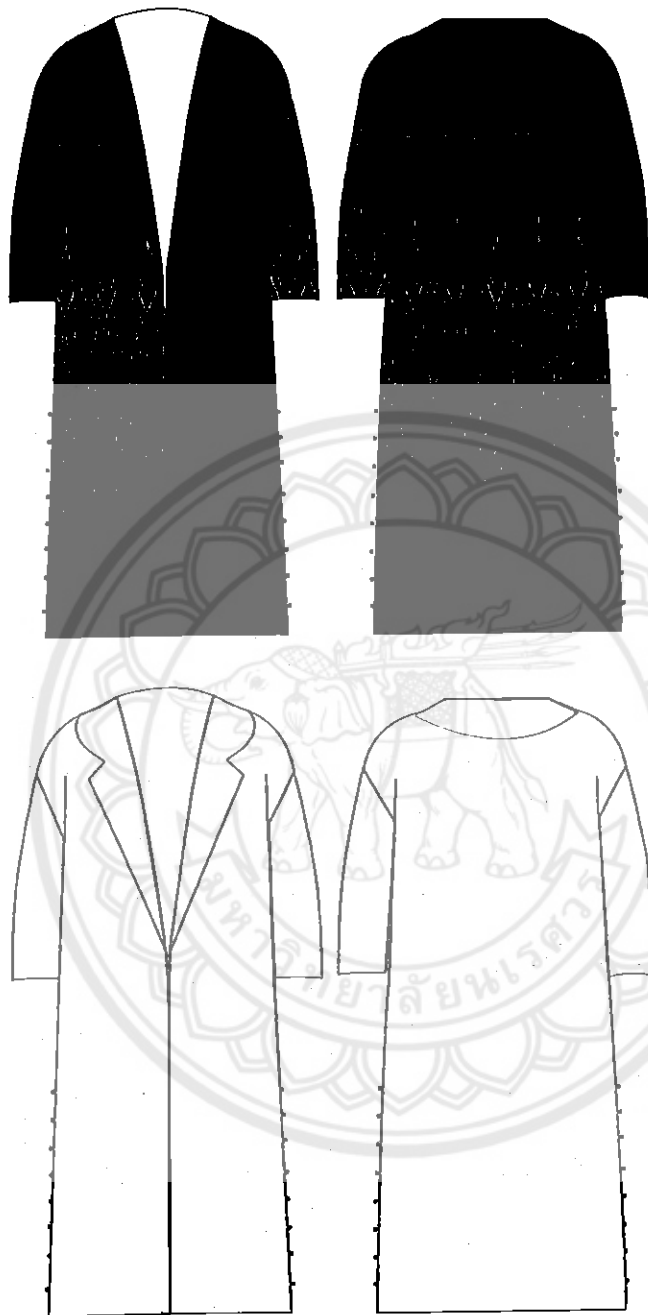

ภาพที่ 40 แสดงรูปพัฒนาแบบร่างหน้าและหลังชุดที่ 2 ชุดกระโปรงผูกสายข้าง

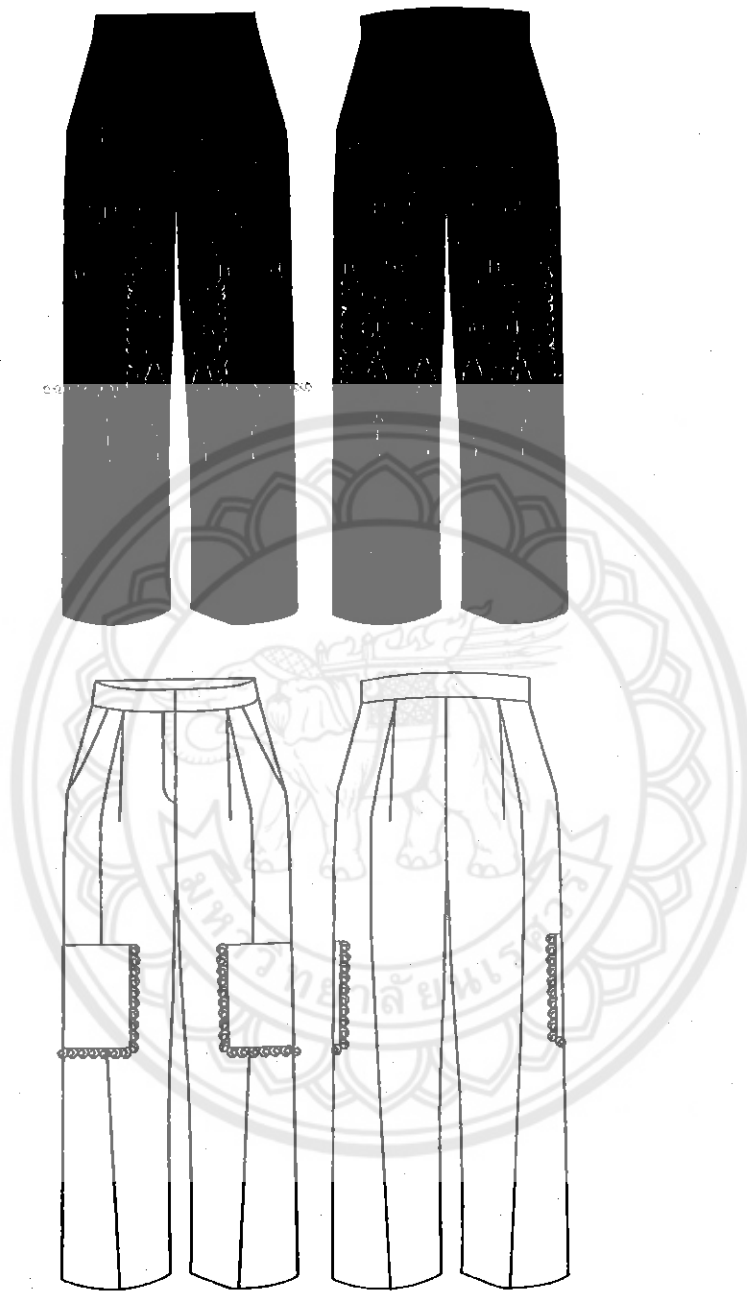
2.2.1 ชุดที่ 3

ภาพที่ 41 แสดงรูปพัฒนาแบบร่างหน้าและหลังชุดที่ 3 เสื้อเชิ้ต

ภาพที่ 42 แสดงรูปพัฒนาแบบร่างหน้าและหลังชุดที่3 เสื้อคลุมตัวยาว

ภาพที่ 43 แสดงรูปพัฒนาแบบร่างหน้าและหลังชุดที่3 กางเกงขายาว

3. จำลองหุ่นโมเดล (Model)

ขั้นตอนนี้จะเลือกชุดมา 1 ชุด เพื่อตัดและเย็บโดยผ้าที่ใช้ตัดนั้นจะใช้ผ้าดิบสีขาว สร้างแพทเทิร์นบนหุ่นจากผ้าดิบ ตามแบบที่ได้พัฒนาหรือเลือกมาแล้ว

บทที่ 5

บทสรุป

การดำเนินการศึกษาศิลปนิพนธ์ในหัวข้อการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร มีจุดมุ่งหมายของงานวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร และอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านอุตสาหกรรมการถักทอผ้าไทย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเป็นการวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร โดยมุ่งเน้นด้านออกแบบเพื่อให้เกิดโครงสร้างของเครื่องแต่งกายสตรีให้มีแปลกใหม่ทันสมัย ตอบสนองการใช้ชีวิตที่เร่งรีบของสังคมเมืองในยุคปัจจุบัน สามารถสวมใส่เป็นได้ทั้งชุดทำงานในช่วงกลางวันจนกระทั่งเป็นชุดงานปาร์ตี้สังสรรค์ยามค่ำคืน และยังบ่งบอกถึงการอนุรักษ์และรักษาความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์เอาไว้ได้ อย่างกลมกลืน

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยและศึกษาการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร โดยสำรวจด้วยเครื่องมือแบบสอบถามบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 กระบวนการออกแบบการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร

2.2 การผลิตเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร

3. ขอบเขตด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผลิตภัณฑ์ที่ทำการศึกษาได้แก่ การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร เพื่อเพิ่มมูลค่าและสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยเลือกออกแบบเครื่องแต่งกาย จำนวน 1 ชุด (Collection) ดังนี้

2.1 ชุดทางการ (Business Formal)	1	โครงสร้าง
2.2 ชุดทำงานลำลอง (Casual Business)	2	โครงสร้าง
2.3 ชุดลำลอง (Casual)	1	โครงสร้าง

2.4 ชุดงานเลี้ยง (Business Party)	1	โครงสร้าง
รวม	5	โครงสร้าง

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยเรื่องนี้มีความเกี่ยวข้องกับลำดับช่วงเวลาพัฒนาการออกแบบเครื่องแต่งกาย เป็นระยะเวลา 4 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน - เดือนธันวาคม 2560

5. ขอบเขตด้านประชากร

ออกแบบให้สำหรับสตรีวัยทำงานอายุ 25-35 ปี รายได้ 30,000 บาท/เดือนขึ้นไป อาชีพพนักงานบริษัทองค์กรหรือธุรกิจส่วนตัว และที่ในองค์กรหรือบริษัทที่สามารถแต่งกายแบบกึ่งทางการในการทำงานได้ วิธีการดำเนินชีวิตมีความสนใจด้านแฟชั่น ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมือง มีสถานภาพทางการศึกษาที่อยู่ในระดับสูง มีสไตล์การแต่งตัวที่มีเอกลักษณ์และชื่นชอบเครื่องแต่งกาย ประเภทผ้าทอพื้นเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

ภูมิปัญญาไทยดั้งเดิมมากมายหนึ่งในนั้นคือภูมิปัญญาผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามที่อยู่คู่กับคนไทยมาช้านาน การสืบทอดภูมิปัญญา ไม่ได้มีแต่การอนุรักษ์และการเก็บรักษา แต่ต้องรู้จักปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันมีการนำผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามของจังหวัดสกลนครมาออกแบบเครื่องแต่งกายให้มีความทันสมัย โดยคุณสมบัติเด่นต่างๆ เช่น ป้องกันรังสียูวี ระบายความร้อนได้มาก และสีย้อมติดทนนานเป็นต้น ทำให้เราสามารถนำคุณสมบัติเหล่านี้มาปรับใช้ เพื่อออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนครให้มีความหลากหลาย รูปทรงเครื่องแต่งกายที่ทันสมัยแปลกใหม่ มีรูปแบบการออกแบบที่เน้นความคล่องตัวในการทำงานช่วงกลางวันจนกระทั่งปาร์ตี้สังสรรค์ช่วงยามค่ำคืน รวมถึงการสอดแทรกแนวโน้มแฟชั่นเข้าไปประยุกต์ใช้ เพื่อจะขจัดแนวคิดของกลุ่มคนที่มีแนวคิดที่ผู้สวมใส่ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนครที่จะต้องเหมาะกับคนที่มีอายุมากหรือกลุ่มคนทำงานราชการเท่านั้น โดยอาศัยการออกแบบตามแนวโน้มเทรนด์แฟชั่นปี 2017 ผลิตภัณฑ์ที่ปราศจากสิ่งสังเคราะห์ RECONNECT WITH NATURE เชื่อมโยงกับธรรมชาติ โดยมุ่งเน้นการออกแบบที่แสดงถึงความเป็นธรรมชาติโดยใช้วัสดุผ้าที่มีวิธีทำขั้นตอนจากธรรมชาติเป็นผืนผ้ามาใช้ในการตัดเย็บเครื่องแต่งกาย เพิ่มมูลค่าของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามของจังหวัดสกลนคร สำหรับคนยุคปัจจุบันที่มีวิถีชีวิตและรสนิยมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย ทำให้ทราบถึงข้อมูลแนวทางการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนคร และได้ออกแบบเครื่องแต่งกายให้มีความแปลกใหม่ทันสมัย เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัด

สกนครให้คงอยู่ และเป็นที่ยอมรับในหมู่คนรุ่นใหม่ที่ชอบผ้าทอของไทย เพิ่มมูลค่าของผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจากของเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น

จากข้อมูลที่ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานจากผ้ามัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกนครนี้ สรุปให้เห็นว่าการทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค ซึ่งมีระบบคิดที่แตกต่างไปจากเดิม อันเป็นการมุ่งสู่การผลิตเพื่อการค้าควบคู่ไปกับการดำรงซึ่งอัตลักษณ์ที่แสดงถึงวิถีชีวิตของชาวไทยแบบดั้งเดิม สิ่งเหล่านี้อาจเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงระบบทุนนิยมที่เข้ามาแทรกกับชุมชน ซึ่งย่อมเป็นไปตามวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทแวดล้อม แต่ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง คือ ลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ตามไม่ทันความต้องการของผู้บริโภค จึงทำให้ต้องมีการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีพัฒนาศักยภาพในการออกแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่ยั่งยืนเพื่อการสร้างอาชีพควบคู่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. สามารถหยิบรูปแบบการสร้างลายในรูปแบบอื่นเช่นการสร้างลายแบบต่อผ้าแบบแพทเวิร์ค (Patchwork) และเทคนิคการพิมพ์ลายด้วยสีธรรมชาตินำมาทดลองสร้างต่อ
2. ศึกษาสีธรรมชาติสีอื่นเพิ่มเติมเพื่อนำมาพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์
3. สามารถพัฒนาต่อยอดรูปแบบเครื่องแต่งกายสตรีของผ้ามัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกนครจากเดิม เพื่อให้ทันสมัยและเข้าสู่อุตสาหกรรมแฟชั่นร่วม สมัยโดยใช้ลักษณะความเป็นดั้งเดิมของวัสดุมาประยุกต์รวมกับวัสดุสมัยใหม่อื่นๆ และอาจอิงกระแสแฟชั่นระดับโลก
4. ขั้นตอนการตัดเย็บที่ต้องใช้เวลาและเทคนิคในการสร้างรูปแบบโครงสร้าง ต้องมีการสื่อสารกับช่างตัดเย็บให้ละเอียดเกี่ยวกับผลงานที่ได้ออกแบบให้ช่างตัดเย็บเข้าใจความต้องการมากที่สุด เพื่อจะได้ชิ้นงานที่ตรงตามความต้องการและอยู่ในระยะเวลาที่วางแผนไว้

บรรณานุกรม

- จักรพันธ์ สุระประเสริฐ. (2558). เอกสารประกอบการสอน วิชา 006213 (Clothing Design and Selections). คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://www.human.cmu.ac.th/home/hc/ebook/006213/006213-01.pdf>
- จรัสพิมพ์ ว่างเย็น. (2554). การออกแบบเครื่องนุ่งห่มเพื่อการพัฒนาารูปแบบสินค้าพื้นเมืองกรณีศึกษา ผ้าจากไทยวน จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ทล.บ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, กรุงเทพมหานคร
- จารุพันธ์ เขาวนดี. (ไม่ปรากฏปีที่เผยแพร่). ศิลปะกับเสื้อผ้าและการแต่งกาย. ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและชุมชน. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://www.human.cmu.ac.th/home/hc/ebook/006103/lesson8/05.htm>
- ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2550). อัตลักษณ์ วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลง. ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2560, จาก https://static1.squarespace.com/static/52bce94ae4b013dbd6fc79d4/t/557946f6e4b0b454e5bfd1db/1434011382421/20_อัตลักษณ์+วัฒนธรรม+และการเปลี่ยนแปลง.pdf
- ทิวาพรรณ อีร์กุลชัยกิจ. (2557). การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับพักผ่อนกลางแจ้งจากผ้าย้อมคราม. วิทยานิพนธ์ ศป.บ. มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม
- ธีรยุทธ์ มูลละออง. (2553). การศึกษาและพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงดำเพื่อธุรกิจชุมชน : กรณีศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร
- นัทธนัย ประสานนาม. (20 กันยายน 2552). เพศชาติพันธุ์ และปัญหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ในภาพยนตร์เรื่อง Touch of Pink. กระหวดดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://v1.midnightuniv.org/midnight2545/document95248.htm.l>
- บ้านจอมยุทธ [นามแฝง]. (สิงหาคม 2543). ประวัติเครื่องแต่งกาย. บ้านจอมยุทธ. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2560, จาก https://www.baanjomyut.com/library_2/history_of_costume/index.html
- วิบูลย์ สีสวรรณ. (2530). ผ้าไทย : พัฒนาการทางอุตสาหกรรมและสังคม. กรุงเทพฯ : บริษัท

เงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.

อัจฉรา สโรบล. (ไม่ปรากฏปีที่เผยแพร่). เอกสารประกอบการสอน วิชา 006213 (Clothing Design and Selections). คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://www.human.cmu.ac.th/home/hc/ebook/006213/006213-01.pdf>

อุไรรัตน์ เรืองผล. (15 กรกฎาคม 2559). เขาเล่าว่า...แค่สวมผ้าก็สวยได้ ทำอย่างไร ต้องไปสกลนคร. อีสานแซ่บนัว. สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://isan.tourismthailand.org/detail/read/1164>

Chanat Ae [นามแฝง]. (19 เมษายน 2559). การออกแบบหมายถึงอะไร. Miss friendly ออกแบบเสื้อผ้า & แพทเทิร์น. สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2560, จาก <https://missfriendly.co/บล็อก/การออกแบบหมายถึงอะไร/>

TCDC. (ตุลาคม 2559). เจาะเทรนด์โลก 2017. Thailand Creative & Design Center. สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2560, จาก http://www.tcdc.or.th/upload/downloads/tcdc_trend2017_final_app.pdf

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ปัญหาและความต้องการของกลุ่มผู้บริโภครีวัยทำงานที่มีผลต่อการเลือกซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ใช้วัสดุจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ขอนแก่นจังหวัดสกลนคร

แบบสอบถามนี้ ทำเพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของกลุ่มผู้บริโภครีวัยทำงาน ที่มีผลต่อการเลือกซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ใช้วัสดุจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ขอนแก่นจังหวัดสกลนคร เพื่อประกอบการทำงานวิจัยเรื่องการออกแบบแต่งกายที่ใช้วัสดุจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ขอนแก่นจังหวัดสกลนคร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. อายุ

() 21 - 24 ปี

() 25 - 29 ปี

() 30 - 34 ปี

() 35 ปีขึ้นไป

2. อาชีพ

() พนักงานบริษัทเอกชน

() ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

() ธุรกิจส่วนตัว/รับจ้างอิสระ

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

() น้อยกว่า 30,000 บาท

() 30,001 - 40,000 บาท

() 40,001 - 50,000 บาท

() มากกว่า 50,001 บาทขึ้นไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความจริงมากที่สุด

ส่วนที่2. ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกซื้อเครื่องแต่งกายของสตรีวัยทำงาน

4. ท่านคิดว่าการพัฒนาเครื่องแต่งกายจากผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามจังหวัดสกลนครมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด

() จำเป็น () ไม่จำเป็น

5. สาเหตุที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าเสื้อผ้าแฟชั่นสตรีในแต่ละครั้ง

() ราคาสมเหตุสมผล

() การดีไซน์ที่มีความแปลกใหม่

() มีเอกลักษณ์ส่งเสริมบุคลิกผู้สวมใส่

() ตามเทรนด์แฟชั่นกระแสนิยม

() คุณภาพ/ความพึงพอใจในการผลิต

6. สินค้าประเภทอะไรที่ท่านซื้อบ่อยที่สุด

() ชุดกระโปรง/กางเกง (แบบชิ้นเดียว)

() ชุดเข้าชุด (แบบสองชิ้นแยกส่วนได้)

() เสื้อเชิ้ต, เสื้อสูท

() กระโปรงสั้น/ยาว

() กางเกงสั้น/ยาว

ส่วนที่ 3. ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของท่านเกี่ยวกับความต้องการเครื่องแต่งกายจากผ้าฝ้ายมัดหมี่วัฒนธรรม
จังหวัดสกลนคร

.....

.....

.....

.....

****ขอขอบพระคุณที่กรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วน****

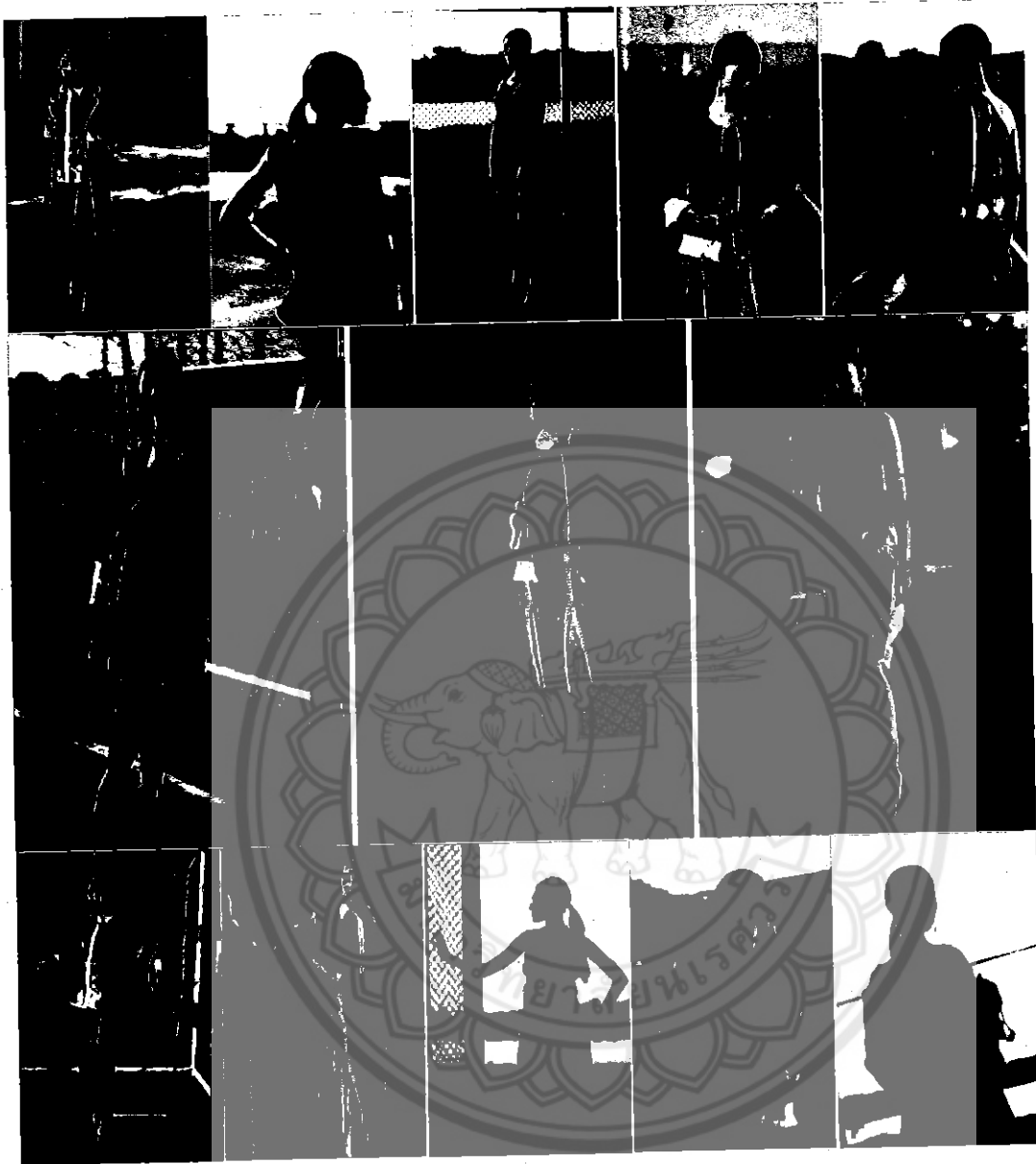
ภาพที่ 44 แสดงรูปขั้นตอนการทอลายผ้า

ภาพที่ 45 แสดงรูปอธิบายงานการออกแบบ

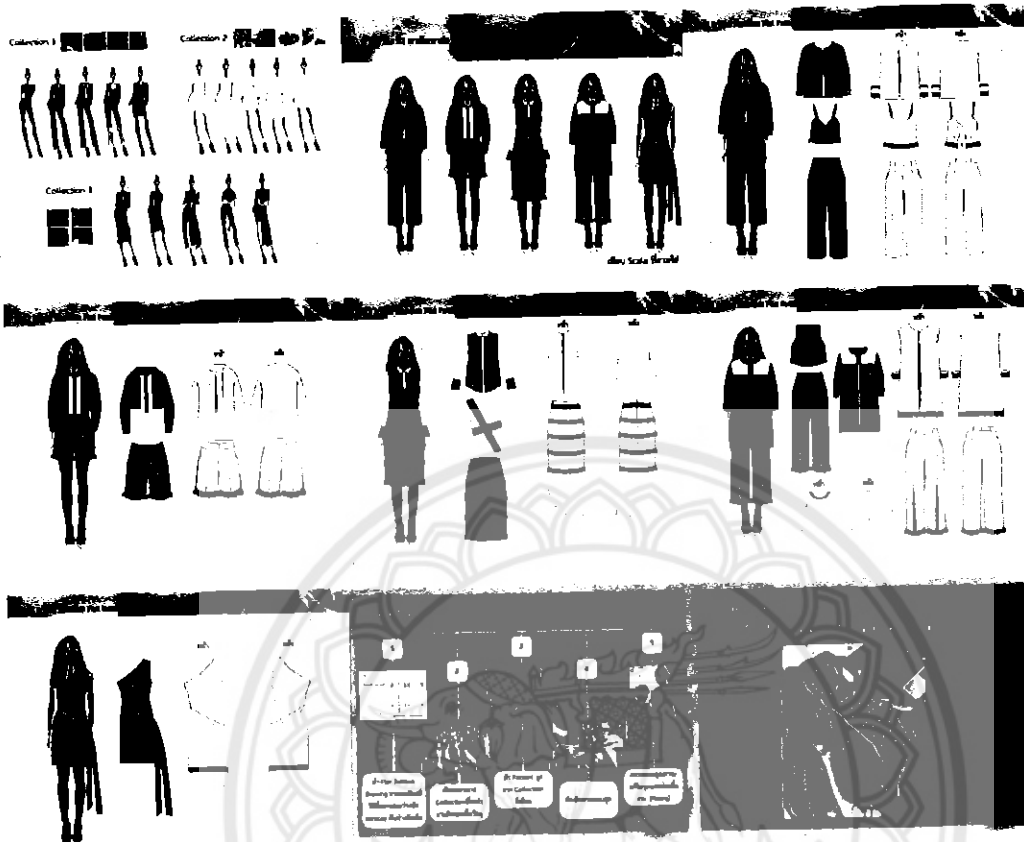

ภาพที่ 46 แสดงรูปจัดแสดง

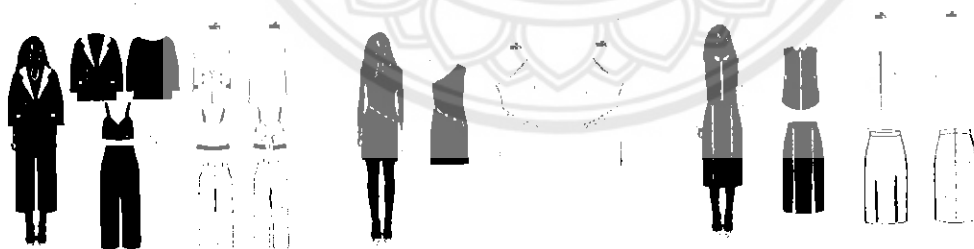

ภาพที่ 47 แสดงรูปการถ่ายแบบแฟชันชุด

ภาพที่ 49 แสดงรูปข้อมูลเพิ่ม PowerPoint นำเสนอวิจัยสอบครั้งที่ 2

ภาพที่ 50 แสดงรูปข้อมูลเพิ่ม PowerPoint นำเสนอวิจัยสอบครั้งที่ 3